

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Janika Lindström & Kristiina Kuparinen (toim.)

ENEMMÄN YHDESSÄ - ARTIKKELEITA LAUREA-AMMATTIKORKEAKOULUN JA TYÖELÄMÄN YHTEISTYÖSTÄ

Janika Lindström & Kristiina Kuparinen (toim.)

**ENEMMÄN YHDESSÄ - ARTIKKELEITA
LAUREA-AMMATTIKORKEAKOULUN
JA TYÖELÄMÄN YHTEISTYÖSTÄ**

Copyright© tekijä ja Laurea-ammattikorkeakoulu 2016

Kannen kuva: Laurea/ Heidi-Hanna Karhu
Sivujen 6, 9, 11, 12, 30, 41, 68, 92, 104 ja 122 kuvat
Laurean omasta kuvapankista. Kuvaajina Heidi-Hanna
Karhu, Ilpo Vuorivirta ja Lassi Salohalla.

ISSN-L 2242-5241
ISSN 2242-5241 (painettu)
ISSN 2242-5225 (verkko)

ISBN: 978-951-799-444-6 (painettu)
ISBN: 978-951-799-445-3 (verkko)

Kopio Niini Oy, Helsinki 2016.

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE.....	7
JOHDANTO	8
I RIKOSSEURAAMUSALA	12
Siististi siviiliin -messut - työelämälähtöinen kehittäminen rikosseuraamusalan sosionomikoulutuksessa.....	14
Tulevat ammattilaiset rikosseuraamusalan ja kunnan yhteistyötä kehittämässä	24
II SOSIAALIALA	30
Tekemisen meininki – sosiaalialan opiskelijoiden kokemuksia projekteista oppimisympäristönä	32
Nuoret rakentamassa Kivistöä - Kivistön aluelähtöinen kehittäminen osana Laurean LbD-toimintaa	42
Kesä VOKissa – ammatillista kasvua kohtaamisten kautta	56
Toivoa on – päihdeseminaareista eväitä päihdetyöhön ja toipumiseen	64
III TERVEYSALA	68
Kehittämishanke haavojen määrän ja laadun selvittämiseksi Vantaan perusterveydenhuollossa	70
Haavanhoito-osaamista kartoittamassa	76
Miksi ikääntynyt lähtee päivystykseen?.....	82
Urasuunnitteluprosessi auttaa aloittaneiden opiskelijoiden ryhmää - LbD-toimintamallin hyödyntäminen opiskelijoiden tutoroinnissa	85
IV LIIKE-ELÄMÄ	90
Nettisukupolvi työelämän tietoja ja taitoja oppimassa - Opintoprojekti Rotary Youth Leadership Award (RYLA)	94
V KAUNEUSALA	104
Hius- ja kauneudenhoitoalan terveyshaittojen ehkäisy (HIKAT).....	106
Nostalgiset naiset - villistä ideasta vuoden 2016 pedagogiseksi museoteoksi.....	118
VI YLI RAJOJEN	122
Teknologiaaainamo® - hankkeesta pysyväksi monipuoliseksi ja monialaiseksi oppimisympäristöksi	124
Projektitori työelämätarpeiden ja opiskelijoiden osaamisen yhdistäjänä	136
Sairaanhoitaja teknologiaosaajana	146

ESIPUHE

Ammattikorkeakoulutoiminnan keskeisiä ulottuvuuksia ovat yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus, joiden tarkasteluun panostetaan tulevaisuudessa yhä enemmän. Laki määrittää ammattikorkeakoulujen tehtäväksi työelämän vaateisiin vastaavan koulutuksen tuottamisen, jolloin valmistuvat ammattilaiset sijoittuvat ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Erityisesti ammattikorkeakoululaissa mainitaan opiskelijan ammatillisen kasvun tukeminen ja elinikäisen oppimisen edistäminen.

Toiseksi ammattikorkeakoulun tehtävänä on harjoittaa aluekehitystä ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Näiden vaateiden mittaaminen ja niiden tulosten todentaminen on osa haasteellista kokonaisuutta, jossa yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta pyritään muodostamaan myös mitattavissa oleva kokonaisuus.

Rohkenen väittää, että tämän julkaisun taustalla toteutetut – isot ja pienet – kehittämishankkeet ja innovoinnit edistävät mitä parhaimmalla tavalla ammattikorkeakoululain meille asettamien tehtävien täyttymistä. Yhteistyö Laurean pedagogisen mallin (Learning by Developing) mukaisesti tapahtuu kehittämällä oppien, jolloin yhteiskehittäminen (co-creation) todentuu asiantuntijoiden, opiskelijoiden ja alueen toimijoiden välissä vuorovaikutuksessa ja yhteissuunnittelussa (co-design) sekä käyttäjälähtöisen innovaatiotoiminnan (user-driven innovation) rakentumisessa.

Laurea-ammattikorkeakoulu on avoin yhteisö, jonka toiminta ulottuu laajalle Uudenmaan alueelle. Laurean strategian mukaisesti missionamme on olla halutuin ratkaisukumppani Uudellamaalla 2020, ja julkaisumme osoittaa meidän olevan vahvasti tällä tiellä todentamassa strategiaamme eläväksi. Tulevaisuuden megatrendit, kuten digitalisaatio, teknologistuminen, globalisaatio, uudistuva työelämä ja avoimen tieteen mahdollisuudet, pitävät meidät liikkeessä jatkossakin haastaen toimintatapaamme jokainen päivä.

Osoitan lämpimät kiitokseni alueemme yhteiskumppaneillemme, opiskelijoillemme, kirjoittajille sekä julkaisun toimittajille. Yhteistyömme Uudenmaan hyväksi jatkuu ja kehittyy.

Kati Komulainen, yksikön johtaja, TtT

Janika Lindström & Kristiina Kuparinen

JOHDANTO

Ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyössä kehitty koulutus, työelämä sekä alue. Enemmän yhdessä -julkaisussa tehdäänkin näkyväksi Laurea-ammattikorkeakoulun kehittämispohjaisen oppimisen Learning by Developing (LbD) -mallin soveltamiseen liittyvää moninaisuutta ja mahdollisuuksia opetuksen sekä työelämän näkökulmasta. Julkaisun puheenvuoroissa kuvataan eri koulutusaloittain opetukseen integroituja tai työelämäyhteistyössä toteutuneita hankkeita ja innovaatioita.

Enemmän yhdessä -julkaisun punaisena lankana on nimensä mukaisesti se, että yhteistyöllä saavutamme monikertaisesti enemmän kuin yksin. Julkaisussa on opetushenkilöstön lisäksi annettu puheenvuoro tulevaisuuden ammattilaisille, jotka reflektivat kokemuksiaan työelämän toiminnasta osana korkeakouluopintojaan.

Julkaisun ensimmäinen luku sisältää rikosseuraamusalan sosionomikoulutukseen liittyviä artikkeleita, joissa kuvataan rikosseuraamusalan sosionomien yhteistyötä työelämän kanssa toteutetussa vankimessu-tapahtumassa sekä ammattilaisten kanssa toteutetuissa työpajoissa. Artikkeleissa tehdään näkyviksi rikosseuraamusalan tulevien ammattilaisten osaamiskompetensseja työelämäyhteistyössä, jossa teoria ja käytäntö yhdistyvät aidosti.

Artikkeleiden pedagogisena viestinä on, että ammattikorkeakoulun vastuulla on suunnitella työelämäyhteistyössä toteutetut työelämälähtöiset oppimistehtävät aidosti korkeakouluopetusta vastaavalle tasolle.

Julkaisun toisessa luvussa esittäytyvät sosiaali-alan opinnot. Ensimmäisessä artikkelissa on kuvattu sosionomiopiskelijoiden palautetta projektiopinnoista, joissa heille tarjottiin mahdollisuus poikkeuksellisen suureen valinnanvapauteen – opiskelijat suunnittelivat pitkälti itse, kuinka he yhdistivät projektinsa ja siihen liittyvät opinnot. Artikkelisi esittelee sekä työtavan pedagogiset taustat että opiskelijoiden kokemuksen äänen.

Toinen artikkeli valottaa työelämälähtöistä toimintaa, jossa eri toimijoilla on aktiivinen rooli aluelähtöisessä kehittämistyössä sekä erityisesti alueen nuorten osallistamisessa elinympäristönsä rakentamista koskevaan päätöksentekoon.

Kolmannessa artikkelissa kuvataan viiden sosiaali- ja terveysalan opiskelijan näkökulmasta käytännön projektityöskentelyä vastaanottokeskuksissa. Opiskelijat ideoivat ja järjestivät toimintaa turvapaikanhakijoille. Kuvatulle toiminnalle on yhteiskunnallinen tilaus ja se on erittäin ajankohtainen. Luvun viimeisessä artikkelissa käsitellään päihdeseminaareja, joissa jaetaan sekä vaihdetaan tietoa erilaisista keinoista päihdeongelmien tunnistamiseen, hoitamiseen sekä monipuolisen tuen saamiseen.

Luvun artikkeleista tulevat esille työelämän ja ammatillisen koulutuksen moniammatilliset toimijaverkostot sekä niiden keskinäisen asiantuntijuuden jakaminen erilaisissa yhteisissä kehittämishankkeissa ja tilaisuuksissa. Työelämä ja ammattikorkeakoulu toimivat vastavuoroisesti ammatillisen toiminnan mahdollistajina

sekä erilaisten foorumeiden tarjoajina. Toiminnassa toteutuu alan asiantuntijoiden ja tulevien ammattilaisten ajatusten ja kokemusten vaihto sekä uuden oppiminen.

Julkaisun kolmannessa luvussa esitellään tulevien hoitotyön ammattilaisten ja työelämän yhteistyötä monipuolisesti. Kahdessa artikkelissa kuvataan Laurean ja Vantaan kaupungin haavahoitoon liittyvää yhteistyötä, jossa kehitetään uusia ammatillisia käytänteitä ja toteutetaan niihin liittyviä opinnäytetöitä työelämän tarpeista käsin.

Kolmannessa artikkelissa kuvataan työelämälähtöisesti toteutettua opinnäytetyötä, jossa selvitettiin ikääntyneiden syitä hakeutua päivystyshoitoon. Artikkelissa esitellään kirjallisuuskatsaukseen pohjautuvia tuloksia sekä väestön ikäkehityksen näkökulmasta ajankohtaisia ajatuksia kotona asuvien ikääntyneiden tarpeista perusterveydenhuollossa.

Luvun viimeisessä artikkelissa lehtorit jäsentävät LbD-toimintamallin hyödyntämistä terveydenhoidon ja sairaanhoidon opiskelijoiden urasuunnitteluprosessissa. Artikkelissa kuvataan yksilöllistä ja ryhmämuotoista tutorointia opiskelijoiden ammatillisen kehittymisen tukena. Tutortoiminta tarjoaa mahdollisuuksia huomioida koulutuksessa erilaiset oppijat, joilla on omanlaisensa lähtökohdat ja ammatilliset valmiudet.

Neljännessä luvussa liiketalouden lehtori esittelee tradenomiopiskelijoiden ja Tikkurilan Rotary Clubin innovatiivista yhteistyötä. Yhteistyössä sovelletaan kansainvälistä Rotary-organisaation nuorille korkeakouluopiskelijoille suunnattua johtamistaitojen kehittämisohjelmaa. Ohjelmassa käsitellään muun muassa johtajuuden periaatteita ja yhteisöllisyyttä globalisoituvassa maailmassa.

Ohjelmayhteistyöhön on liitetty opiskelijoiden toiminta projekteissa ja heidän mentorointinsa, jota toteuttavat Rotary Clubin edustajat. Valmennustyypinen työelämäyhteistyö mahdollistaa liike-elämän ammattilaisten ja opiskelijoiden välisen vuoropuhelun, jossa samalla syntyy vastavuoroisesti uuden oppimista sekä hiljaisen tiedon jakamista.

Viidennen luvun artikkeleissa kauneusalan lehtorit esittelevät kauneudenhoitoalan täydennyskoulutusta verkkoympäristössä. Täydennyskoulutuksen opetussisältöjen keskiössä ovat terveyden ja työturvallisuuden edistäminen hius- ja kauneudenhoitoalalla. Koulutukselle on yhteiskunnallinen tilaus työuralla toimivien ammattilaisten työkyvyn ylläpitämisen näkökulmasta.

Toisessa artikkelissa kuvataan estenomiopiskelijoiden toimintaa Nostalgiset naiset -hankkeessa, jossa kauneusalaan liittyvä yhteistyö toteutuu museoyhteistyökumppanin ja kosmetologiopiskelijoiden kanssa. Artikkelin vahvana viestinä on kannustaa kaikkia opetusalan ja työelämän ammattilaisia rohkeaan, ennakkoluulottomaan sekä eri alojen rajapintoja ylittävään yhteistyöhön.

Julkaisun viimeisessä luvussa esitellään monialaisia yhteistyömahdollisuuksia teknologialainaamoja, projektitoria ja opintojaksointegraation koskevilla artikkeleilla. Luvussa innovoidaan mahdollisuuksia hyödyntää monipuolisesti korkeakoulun opiskelijayhteistyötä, joka voi rakentua työelämän tarpeista pedagogiseksi opintosuorituksiksi.

Artikkeleissa kuvataan työelämän sekä ammatillisen koulutuksen välistä kehittämis- ja innovaatiotoimintaa, joissa hyödynnetään erilaisia sosiaalisen median ja digitalisaation mahdollisuuksia vastaamaan monipuolisesti erilaisiin koulutuksellisiin ja työelämän määrittämiin tarpeisiin. Artikkeleissa kannustetaan ammattikorkeakoulua vastaamaan joustavasti työelämän ajankohtaisiin osaamisvaatimuksiin ja kehittämishaasteisiin.

I RIKOSSEURAAMUSALA

Eeva Järveläinen & Janika Lindström

SIISTISTI SIVIILIIN -MESSUT - TYÖELÄMÄLÄHTÖINEN KEHITTÄMINEN RIKOSSEURAAMUSALAN SOSIONOMIKOULUTUKSESSA

Tässä artikkelissa kuvataan ja analysoidaan pedagogisesti Laurea-ammattikorkeakoulun rikosseuraamusalan sosionomiopiskelijoiden ja Kriminaalihuollon tukisäätien kanssa yhteistyössä toteuttamaa tapahtumaa.

Suomen ensimmäiset messut vangeille ja yhdyskuntaseuraamusta suorittaville järjestettiin 24.5.2016 Helsingin Vaasanpuistikossa. Siististi Siviiliin -messuilla esittäytyi peräti 36 eri järjestötoimijaa. Mukana oli asumispalvelujen, oppilaitosten ja työllistymishankkeiden edustajia, päihdetyön yksiköitä, lapsi-, perhe- ja omaistyön palveluja sekä monia muita palveluntuottajia. KRIS-Etelä-Suomi ry:llä sekä Vertaistuki Rediksellä oli avoimet ovet, jonka aikana yleisöllä oli mahdollisuus tutustua vankien vertaistukitoimintaan.

Palveluiden lisäksi messuilla oli myös monipuolista kulttuuriohjelmaa. Messuilla oli musiikkia, kirjailijapuheenvuoroja, vankipaneeli, stand up -komiikkaa sekä teatteria. Opiskelijat rakensivat messuille Aistien-tilan, jossa messuvierailta oli mahdollisuus pysähtyä miettimään itselleen tärkeitä asioita elämässään.

Ammattikorkeakoulujen työelämän kanssa toteuttamassa yhteistyössä korostuu vahvasti tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (Ammattikorkeakoululaki

351/2003). Lisäksi ammattikorkeakoulujen tehtävä korkeakoulukentässä on tuottaa ratkaisuja ja tulevaisuuden osaamista (Niinistö-Sivuranta 2015, 9).

Messutapahtuma pedagogisesta näkökulmasta

Opiskelijat osallistuivat Siististi Siviiliin -palvelumessujen toteuttamiseen aktiivisina työelämänkehittäjinä yhdessä hankkeessa toimivien ammattilaisten kanssa. Projektityöskentely toteutui Laurean kehittämispohjaisen oppimisen toimintamallin mukaisesti (Learning by Developing - LbD). Hanketyöskentelyssä oppiminen tapahtuu käytännön tekemisen kautta eli aidoissa työelämän tilanteissa tutkien ja kehittäen. Rantasen ja Toikon (2009, 2) mukaan perinteisesti projektityöhön liittyvä kehittäminen nähdään ajallisesti rajatuksi ja organisoiduksi prosessiksi, joka etenee suunnittelusta toteutukseen ja arviointiin. (vrt. Silfverberg 2000). Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa korostuu prosessin, toimijoiden osallisuuden ja tiedontuotannon näkökulmat, ja näin voidaan tuottaa ja levittää alakohtaista käyttökelpoista tietoa. (Toikko & Rantanen 2009.)

Siististi Siviiliin -messut liittyivät rikosseuraamusalan sosionomiopiskelijoiden kuntouttavan sosiaalityön opintojaksoon, joka on yksi vapaasti valittavista eli täydentävistä opinnoista koulutuksen opetussuunnitelmassa. Opintojakson tavoitteita ovat, että opiskelijat kohtaavat arvostavasti erilaisia sosiaalityön asiakkaita sosiaalityön eri toimintaympäristöissä, opiskelijat vaikuttavat syrjäytymiseen työskentelemällä asiakaslähtöisesti aktivoivaa ja kuntouttavaa työtä sekä osallistavan työn menetelmiä hyödyntäen.

Lisäksi opiskelijat suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat osallisuutta vahvistavia toimintoja. Opintojakson tavoitteiden näkökulmasta projektin toteutus sopi erittäin hyvin kuntouttavan sosiaalityön opintojakson tehtäväksi. Tehtävän toteutus antoi opiskelijoille myös kokemusta ammatilliseen kehittämistoimintaan liittyvästä projektityöskentelystä.

Opiskelijat rakensivat Aistien-tiltaan metsän, jossa messujen kutsuvierailta oli mahdollisuus pysähtyä rauhalliseen ja kiireettömään tilaan kaupunkiympäristössä. Tilassa oli mahdollisuus miettiä rauhassa omaa vapautumista tai itselleen tärkeitä asioita. Tilan sammaleiselle pöydälle oli asetettu sangot, jotka edustivat messujen näytteilleasettajien tuottamien palveluiden teemoja. Opiskelijat keskustelivat Aistien-tilaan saapuvan kanssa siitä, mitkä teemat ovat hänelle tärkeitä ja minkälaista tukea hän mahdollisesti tarvitsee erilaisten asioiden toteuttamiseksi.

Keskustelun päätteeksi Aistien-tilassa kävijää ohjattiin messuilla niiden toimijoiden luokse, joiden palveluista olisi hänelle hyötyä. Aistien-tilan telta oli myös innovatiivinen ja luova tapa esitellä Laurea-ammattikorkeakoulua sekä sieltä valmistuvien tulevien rikosseuraamusalan ammattilaisten osaamista.

Messuilla opiskelijat kohtasivat rikostaustaisia sekä useita rikostaustaisten kanssa toimivia ammattilaisia. Messujen suunnitteluun ja toteutukseen otettiin mukaan eri järjestöjen toiminnoissa mukana olevia rikostaustaisia, jotta messuista tulisi mahdollisimman asiakas- ja tarvelähtöiset. Tarjotulla sosiaalisella tuella ja tarjotuilla palveluilla on mahdollisuus vaikuttaa niihin keskeisiin elämänkäännekohtiin ja tilanteisiin, joissa muutos on otollinen. Nämä elämänkulkuun liittyvät tekijät motivoivat vapautunutta kohti päätöstä tavoitella rikoksetonta elämää. (Suonio 2014, 77–78 ; Laub & Sampson 2001; Farrall & Calverley 2006.)

Käytännönläheisessä työskentelyssä korostuivat rikostaustaisten aito kohtaaminen dialogissa (vrt. Mönkkönen 2007), heidän osallistamisensa sekä aktivointi yhteissuunnitteluun heidän omaksi kokemientoimintaympäristöjensä sekä palveluiden kehittämisessä. Jokinen, Juhila ja Ritakari (2003, 161–162) toteavat, että sosiaalityön menetystarinoita luodaan työntekijän ja asiakkaan välisessä vuorovaikutuksessa. Todelliseen muutokseen voi johtaa vain vastavuoroinen vuorovaikutussuhde, joka on dialogista ja moniäänistä. Muutosprosessi on päämäärällistä ja tavoitteellista toimintaa, mikä perustuu kumppanuuteen, jaettuun asiantuntijuuteen sekä kanssatoimijuuteen.

Tulevien asiakkaiden lisäksi opiskelijat tutustuivat rikostaustaisille suunnattujen palveluiden tuottajiin sekä verkostoituivat heidän kanssaan messujärjestelyihin liittyvän yhteistyön avulla. Opiskelijat ja ammattilaiset jalkautuivat messuilla torialueelle kohtaamaan asiakkaita ja osallistivat messujärjestelyihin myös rikostaustaiset kokemusasiantuntijat. Opiskelijoiden ja kokemusasiantuntijoiden yhteistyössä selvitettiin myös vankiloista vapautuvien erilaisia tarpeita ja niihin vastattiin muun muassa pienimuotoisella alueellisella vaatekeräyksellä sekä messuille järjestetyillä maksuttomilla pienimuotoisilla ruokatarjoiluilla.

Sosiaalityö ja sosiaalinen tuki eivät näyttäyty pelkästään konkreettisten toimenpiteiden, kuten vapauden valmistelun kautta, vaan kokonaisvaltaisen asiakkaan tukemisen areenana. Näillä pyritään edesauttamaan yksilön toimintakykyä, sosiaalista selviytymistä ja hyvinvointia rikosseuraamusalalla. (Linderborg, Suonio & Lassila 2014, 5.)

Opiskelijat muodostivat viiden hengen pienryhmät, joissa he suunnittelivat ja toteuttivat messut. Kunkin pienryhmän jäsenenä oli vastuullaan jokuseuraavista tehtävistä: tapahtuman markkinointi ammattilaisille ja kohderyhmälle, tapahtuman sisällön suunnittelu ja kokonaiskoordinointi, tulevaisuuden ammattilaisten osaamisen esittely opintojakson tavoitteiden näkökulmasta, sidosryhmäyhteistyö ja pienryhmien välinen sisäinen tiedottaminen sekä käytännönjärjestelyt ja messujen visuaalinen suunnittelu.

Kunkin pienryhmän tehtäväaluevastaavat tekivät keskenään yhteistyötä ja tiedottivat omalle pienryhmälle muiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Jokaisen pienryhmän jäsenen tehtäviin liittyvää osaamista oli mahdollista hyödyntää messujen loppuraportoinnissa. Kaikilla vastuualueen toimijoilla oli mahdollisuus delegoida pienryhmittäin tapahtuman järjestämiseen liittyviä tehtäviä ja vastuuta.

Aktiivisessa roolissa toimiessaan opiskelijoiden osaaminen ja työelämävalmiudet kehittyvät monipuolisesti. LbD-toimintamallin mukaan työskennellessä opiskelijat rakentavat merkityksellisen tietoperustan työelämää varten käytännön tilanteita ja tutkittua tietoa hyödyntäen. Kallioisen (2007, 33) mukaan asiantuntijuutta voidaan tutkimuksellisesti hahmottaa eri näkökulmista: tiedonhankintana (kognitiivinen näkökulma), asiantuntijuus toimintakulttuuriin osallistumisena (osallistumisnäkökulma) sekä asiantuntijuus tiedon luomisena (luomisnäkökulma).

Opettajat sekä työelämän edustajat ohjaavat opiskelijoiden hanketyötä ja heidän oppimistaan. (Raij 2014; Piirainen 2008; Kallioinen 2008.) Opiskelijoilla oli mahdollisuus pyytää opintojakson lehtoreilta sekä työelämän yhdyshenkilöiltä lisää ohjausta ja messujen järjestämiseen liittyviä palaverreja. Osaamisperustaisessa toiminnassa korostuu kokonaisvaltainen opiskelijan ohjaus (Niinistö-Sivuranta, Nykänen & Nieminen 2015, 14). Opiskelijoita ohjattiin koko prosessin ajan ja heidän aloitteestaan järjestettiin yksi ylimääräinen kokous.

Työelämän ja opiskelijoiden välisen viestinnän edistämiseksi tehtiin facebookiin tapahtumatoimijoiden suljettu ryhmä, jossa he pystyivät käymään dialogia sekä viestittämään messujen toteuttamiseen liittyvistä asioista. Sivusto oli toimiva työväline, jonne vahvistettujen ja keskeneräisten asioiden tilannetta päivitettiin nopeasti sekä aktiivisesti.

Työelämälähtöisiä kehittämis- ja tutkimistehtäviä ei ratkaista enää pelkästään teoreettisen tiedon ja metodiosaamisen keinoin. Käytäntöön soveltuvan ja sitä kehittävän tiedon tuottamiseen tarvitaan asiantuntijayhteisöjä, jotka refleктоivat todellisuutta. (Rissanen 2007.) Tehtävänannossa messujen raportointi noudatti Raha-automaattiyhdistyksen projektin raporttiformaattia. Raportin avulla opiskelijat peilasivat toteutunutta toimintaa kuntouttavan sosiaalityön jakson tavoitteisiin sekä opintojakson sisältöihin liittyvään sosiaalialan lähdekirjallisuuteen.

Opiskelijat laativat työelämän ohjauksessa tapahtumasta mediatiedotteen, jota varten he perehtyivät myös vankien rangaistusaikaa koskevaan suunnitelmalliseen työhön. Tiedotetta varten opiskelijat haastattelivat Etelä-Suomen aluekeskuksen kehityspäällikkö Minna-Kaisa Järvistä, jolta he saivat ajantasaista tietoa Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuuksista kuntouttaa vankeja rikoksettomaan ja päihteettömään elämäntapaan.

Siististi Siviiliin -messuilla eri viestimien toimittajat antoivat vangeille sekä rikostaustaisille mahdollisuuden kertoa mielipiteitään asemastaan sekä erilaisista vaikeuksista, joita he kohtaavat yrittäessään hankkia itselleen työtä, koulutusta tai asuntoa tai yrittäessään luopua päihteistä. Tori edusti avointa kokoontumispaikkaa, jossa ihmislähtöisesti annettiin kasvot sekä ääni rikostaustaisten yhteiskunnalliselle asemalle.

Eri viestimet täyttyivät rohkeista, avoimista, häpeilemättömistä sekä inhimillisistä puheenvuoroista. Sananvapaus ja toden puhuminen toteutuivat ilman lomakkeita

Kuva 1. Kuka kukin on?

tai viranomaistulkintoja. Mediajulkisuutta hyödyntävä viestintä päätöksentekijöille sisälsi elementtejä kansalaisvaikuttamisesta.

Messuilla nähtiin useita satoja ihmisiä. Kuka oli rikostaustainen, kuka alueen asukas, kuka toimittaja, kuka viranomainen, kuka tuleva rikosseuraamusalan ammattilainen? Mistä sen voi tietää? Messuilla oli positiivinen ilmapiiri. Se syntyi siitä, että kaikki ihmiset olivat sinne tervetulleita. Messujen tekijät ja siellä käyneet tekivät päivästä sellaisen kuin halusivat.

Edes sotilaspenkkikilpailua ei suostuttu järjestämään kuntoiluhuoneessa piilossa katseilta. Päätettiin, että jos on kerran treenattu, niin kyllähän sitä fyysistä ulko- muotoa ja voimaa voi esitellä torilla. Lukuisat järjestöt torilla ilmensivät toivoa sekä uusia mahdollisuuksia. Niiden vertaistoimijat todistivat, että yhteiskunnan panostaminen kuntoutukseen kannattaa ja erilaisten vaikeuksien voittaminen on mahdollista.

Palaute messuista projektina ja oppimistehtävänä

Messuihin liittyvää toimintaa arvioitiin opiskelijoiden tekemän sähköisen palautekyselyn sekä messujen kirjallisen raportin muodossa. Opiskelijat tekivät Siististi siviiliin -messujen osallistujille palautelomakkeet. Lomakkeet laadittiin e-lomakkeille, joiden vastauslinkit jaettiin messutapahtuman internetsivulle. Opiskelijat myös keräsivät tapahtuman aikana iPad-tableteilla palautetta messujen näytteilleasettajilta ja kävijöiltä.

Palautteita saatiin kerättyä messuilla ja messujen jälkeen yhteensä 68 vastaajalta. Palautekyselyyn vastasi yhteensä 39 näytteilleasettajaa ja yhteensä 29 messuvierasta. Palautemäärä oli siihen nähden pieni, että messuilla arvioitiin käyneen yhteensä 500 henkilöä päivän aikana. Kyselyyn vastanneista peräti 82 % oli täysin samaa mieltä siitä, että paikalla oli kiinnostavia näytteille asettajia ja ohjelma oli monipuolinen. Lähes kaikki (98 %) kyselyyn vastanneet kokivat messut hyödyllisiksi. Yli puolet kävijöistä koki saaneensa hyödyllisiä vinkkejä tai tietoa eri palveluista ja toiminnasta.

Vankiloista tapahtumaan osallistuneet vangit ilmoittivat tapahtumaan osallistumisen kuuluneen suunniteltuun päiväohjelmaan ja tapahtumasta toivottiin löytyvän uusia kontakteja työ- tai harjoittelupaikkaa ajatellen. Kävijöiden mielestä onnistuttua tapahtumassa oli muun muassa monipuolisuus, hyvä sää ja yleinen tunnelma. Kehitettäviä asioita messuilla oli kävijöiden mielestä muun muassa tapahtuman laajempi markkinointi, äänentoiston kehittäminen sekä soppatykin hankkiminen.

Opiskelijoiden palaute messuista oppimistehtävänä oli pääasiassa myönteistä. Opiskelijat kokivat, että he pääsivät messujen avulla verkostoitumaan alan toimijoiden kanssa sekä tapaamaan asiakkaita. Messutehtävän avulla koettiin, että opintojen ja opintojakson aikaisia opittuja asioita siirrettiin käytäntöön sekä samanaikaisesti kehitettiin uudenlaista toimintatapaa tehdä erilaiset palveluvaihtoehdot näkyviksi rikostaustaisille.

Opiskelijat myös perehtyivät eri messutoimijoiden toimijoiden palveluihin sekä reflektoivat niitä rikostaustaisista sekä heidän yhteiskunnallisesta asemasta tehtyihin tutkimuksiin. Raporttien teoreettisissa pohdintoissa opiskelijat tunnistivat messujen lähtökohtien tukevan Rikosseuraamuslaitoksen suunnitelmallista vankeusprosessia sekä yhdyskuntaseuraamusta.

Rikostaustaisille tarjottu sosiaalinen tuki yhteiskunnan eri tasoilla ehkäisee rikollista käyttäytymistä ja vaikuttaa yhteiskuntaan integroitumiseen. Tällöin sosiaalisen aspektin tulisi olla osana suunnitelmallisen työn arviointivaihetta yksilöllisen ja muutokseen tähtäävä toimintana. (Linderborg, Suonio & Lassila 2014, 11.)

Myös yksilöiden saama hyöty messuilta tunnistettiin monesta eri näkökulmasta. Messujen saaman runsaan julkisuuden kautta opiskelijat saivat mahdollisuuden myös peilata yhteiskunnallisesti tapahtumaa sekä yleisiä käsityksiä rikostaustaisista. Messuja koskevissa raporteissa opiskelijat jäsensivät myös yleisellä tasolla ammatillisia oppimiskokemuksia messuista.

Vaikka messut olivat lukuisien lupa-asioiden hankkimisten ja käytännön asioiden järjestelyiden vuoksi erittäin työläät järjestää, niin oppimiskokemuksena messut edellyttivät opiskelijoilta kehittämisorientoitunutta ja innovatiivista työskentelyä eri toimijoiden kanssa. Myös itsenäisten päätösten tekeminen oli monissa prosesseissa heille hyvin opettavaista.

Messuaamuna eri järjestöjen vertaistoimijat olivat messualueella aikaisin aamulla kokoamassa telttoja. Alueen vieressä sijaitseva pienyritys antoi tapahtumaan lainaksi wc-tilat. Kauppiasyrittäjät antoivat messuille makkaraa ja eräs näytteilleasettaja vuokrasi messuille grillin. Useat yrittäjät ja tahot lahjoittivat messuille erilaisia palkintoja sekä tekivät messuväelle kohdennettuja tarjouksia. A-klinikkasäätiö, Helsingin seurakuntayhtymä ja Laurea maksoivat messujen esiintymislavan sekä äänentoistopalvelun.

Myös Helsingin kaupunki tuki tapahtumaa monin eri tavoin. Yhteisöllisyys syntyi yhdessä tekemisestä ja messujen järjestelyyn liittyvien erilaisten esteiden voittamisesta. Messujärjestelyt tarjosivat työelämälähtöisen oppimiskokemuksen opiskelijoille. Eräs opiskelija kirjoitti jaksopalautteeseen, että hän tulee muistamaan messut lopunikänsä. Opiskelijan kokemuksen jakaa varmasti kaikki, jotka osallistuivat messuvalmisteluihin tavalla tai toisella.

Messujen tulevaisuuden visiot ja kehittämishaasteet

Messujen palautekeskustelu järjestetään myöhemmin Laurea-ammattikorkeakoulun ja Kriminaalihuollon tukisäätiön toimijoiden kesken. Keskustelussa käydään läpi messuihin liittyviä kokemuksia sekä ammattikorkeakoulun että työelämän näkökulmasta. Ammattikorkeakoulun näkökulmasta toteutunut yhteistyö on erittäin kuvaavaa ja edustaa sellaista osaamista, joka on sille luontaista ja jossa sen opiskelijat ovat vahvoja toimijoita.

Palautekeskustelussa pohditaan myös messujen tulevaisuutta. Opetuksen näkökulmasta messut olisi mielekästä järjestää seuraavan kerran monialaisesti niin, että markkinoinnin opiskelijat vastaisivat tapahtuman tiedottamisesta, tapahtumajärjestämisen tulevat ammattilaiset koordinoisivat tapahtuman toteuttamista sekä käytännön järjestelyitä ja rikosseuraamusalalle valmistuvat opiskelijat suunnittelisivat tapahtuman sisällöt kohderyhmälle.

Myös messujen ohjelmaa on mahdollista kehittää yhteistyössä taidealan opiskelijoiden kanssa. Toteutuneilla messuilla oli paljon mukana myös vankien lapsia ja seuraavaksi järjestettävillä messuilla on mahdollista ottaa paremmin huomioon myös heidän tarpeensa. Vankien omaisille ja lapsille olisi mahdollista järjestää oma messualue, jossa heille suunnatut palvelut olisivat esillä ja lapsille olisi järjestetty mielekästä aktiviteettia.

Tulevaisuuden rikosseuraamusalan sosionomien osaamisessa on tärkeää omaksua työelämälähtöinen kehittämistoiminta. Työelämässä sekä sen muuttuvissa toimintaympäristöissä tarvitaan erilaista osaamista, kuten itsensä johtamista, joustavuutta, vuorovaikutustaitoja, luovaa ongelmanratkaisua ja kykyä kysyä hyviä kysymyksiä (Niinistö-Sivuranta, Nykänen & Nieminen 2015, 14).

Oppimista ohjaa uudenlainen ajattelu, jossa tulevaisuutta tulee voida ennakoida sekä tuottaa uusia innovaatioita alan kehittämiseksi (vrt. Tuominen 2016). Uutta ”tämän päivän asiantuntijuutta” sekä uutta tietoa rakennetaan työelämän rajapinnoilla dialogissa moniäänisesti (vrt. Berger & Luckmann 2000; Jokinen, Juhila & Suoninen 1993), mihin linkittyä vahvasti reflektiivinen, moniammatillinen ja tietokäsitykseen liittyvä asiantuntijuus (vrt. Karvinen 1993).

Mukana olleiden osallisten kokemukseräinen ja teoreettinen tieto sekä moniosaminen antaa hyvät lähtökohdat uusien käytänteiden luomiseen sekä uuden tiedon tuottamiseen. Tulee olla rohkeutta tehdä asioita uudella tapaa ja testata myös rajoja, missä yhdessä tekemisen ja oppimisen kautta voidaan luoda uusia käytänteitä sekä tuoda rikostaustaisten asemaa uudessa valossa yhteiskunnalliseen keskusteluun.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki 351/2003.

Berger, P. L. & Luckmann, T. 2000. Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: tiedonsosiologinen tutkielma. Suom. Raiskila, V. Helsinki: Gaudeamus. (Alkuteos The Social Construction of Reality. 1996.)

Farrall, S. & Calverley, A. 2006. Understanding desistance from crime. Theoretical directions in resettlement and rehabilitation. Crime and justice series. Maidenhead: Open University Press.

Jokinen, A., Juhila, K. & Ritakari, S. 2003. Sosiaalityötä ”menestystarinoiden” tuolla puolen? Teoksessa Satka, M & Pohjola, A. 2003. Rajavaara, M. (toim.) Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy, 149–170.

Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 1993. Diskurssianalyysin aakokset. Jyväskylä: Gummerus.

Kallioinen, O. 2007. Tulevaisuuden asiantuntijuus Laurean opetus-suunnitelmassa. Teoksessa O., Kallioinen (toim.) Osaamis pohjainen opetus-suunnitelma Laureassa. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 22. Helsinki: Edita Prima, 30–40.

Kallioinen, O. 2008. Oppiminen Learning by Developing –toimintamallissa. Laurea julkaisusarja A61. Mönkkönen, Kaarina (2007). Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita.

Karvinen, S. 1993. Reflektivinen

ammattillisuus sosiaalityössä. Teoksessa Granfelt, R., Jokiranta, H., Karvinen, S., Matthies, A-L. & Pohjola, A. Monisärmäinen sosiaalityö. Jyväskylä: Sosiaaliturvan keskusliitto.

Laub, J. H. & Sampson, R. J. 2001. Understanding desistance from crime. University of Chigago.

Linderborg, H., Suonio, M. & Lassila, T. (toim.) 2014. Sosiaalityö ja sosiaalinen tuki rikosseuraamusalalla. Rikosseuraamuslaitos. Suomen Yliopistopaino Oy –Juvenes Print 1/2014.

Niinistö-Sivuranta, S. (toim.) 2015. Iloa ja osaamista. Kehittämispohjainen oppiminen innostuksen lähteenä. Laurean julkaisusarja 57.

Niinistö-Sivuranta, S., Nykänen, A. & Nieminen, L. 2015. Osaamisperustaisesta ajattelusta osaamisperustaiseen toimintaan – Laurean uudistetut opetussuunnitelmat (2014) LbD:n mahdollistajana. Teoksessa Susanna Niinistö-Sivuranta (toim.) 2015. Iloa ja osaamista. Kehittämispohjainen oppiminen innostuksen lähteenä. Laurean julkaisusarja 57, 10–15.

Piirainen, A. 2008. Ohjaus Learning by Developing-toimintamallissa. Laurea julkaisusarja A67.

Portti vapauteen -blogi: http://www.porttivapauteen.fi/blogi/kirjoitukset/117/kohtaamista_vaikeuksista_ja_yhteisollisyytta_torilla
Rantanen, T. & Toikko, T. 2009.

Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. UAS Journal, vol 8, No 2 (2009).

Silfverberg, P. 2000. Ideasta projektiksi. Projektinvetäjän käsikirja. Helsinki: ESR, Työministeriö.

Suonio, M. 2014. Sosiaalityö ja penologia. Sosiaalityö rangaistusteoreettisessa ajattelussa. Teoksessa Henrik Linderborg, Mari Suonio & Tytti Lassila (toim.) 1/2014. Sosiaalityö ja sosiaalinen tuki rikosseuraamusalalla. Rikosseuraamuslaitos.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisssessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere University Press. Tuominen, S. 2016. Oppiminen

tulevaisuudessa – intoa ja ahaa-elämyksiä. Taloussanomat 12.4.2016. Verkkolehti. Viitattu 15.6.2016.

Raij, K. 2014. Learning by Developing Action Model. Laurea Publications 36. Silfverberg, P. 2000. Ideasta projektiksi. Projektinvetäjän käsikirja. Helsinki: ESR, Työministeriö.

Rissanen, R. 2007. Opinnäytetyö osaamisen kehittämisen välineenä. Teoksessa J. Levonen (toim.) Ylempi ammattikorkeakoulututkinto-Työelämälaheistä asiantuntemusta kehittämässä. HAMK Julkaisut.

Janika Lindström & Eeva Järveläinen

TULEVAT AMMATTILAISET RIKOSSEURAAMUSALAN JA KUNNAN YHTEISTYÖTÄ KEHITTÄMÄSSÄ

Socca-Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus ja Rikosseuraamuslaitos järjestivät Laureassa 2016 vuoden alussa neljä työpajaa. Työpajat olivat jatkoa 4.9.2015 järjestetyille Rikostaustainen kunnan ja Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaana -seminaarille. Työpajoissa kehitettiin kuntien sosiaalitoimen, järjestöjen ja Rikosseuraamuslaitoksen välistä yhteistyötä ja ideoitiin ehdotuksia niiden keskinäisistä yhteistyömalleista. Tässä artikkelissa kuvataan työpajojen toimintaa.

Työpajojen teemoja olivat yhteydenotto sosiaalihuollon tarpeesta ja palvelutarpeen arviointi, suunnitelmatyhdyskuntaseuraamuksissa ja siviiliarvioinnissa, vapauttamisvaiheen yhteistyö, lapsen hoidon ja tuen tarpeen arviointi, tutkintavankeus ja vankeus.

Rikostaustainen kunnan ja Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaana -työpajat oli tarkoitettu sosiaalialan ammattilaisille, Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöille sekä rikostaustaisen kanssa toimiville järjestöjen ammattilaisille. Työpajat integroitiin oppimistehtävinä Kuntouttavan sosiaalityön opintojaksoon, jonne osallistui yhteensä 35 rikosseuraamusalan sosionomiopiskelijaa.

Laurean rikosseuraamusalan sosionomiopiskelijat osallistuivat kaikkiin työpajoihin ja tuottivat niiden pohjalta yhteistyön mallintamiseen erilaisia materiaaleja muistiinpanoina, yhteistyön prosessikuvauksina sekä näkökulmatalukoina. Opiskelijoiden

tuottamia materiaaleja hyödynnettiin ammattilaisista koostuvien pienryhmien jatko-työskentelyssä kevään aikana.

Ammattilaispienryhmien yhteistyöehdotukset esiteltiin Laureassa järjestetyssä seminaarissa 12.4.2016. Työpajatyöskentely antoi opiskelijoille valmiuksia kehittää tutkimuksellista työtään, ymmärtää erilaisia toiminta- ja oppimiskulttuureja sekä syventää oppijoiden ammatillisen asiantuntemuksen kehittämistä perehtymisen ja osaamisen soveltamisen kautta (vrt. Levonen 2007: 203–204.) Työskentely antoi myös osaamista tulevaisuuden työelämän muuttuviin toimintaympäristöihin, joissa tarvitaan itsensä johtamisen taitoja, vuorovaikutustaitoja, joustavaa ja luovaa ongelmanratkaisukykyä. (Niinistö-Sivuranta, Nykänen & Nieminen 2015, 14).

Opiskelijat työpajojen toimijoina

Opiskelijat olivat mukana ammattilaisille järjestetyissä työpajoissa ja prosessoivat siellä käytäviä ammattilaisdiskursseja yhteistyötä kuvaavien näkökulmatalukon, prosessikaavion sekä kirjaamiensa muistiinpanojen kautta. Työpajassa käytetty näkökulmatalukko on yksi Innokylän työkaluista (kuvio 1).

Innokylässä korostetaan tarvelähtöisyyttä kehittämisen lähtökohtana ja ”perinteistä” asiakkaan näkökulmaa tarkastellaan tasavertaisesti muiden näkökulmien rinnalla. Silloin kun kehittämisen kohteena ovat esimerkiksi palvelurakenteet, hallinto ja päätöksenteko, kehittämiskohteen ”asiakas” voi olla joku muu kuin palveluiden käyttäjä tai kansalainen. Tämän vuoksi Innokylän tarvelähtöisessä kehittämissä asiakkaan määritelmä laajenee ja näkökulmatalukko mahdollistaa eri näkökulmien tasavertaisen tarkastelun. (Kohti avointa kehittämistä – matkaoppaana Innokylä. 2014, 41.)

	ASIAKAS- NÄKÖKULMA	AMMATTILAIS- NÄKÖKULMA	ORGANISATO- RINEN NÄKÖ- KULMA	POLIITTIS- HALLINNOLLI- NEN NÄKÖ- KULMA
TOIMIJAT				
TEHTÄVÄT JA TYÖNJAOT				
TIEDOT, TAIDOT JA VÄLINEET				
LAIT JA ASETUKSET				
PERIAATTEET JA SÄÄNNÖT				
TALOUS				

Kuvio 1. Kehittämiskohteiden jäsentämisen matriisi (Kohti avointa kehittämistä – matkaoppaana Innokylä. 2014, 41)

Kaikkien yhteistyössä mukana olleiden tahojen tarpeet ja niiden toimintakulttuurit tulivat näkyvämmiksi taulukkotyöskentelyn avulla. Työpajojen näkökulmataulukoiden jäsenyksissä saattoi esimerkiksi käydä ilmi, että kuntien työntekijät toivoivat tiiviimpää yhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksen ammattilaisten kanssa koko vankeusprosessin ajan eikä ainoastaan vankien vapautumiseen liittyen.

Näkökulmataulukoista saattoi myös käydä ilmi, etteivät Rikosseuraamuslaitoksen työntekijät tunteneet kuntien menettelytapoja tietyissä poliittishallinnollisissa päätöksentekoprosesseissa. Työpajoissa oli luottamuksellinen ilmapiiri, ja avoimen keskustelunvuoksi opiskelijat pystyivät kuvaamaan ammattilaisten puheista kehittämissaasteita yksityiskohtaisesti ja monipuolisesti näkökulmataulukoihin. Tämä oli luonnollisesti eduksi ammattilaisten kesken jatkuvalle yhteiselle kehittämistoiminnalle.

Opiskelijat prosessoivat työpajoissa myös yhteistyötä työnjaon, palveluiden ja prosessin etenemisen näkökulmasta (kuvio 2). Työpajoissa käytiin tavallisesti keskustelua ammattilaisten välisestä työnjaosta ja vastuista sekä siitä tavoitetilasta, kuinka yhteistyöprosessin tulisi edetä erilaisten palveluiden toteutumisen näkökulmasta. Opiskelijat innovoivat tämän näkökulman kautta prosessikuvauksia yhteistyöstä. Monet opiskelijoiden tekemät prosessikuvaukset olivat hyvin samankaltaisia kuin myöhemmin seminaarissa esitetyt suosituksetkin. Näin ollen voidaan päätellä, että he onnistuivat hyvin tarkastelemaan yhteistyöprosesseja työpajojen toiminnan perusteella.

Kuvio 2. Prosessikaavio työpajojen yhteistyön jäsentämisen mallina.

Muistiinpanojen kirjoittaminen työpajoista oli ammattilaisyhteistyön kannalta tärkeää. Se ei kuitenkaan sellaisenaan olisi ollut korkeakoulutasoista opiskelua, joten oli tärkeää työstää ammattilaisten keskusteluita monipuolisemmin ja niin, että opiskelijat joutuivat jäsentämään yhteistyötä erilaisia näkökulmia sekä lainsäädäntöä hyödyntäen.

Työpaja- ja seminaariyhteistyö oppimisen näkökulmasta

Työpajat antoivat opiskelijoille asiantuntijaluentoja kautta ajankohtaista tietoa sosiaalihuollon lainsäädännöstä sekä suunnitelmallisesta rikosseuraamustyöstä. Ammattilaisten vuoropuheluihin osallistuminen tarjosi opiskelijoille mahdollisuuden pelata autenttisia työelämäkäytänteitä opintojaksonsa teoriaopetukseen.

Opiskelija syventää osaamistaan sekä asiantuntijuuttaan jatkuvasti määrittelemällä uudelleen tehtäviään sekä toimintaansa asteittain etenevän progressiivisen ongelmanratkaisuprosessin mukaan, toimien ammatillisen kompetenssi ylärajoilla. Uusiin haasteisiin vastaamalla asiantuntija oppii prosessissa jatkuvasti uutta ja kasvattaa omaa asiantuntemustaan. (Tynjälä 2002; Beretier & Scardamalia 1993.) Ammatillinen kompetenssi vahvistuu työelämän ja työyhteisöjen vaatimuksia peilaten, todentaen yksilön potentiaalista pätevyyttä eli kapasiteettia. (Kallioinen 2007, 32; Ruohotie 2002; Ellström 2001.)

Myös ammattilaiset saivat pajoissa itselleen tärkeitä oppimiskokemuksia hyvistä käytänteistä sekä erilaisista esimerkkitapauksista. Pedagogisesti pajat olivat Laurean kehittämispohjaisen oppimisen mallin eli LbD:n perusteisiin pohjautuvaa toimintaa. Työpajoissa toteutuneen yhteistyön avulla toimialan keskeisimmille kumppaneille tehtiin myös näkyväksi rikosseuraamusalan opiskelijoiden vahvaa osaamista ammatillisten käytäntöjen kehittäjinä.

Opiskelijoiden osallisuudella ja työelämän kumppanuuksilla on keskeinen merkitys kehittämispohjaisen oppimisen toimintamallissa. Kehittämistoiminnan ytimessä tarvitaan luovia oivalluksia, laadukasta koulutusta, monialaista työelämäyhteistyötä sekä tutkimuksellista otetta. Monipuoliset oppimisympäristöt ja kehittämispohjaisen oppimisen malli antavat mahdollisuuden kehittää uutta, tuottaa monipuolista osaamista sekä innovoida luovia ratkaisuja rajoja ylittäen. (Niinistö-Sivuranta 2015, 9.)

Opiskelijoiden palautteet työpajoista

Opiskelijoilla oli pääsääntöisesti erittäin myönteiset kokemukset työpajatyöskentelystä. Työpajat nähtiin oppimistapahtumana mielekkäinä, mielenkiintoisina, erittäin informatiivisina sekä uutta tietoa tuottavana toimintana. Niinistö-Sivurannan (2015, 9) mukaan hyvässä oppimisympäristössä löytyy osaamista, laadukkaita kohtaamisia, tilaa joustaville opintopoluille ja luovuuden oivalluksille. Turvallinen ja osaamista tuottava oppimisympäristö rakentuu avoimuuden ja luottamuksen pohjalle.

Rikosseuraamusalalla verkostoituminen koettiin tärkeänä ja saatu tieto muiden sektorien toiminnasta helpotti yhteistyön rakentumista tulevaisuudessa. Työpajatyöskentely avasi hyvin sekä opiskelijoiden että alan muiden toimijoiden silmät kentän haasteille, ja pajatyöskentelyssä, jolloin työpajatyöskentelyssä asioihin oli mahdollisuus reagoida ja kehittää yhteistyötä jouhevammaksi.

Työpajatyöskentely auttoi opiskelijoita ymmärtämään realistisesti työelämän kehittämishaasteita. Tulevaisuuden asiantuntijoilta edellytetään yhteistä osaamista sekä verkostoituvaa työotetta, mihin tulee sisällyttää eettisen, reflektiivisen ja innovatiivisen toiminnan näkökulmat (Kallioinen 2007, 31-32). Työpajat antoivat opiskelijoille mahdollisuuden tutustua eri sektoreilla toimiviin ammattilaisiin ja jakaa heidän kanssaan erilaisia kokemuksia ja näkemyksiä monialaisesti. Opiskelijat kokivat opettavaisena, että he pääsivät osallistumaan konkreettisesti rikosseuraamusalan kehitystyöhön.

Kehitysehdotuksina opiskelijat kaipasivat enemmän teoriaosuuksia ennen työpajatyöskentelyn alkamista. Myös oppimisen tueksi kaivattiin tehostetumpaa ohjausta jo tarjotun ohjauksen lisäksi. Kehittämispohjaiseen oppimisen mallissa (vrt. tutkivan oppimisen prosessimalli) opiskelijoiden työpajatyöskentelyssä ohjaajan rooli on merkittävässä asemassa (vrt. Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2004; Raij 2014; Piirainen 2008; Kallioinen 2008).

Lopuksi

Ammattikorkeakoulujen toiminnassa työelämäläheisyys on tärkeää. Tavoitetta edistetään työelämän ja ammattikorkeakoulun välisellä tiiviillä yhteistyöllä, josta kaikki osapuolet hyötyvät. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta voidaan nähdä keskeisenä nykypäivän työelämän osaamisalueena, sitä voidaan toteuttaa systemaattisesti paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla.

Kehittämistoiminnassa korostuvat prosessin, toimijoiden osallisuuden ja tiedontuotannon näkökulmat, ja näin voidaan tuottaa ja levittää alakohtaista käyttökelpoista tietoa. (Rantanen & Toikko 2009; Toikko & Rantanen 2009.) Työelämän ja ammattikorkeakoulun kehittämissyhteistyössä ammattikorkeakoulu saa ajankohtaista tietoa toimialan osaamisvaatimuksista, joiden suuntaan se voi integroida opiskelijansa kehittymään vahvoiksi ammattilaisiksi.

LÄHTEET

Bereiter, C. & Scardamalia, M. 1993. Surpassing ourselves: An inquiry into the nature of expertise. Chicago: Open Court.

Ellström, P.-E. 2001. The many meanings of occupational competence and qualification. Teoksessa W. J., Nijhof & J. N., Streumer, (toim.) Key Qualifications in Work and Education. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 2004. Tutkiva oppiminen. Järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjinä. Helsinki: WSOY.

Kallioinen, O. 2007. Tulevaisuuden asiantuntijuus Laurean opetussuunnitelmassa. Teoksessa O., Kallioinen (toim.) Osaamis pohjainen opetussuunnitelma Laureassa. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 22. Helsinki: Edita Prima, 30–40.

Kallioinen, O. 2008. Oppiminen Learning by Developing –toimintamallissa. Laurea julkaisusarja A61.

Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita.

Pohjola, P., Aalto-Kallio, M., Englund, K., Heikkinen, H., Koivisto, J., Korhonen, S., Lyytikäinen, M. & Peränen, N. 2014. Kohti avointa kehittämistä-matkaoppaana Innokylä! Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Opas: 38. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/120379/THL_OPA_38_2014_verkko.pdf?sequence=1

Levonen, J. 2007. Tutkijaverkosto ammatillista asiantuntemusta kehittämässä. Teoksessa J. Levonen (toim.) Ylempi ammattikorkeakoulututkinto - Työelämäläheistä asiantuntemusta kehittämässä. HAMK Julkaisut.

Niinistö-Sivuranta, S. (toim.) 2015. Iloa ja osaamista. Kehittämispohjainen oppiminen innostuksen lähteenä. Laurea julkaisusarja 57.

Niinistö-Sivuranta, S., Nykänen, A. & Nieminen, L. 2015. Osaamisperustaisesta ajattelusta osaamisperustaiseen toimintaan – Laurea uudistetut opetussuunnitelmat (2014) LbD:n mahdollistajana. Teoksessa Susanna Niinistö-Sivuranta (toim.) 2015. Iloa ja osaamista. Kehittämispohjainen oppiminen innostuksen lähteenä. Laurea julkaisusarja 57, 10–15.

Piirainen, A. 2008. Ohjaus Learning by Developing-toimintamallissa. Laurea julkaisusarja A67.

Rantanen, T. & Toikko, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. UAS Journal, vol 8, No 2 (2009).

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämissprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere University Press.

Tynjälä, P. 2002. Konstruktiivinen oppimiskäsitys ja asiantuntijuuden edellytysten rakentaminen koulutuksessa. Teoksessa A, Eteläpelto (toim.) Oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOY.

Raij, K. 2014. Learning by Developing Action Model. Laurea Publications 36.

Ruohotie, P. 2002. Kvalifikaatioiden ja kompetenssien kehittäminen ammattikorkeakoulun tavoitteena. Teoksessa Juha-Pekka Liljander (toim.) Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta. Helsinki: Arene, 108–127.

II SOSIAALIALA

Seuraavassa kuvataan niitä pedagogisia ratkaisuja, joiden tavoitteena oli opiskelijoiden työelämätaitojen kehittyminen.

Projektiopinnoilla tiimityön taitajaksi

Hankkeisiin ja projekteihin integroitujen opintojen lähtökohtana oli kytkeä yhteen sosiaalialan kolmannen vuoden opintojaksot, joiden teemoina olivat johtajuus, yhteiskunnallinen vaikuttaminen, tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä tiimi- ja ryhmätyö. Opintojaksojen tavoitteet ja teemat soveltuivat hyvin työelämälähtöisissä projekteissa opiskeluun. Suunnittelun pohjalla oli Laurean kehittämispohjaisen oppimisen (LbD) pedagoginen malli, jossa keskiössä on yhteinen osaamisen tuottaminen, kehittämistoiminta ja aito työelämäyhteistyö (Raij 2014).

Suunnittelutyössä keskeiseksi nostettiin opiskelijoiden toimiminen tiimeissä. Pirkko Vesterinen (2001) tutki väitöskirjassaan Projektiopiskelu ja -oppiminen ammattikorkeakoulussa työelämän osaamisen tuottamista projektiopiskelun kautta. Vesterisen (2001) näkemys projektiopiskeluista ja oppimisesta oli hyvin yhteneväinen oman visiomme kanssa kolmannen vuoden projekti-integroitujen opintojen organisoimisesta. Vesterisen (2001) mukaan projektioppimisella tarkoitetaan opetuksen organisoimista, ei itse oppimisprossia.

Projektin tarkoitus on antaa merkitys oppimiselle, ja oppimista ohjaavat eritasoiset tavoitteet opiskelijan, opiskelijatiimin ja itse projektin näkökulmasta. Oppimisen lähtökohtana voidaan pitää opiskelijoiden keskinäistä sosiaalista vuorovaikutusta. Projektissa opiskelija oppii ja toimii kolmesta orientaatiosta käsin: ”minä”, ”tiimi” ja ”asiakas/työelämä”. Työelämän kehittämistarpeet määrittävät lähtökohdan toiminnalle ja osaamisen kehittymiselle. (Vesterinen 2001.)

Suunnitteluvaiheessa huomiota kiinnitettiin myös siihen, että hankkeet ja projektit tarjoavat opiskelijoille monipuolisia mahdollisuuksia syventää osaamistaan heitä kiinnostavilla sosiaalialan osa-alueilla.

Aineisto palautekyselyistä

Aineisto kerättiin lukuvuosina 2014–15 ja 2015–16 kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoilta kahden opiskelijan laatiman palautekyselyn avulla. Kyselyn avulla pyrittiin kartoittamaan opiskelijoiden kokemuksia hankemuotoisista opinnoista. Kyselyyn vastasi lukuvuonna 2014–15 35 opiskelijaa (64 % opiskelijoista) ja lukuvuonna 2015–16 29 opiskelijaa (66 % opiskelijoista). Tutkimuslupa aineiston käytölle haettiin Laurea-ammattikorkeakoululta. Opiskelijoiden palautteet käsiteltiin yhtenä kokonaisuutena aineistona. Tilastollinen aineisto käsiteltiin SPSS-ohjelman avulla ja avoimet vastaukset luokiteltiin aineistolähtöisesti.

Anne Eskelinen, Kristiina Kuparinen & Eeva Soikkeli

TEKEMISEN MEININKI – SOSIAALIALAN OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA PROJEKTEISTA OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

Tässä artikkelissa kuvataan sosiaalialan opiskelijoiden kokemuksia vuonna 2013–2016 toteutetuista kolmannen vuoden opinnoista, joissa kaikki lukuvoodelle suunnitellut opintojaksot kiinnittyivät opiskelijoiden omien valintojen mukaan 1–3 alan projektiin tai hankkeeseen. Poikkeuksellista toteutuksessa oli siis projektimuotoisen toiminnan laajuus ja sen myötä opintojen suunnittelun painopiste – opiskelijat saivat paljon vapautta ja vastuuta.

Artikkeli tuo esiin yhtäältä toteutuksen taustat ja toisaalta opiskelijoiden kokemuksen äänen – sitä kuvataan palautekyselyn avointen vastausten analyysissä. Erityistä huomiota kiinnitetään aineistosta esiin nousevaan ilmiöön: miten autenttinen työelämäympäristö vaikuttaa oppimiskokemukseen.

Uudenlaisen toteutuksen tavoitteena oli tarjota kasvualusta sekä sisällölliselle osaamiselle että työelämätaitojen harjoittamiselle. Näitä taitoja ovat esimerkiksi oma-aloitteisuus, ajanhallinta, ongelmanratkaisukyky, viestintä- ja verkostoitumistaidot. Nopeasti muuttuvat tilanteet edellyttävät myös luovuutta ja kykyä sietää epävarmuutta. (Työelämä 2025 –katsaus 2015; Alasoini, Järvensivu & Mäkitalo 2012; Penttinen, Skaniakos, Lairio & Ukkonen 2011.)

Kysely sisälsi kolme taustakysymystä, 20 väittämää sekä kaksi avointa kysymystä. Kyselylomakkeen väittämien teemoja olivat ohjaus ja tuki, tiimeissä toimiminen, ammatillinen kehittyminen ja osaaminen sekä hanketyöskentelyn hyödyt ja haitat.

Väittämissä palautetta annettiin viisiportaisen likert-asteikon mukaan, jossa numero yksi tarkoitti mielipidettä ”täysin eri mieltä” ja numero viisi mielipidettä ”täysin samaa mieltä”. Näitä määrällisiä tuloksia on tarkemmin eritelty muissa julkaisuissa (ks. Eskelinen, Kuparinen & Soikkeli 2015; Eskelinen, Kuparinen & Soikkeli 2016), joten tässä artikkelissa keskitytään avointen kysymysten tuottamaan aineistoon.

Avoimissa kysymyksissä opiskelijoita pyydettiin kuvaamaan, mikä kolmannen vuoden opinnoissa oli positiivista ja mikä negatiivista. Vastausten teemoiksi muotoutuivat työelämähankkeet oppimisympäristönä, tiimin merkitys oppimisen tukijana, opettajan rooli, mahdollisuus joustavuuteen ja valinnanvapauteen sekä ajankäyttöön liittyvät kysymykset.

Jo ensimmäisellä toteutuskerralla hankemuotoisten opintojen autenttisuus erottui opiskelijapalautteista. Kahden sosiaalialan opiskelijan opiskelijapalautteiden pohjalta vuonna 2014 laatiman minitutkielman tuloksissa todetaan seuraavaa:

”Vastauksissa nousee esille kokemus tehokkaammasta oppimisesta. Tämän toteutaan johtuvan siitä, että opiskelija joutuu aktiivisempaan rooliin. Opiskelijalla on suurempi vastuu omasta oppimisesta ja läsnäolosta. Lisäksi vastaajat kokivat hanketyöskentelyn vastaavan työelämää. (-) Monet oppivat käytännössä paremmin kuin luennoilla. Opiskelijalla on suurempi vastuu sekä velvollisuus. Eräs haastateltava totesikin, että hankkeet velvoittavat aivan eri tavalla, ja luennoilta on helppo jäädä pois. Tekemällä hankkeessa töitä vastaa työelämää, ja siksi se koetaan mielekkääksi.”

Valokeilassa opiskelijoiden kokemukset

Seuraavassa tarkastellaan niitä keskeisiä tuloksia, jotka aineistolähtöisesti teemotellusta avovastausten aineistosta (Taulukko 1) nousivat esiin. Taulukkoon on koottu kuhunkin teemaan liittyneitä myönteiseksi tai kielteiseksi koettuja piirteitä ja mainintojen lukumäärät kunkin teeman kohdalla.

Vesterinen (2001) mainitsee yhdeksi projektissa oppimisen näkökulmaksi tiimin. Avovastauksissa näyttäytyvät myös ”minän” ja ”asiakkaan” orientaatiot, mutta aineistossa nimenomaan toimivan opiskelijatiimin merkitys korostuu sekä väitteiden arvioinnissa että opiskelijoiden omasanaisissa kuvauksissa.

Tulosten perusteella opiskelijat pitivät toteutusta onnistuneena; tiimityöhön liittyviä väittämiä koskevien arvioiden keskiarvot sijoittuvat välille 4,17–4,67. Tiimin tukea kuvattiin lähes yksinomaan positiivisesti, joskin myös työkuorman jakautumisen

Taulukko 1. Avovastausten luokittelu teemoittain ja mainintojen lukumäärät

TEEMAT	HANKEINTEGROIDUISSA OPINNOISSA POSITIIVISTA	HANKEINTEGROIDUISSA OPINNOISSA NEGATIIVISTA
TIIMIN MERKITYS 13/2	TIIMIN JA OPISKELIJA- RYHMÄN MERKITYS OPPIMISEN TUKIJANA 13	OPISKELIJOIDEN SITOUTUMATTOMUUS 2
OPETTAJAN ROOLI 17/19 0/2	OPETTAJIEN OHJAUS JA TUKI 17	TEORIAA, KONTAKTI- OPETUSTA LIIAN VÄHÄN TAI SE ON MUUTEN TYTYMÄTTÖMYTTÄ HERÄTTÄVÄÄ 19 OPETTAJIEN TUKI JA OHJAUS RIITTÄMÄTÖNTÄ 2
KAOS VAI VALINNAVAPAUUS? 16/23	JOUSTAVUUS JA VALINNAVAPAUUS 16	KAOS, EPÄVARMUUS, SEKAVUUS 23
AJANKÄYTTÖ 23/35	AIKATAULLINEN JOUSTAVUUS, MAHDOLLISUUS TEHDÄ OMAA TAHTIIN 23	KIIRE, SUURI TYÖMÄÄRÄ, AIKATAULUTUKSEN JA TYÖSKENTELYN SUUNNITTELUN VAIKEUS, TYÖAJANSEURANTA 35
HANKETYÖSKENTELY, TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ 36/17	AUTENTTINEN TYÖELÄMÄ, ITSENÄISYYS, VASTUU, HAASTAVUUS, MERKITYKSELLISYYS, KIINNOSTAVUUS, TOIMIVA YHTEISTYÖ TYÖELÄMÄN KANSSA 36	HANKETYÖSKENTELYN SISÄLTÖ JA KYTKEYTYMINEN OPINTOJAKSOIHIN HERÄTTÄÄ TYTYMÄTTÖMYTTÄ 17

ongelmat tunnistettiin. Koska tiimityötaito on keskeinen myös tulevaisuuden työelämässä, tältä osin toteutusta voidaan pitää onnistuneena.

”Myös tiimityöskentely tuki opintoja hyvin, eikä hankkeessa tarvinnut pärjätä täysin yksin” (25/2015)

”-paras ja niin toimiva hanketiimi!!!” (29/2016)

”Hankkeissa aina siivellä menijöitä.” (27/2016)

Avovastausten mukaan eniten vaikeuksia projekteissa opiskelijoille tuotti oppimisen ja teorian yhdistäminen. Kuitenkin opettajien tuki koettiin positiivisena sekä mielihyväväittämissä että avovastauksissa: opettajien tarjoama tuki ylisi yli neljän keskiarvon. Opetuksen suunnittelun näkökulmasta tässä on selvästi kehittämisen paikka: on syytä miettiä monipuolisia keinoja tietoperustan rakentamiseen.

Aineistosta löytyy myös viitteitä siitä, että opiskelijat saattavat hahmottaa teorian rakentamisen eri tavoin. Ohjaavan opettajan on siis syytä huomioida, että teoria-tietoa tulee ottaa keskiöön myös ohjauskeskusteluissa, jotta sen rooli hahmottuu ja yhdistyy luontevasti hanketyön eri vaiheisiin.

”työelämäyhteistyö hyvä, mutta mielestäni tarvitsimme enemmän tietoa & teoriaa hankkeen & opintojakson mukaisesti.” (19/2016)

”Tehtävät ovat oikeasti tukeneet oppimista, tuntuu, että näiden opintojen kautta on valmiimpi työelämään.” (8/2016)

”Mielestäni liian vähän kontaktitunteja & opetusta.” (21/2016)

Projekteissa oppiminen tarjoaa yhtäältä mahdollisuuden joustaviin järjestelyihin, toisaalta edellyttää tekijöiltään hyvää oman toiminnan ja ajankäytön hallintaa. Mieli-pidevääntämien vastauksissa ajanhallinta näyttäytyi projektiopintojen piirteistä ongelmallisimpana – väittämien keskiarvot sijoittuivat välille 2,97–3,83.

Avovastauksissa taas näkyy selvästi kahtalainen suhtautuminen: siinä missä osa opiskelijoista arvostaa valinnanvapautta, näkevät toiset kaaosta. Vastauksissa kuvataan molempia kokemuksia, mutta jonkin verran enemmän aineistossa esiintyy negatiivisia kuvauksia. Mieli-pidearvioihin nähden omasanaiset vastaukset antavat kuitenkin vivahteikkaamman kuvan koko ilmiöstä.

”Olen ollut hyvin stressaantunut tämän syksyn aikana kouluhommien kanssa! Onneks sain siirrettyä osan tehtävistä alkuvuoteen.” (2/2015)

”Aikataulut on aika älyttömiä, ei ole paljon syksyn aikana ollut vapaa-aikaa. Alkusyksy oli todella sekavaa hankkeiden ja tehtävien kanssa” (8/2016)

”epävarmuus, kiire, aikataulujen yhteensovittaminen” (17/2015)

”valinnanvapaus tuo akateemisuuden tunnetta” (4/2015)

”Ihania, että opintoja sai tehdä omaan tahtiin” (14/2016)

”Omien aikataulujen mukaan toimiminen, asiat on helppo ”sumplia” eri opintojaksojen kanssa, vapaata – vastuuta.” (2/2016)

Projekteissa oppiminen edellyttää opiskelijalta kykyä sietää epävarmuutta ja toimia muuttuvissa tilanteissa. Voidaan myös ajatella, että tämänkaltaisten työelämätaitojen haltuun ottaminen aiheuttaa väistämättä opiskelijoissa ahdistusta – ahdistusta, joka on osa ammatillista kasvua ja joka muuttuu tottumuksen myötä työelämässä toimivaksi käytännöksi. (Wayne, Bogo & Raskin 2010.)

Eniten opiskelijat antavat positiivista palautetta mahdollisuudesta toimia aidoissa työelämän tilanteissa, ja tätä oppimisen ulottuvuutta eritelläänkin seuraavassa lähemmin.

Työelämäprojektit sosiaalialan oppimisympäristönä – tekemisen meininkiä

LbD:n ominaispiirteiksi on tunnistettu autenttisuus, kumppanuus, kokemuksellisuus, luovuus ja tutkimuksellisuus. Autenttisuus tarkoittaa tässä yhteydessä aitoa työelämäyhteyttä. (Raij & Niinistö-Sivuranta 2011.) Opiskelijalle autenttisuus voi merkitä mahdollisuutta kohdata oikeita asiakkaita ja päästä kehittämään omaa menetelmällistä ja laajempaakin ammatillista osaamista aidon työelämän tarjoamassa oppimisympäristössä.

”tekemisen meininki”, into, oikeat asiakkaat ja avoimet keskustelut heidän kanssaan, koin että asiakkaat tulivat tosi hyvin mukaan toiminnassa, monipuolisuus – herätti ajatuksia” (9/2015)

”sai itsenäisesti toimia työelämän kanssa” (13/2015)

”kokonaisuudessaan toimiva tapa suorittaa opintoja ja kehittää konkreettista ammattitaitoa” (15/2015)

Toistuvasti opiskelijakokemuksistansousee esiin kuvauksia siitä, miten merkityksellisiä ovat jo opiskeluvaiheessa mahdollisuudet olla mukana ratkaisemassa todellisen työelämän ammatillisia haasteita yhdessä valmiiden ammattilaisten ja asiantuntijoiden kanssa. Autenttiset puitteet vahvistavat opiskelijan motivaatiota ja sitoutumista. Erityisen merkityksellisiä ovat opiskelijan kokemukset siitä, että työelämäkumppanit suhtautuvat ja luottavat opiskelijaan tasaveroisena toimijana. Merkityksellistä on myös, että opiskelijan tekemä työ ja kehittämisajatukset tulevat aidosti työelämän käyttöön. (Kolu, Rantanen & Soikkeli 2014, 100; vrt. Raij 2014, 16.)

”On saanut harjoitella toiminnallista toimintaa mistä itse on ollut kiinnostunut ja jota koulussa ei ole ollut mahdollista aikaisemmin harjoitella. Omat ideat on otettu positiivisesti vastaan.” (7/2016)

”Tehtävät ovat oikeasti tukeneet oppimista, tuntuu, että näiden opintojen kautta on valmiimpi työelämään.” (8/2016)

”Hanketyöskentely on ollut antoisaa ja niiden kautta on saanut paljon kokemusta. Käytännön työ opettaa parhaiten.” (12/2016)

”Työelämäyhteistyö. Pakottaa ottamaan vastuuta omasta opiskelusta ja tulevaisuudesta.” (27/2016)

Jari Vesterinen (2010) nostaa projektioppimisen perusteluissa esille projektioppimisen oppimisteoreettiset perusteet, asiantuntijuuden kehittymisen projektioppimisessa ja motivaation merkityksen, kun oppijalla syntyy projektityötä kohtaan omistajuus pitkäaikaisen ja vastuullisen sitoutumisen kautta.

Hanketyöskentelyssä osaaminen kasvaa yhteistyössä työelämän ja oman tiimin kanssa. Yhteistyö antaa valmiuksia moniääniseen ajatusten, mielipiteiden ja osaamisen vaihtoon. Siinä opitaan itsestä ja toisilta yhteisten tavoitteiden äärellä. Auvisen ym. (2007, 65) mukaan osaamisen kehittämisessä ydin on ammatillisessa osaamisessa.

Vahvaan asiantuntijuuteen tarvitaan kuitenkin kykyä oman toiminnan hallintaan ja kykyä ymmärtää, arvioida ja ohjata omaa toimintaa. Tällaisia taitoja ovat oppimaan oppimisen taidot, itseohjautuvuus, kyky arvioida omaa toimintaa ja osaamista, oman osaamisen jakaminen ja toisilta oppiminen. Tarvitaan myös kykyä sitoutua yhteisiin päämääriin ja arvoihin sekä uskoa ammatillisiin kykyihin. Jaettu asiantuntijuus – kyky jakaa toisille ja oppia toisilta – korostuu yksilön asiantuntijuuden lisäksi. (Auvinen ym. 2007, 65.)

Mitä projektissa oppiminen tuo sosiaalialalle?

Wayne, Bogo ja Raskin (2010, 327–337) ovat koonneet yhteen ja kriittisesti arvioineet väitteitä, joiden mukaan autenttisisa tilanteissa oppiminen olisi sosiaalialalle erityisen luonteenomaista. Heidän mukaansa todelliset sosiaalialan työtilanteet tuottavat ensinnäkin opiskelijoille kokemuksia, joissa heillä on ammatillinen rooli. Toiseksi näiden kokemusten reflektointi ja sen yhdistäminen teorian tietoon kasvattavat opiskelijoiden ymmärrystä alan ammatillisesta viitekehystä. Syntyy ”käden, sydämen ja ajattelun taitoja”. Opiskelijan prosessiin vaikuttavat sekä asiakkaiden kohtaaminen että yhteistyö ohjaajien kanssa.

Todellisissa työtilanteissa oppimisen suunnittelussa on haasteensa. Kukin autenttinen tilanne on omanlaisensa, samoin kunkin toimintaympäristön työ- ja ohjauskulttuuri. Tästä syystä oppilaitoksessa toimivan ohjaajan, opettajan on syytä käydä tiivistä vuoropuhelua työelämän kanssa, jotta osaa tukea opiskelijaa tarkoituksenmukaisella tavalla.

Keskustelua osaamisesta on luontevaa käydä yhteisen projektityöskentelyn kautta. Projekti ja sen tavoitteet ovat yhteinen nimittäjä, rajattu kokonaisuus, jossa tulisi hahmottaa jokaisen toimijan hyöty. Ammattikorkeakouluopettajan tulisi toimia linkkinä opiskelijan ja työelämän edustajan välillä suhteessa osaamiseen ja osaamisen tuottamiseen.

Ohjaajan on myös hyvä nostaa opiskelijaryhmässä esiin se tilanteiden kirjo, jonka puitteissa opiskelijat voivat opastaa toisiaan. Kun ohjaus ja vertaisoppimisen

mahdollisuudet huomioidaan, autenttisisa tilanteissa oppiminen voi todella olla luonteenomainen tapa kasvattaa nimenomaan sosiaalialan osaamista. (Wayne ym. 2010.)

Santti & Lintula (2012) kirjoittavat, että tulevaisuuden osaamisen määrittelyn tulisi rakentua opiskelijan, työelämän ja ammattikorkeakoulun yhteistyölle. Lähtökohtana tulisi olla yhteinen oppiminen ja yhteisen hyödyn tuottaminen eri osapuolille. Muutostarpeisiin vastaavan osaamisen tuottamisen pitäisi olla keskiössä yhteistyön tavoitteissa. (Santti & Lintula 2012.) Sosionomiopiskelija pukee ajatuksensa tällaiseen asuun:

”Vapaus, oma ajattelu, suunnittelu ja toteutus mahdollistaa mielekkään opiskelun. Asiakastyö ja työelämäkontakti velvoittaa ahkeraan työskentelyyn -> Sitoutuminen opiskeluun vahvistuu.” (3/2016)

Eeva Järveläinen

NUORET RAKENTAMASSA KIVISTÖÄ - KIVISTÖN ALUELÄHTÖINEN KEHITTÄMINEN OSANA LAUREAN LBD-TOIMINTAA

Tämän artikkelin taustalla on Laurean toteuttama Kivistön aluelähtöinen kehittämistyö ja asukkaiden osallistaminen oman asuinalueensa suunnitteluun. Tähän yhteistyöhön ovat osallistuneet alueella toimivat sidosryhmät ja kunnan toimijat. Yhteistyön keskiössä on ollut nuorten osallisuuden tukeminen ja nuorten palveluiden kehittäminen Kivistön kaupunkikeskuksen alueella, mikä toteutettiin alueen toimijoiden sekä nuorten kanssa yhdessä.

Laurea ja Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden (Länsi-Vantaa) yhteistyössä projektilähtöinen kehittämispohjainen LbD-työskentely on ollut tehokas toimintatapa uusien nuorisotyön toimintamallien ja asiakaslähtöisten palveluiden kehittämisessä.

Nuoret ovat osallistuneet todella aktiivisesti eri toimintoihin sekä rakentuvan Kivistön kauppakeskuksen ja kaupunkikeskuksen nuorisotyön suunnitteluun. Nuorilla on ollut aito innostus ja halu vaikuttaa nuorisotilatoiminnan toiminnan sisältöihin sekä oman asuinalueensa rakentamiseen jo suunnitteluvaiheessa. Kyseisellä toiminnalla on ollut mahdollisuus tukea nuorten osallisuutta, voimaannuttaa nuoria aktiiviseen kuntayhteisön toimijuuteen, rakentaa tätä kautta yhteisöllisyyttä sekä korostaa nuoren tärkeää roolia arvokkaana osallisuusympäristön jäsenenä (Gretschel 2002a, 49–50; Gretschel 2002b, 15).

Laurean opiskelijat ovat osallistuneet lähes kymmenen vuotta Kivistön aluelähtöiseen kehittämiseen eri opintojaksoilla olevien opiskelijaprojektien ja hanke-työskentelyn kautta. Toiminnan keskiössä on ollut Learning by Developing (LbD)-toimintamalli (vrt. Raij 2014; Kallioinen 2008; Piirainen 2008), mikä on tarjonnut dynaamisen lähestymistavan uuden tiedon sekä palvelukonseptien kehittämiseen alueen asukkaille. Opiskelijoilla on ollut toiminnan kehittämisessä aktiivinen ja vastuullinen rooli.

Toiminnan suunnitteluun ovat osallistuneet myös eri asukasryhmät yhdessä työelämäedustajien kanssa. Tavoitteena on ollut tuottaa alueen asukkaille mielekästä ja hyvinvointia edistävää toimintaa, jolla on voitu tukea asukasosallisuutta ja -turvallisuutta.

Projektien tuotoksina on syntynyt Kivistön aluetta koskevia kartoituksia, raportteja, kyselyjä, strategioita, selvityksiä, toiminnallisia ideapajoja, kerhotoimintaa ja oppimateriaaleja. Tässä artikkelissa havainnollistetaan, miten opiskelijalähtöistä LbD-toimintaa on mahdollista sisällyttää jatkumona eri opintojaksointegraatioin Kivistön aluelähtöiseen kehittämiseen ja siellä toteutettavaan hanketoimintaan.

Nuorten KiKe-osallisuushanke LbD-toimintaympäristönä

Tämän artikkelin LbD-toimintaympäristönä mallinnan nuorten osallistamistarpeeseen perustettua Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden sekä Laurean ”Kivistön kauppakeskuksen ja kaupunkikeskuksen nuorisotyö (KiKe)” -yhteistyöhanketta (2014–2019). KiKe-hankkeessa on ollut tärkeää luoda nuorille mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa oman asuinalueensa rakentamiseen. Hanke on osa Vantaan

kaupungin Lapset ja nuoret ympäristönsä rakentajina -ohjelmaa (Lasten ja nuorten osallisuusoppaat I ja II; Lasten ja nuorten Vantaa I ja II -toimintaohjelmat).

Hanketyössä huomioidaan myös Vantaan kaupungin visiot siitä, että kaupunkia suunnitellaan kumppanuudessa kaikkien asukasryhmien kanssa (Vantaan kaupungin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2015). KiKe-hanke on mahdollistanut nuorten osallistumisen. Toiminnan punaisena lankana nuorille on näyttäytynyt, että heidän on tärkeä rooli tässä suunnittelutyössä. Hanke mahdollistaa myös kaikille mukanaoleville toimijoille tilaisuuden tavoittaa nuoret kohderyhmänä tehokkaasti ja nopeasti sekä osallistaa nuoret ideoimaan eri suunnitteluvaiheissa sisältö- ja tarvelähtöisesti.

KiKe-hankkeessa vuosien 2014–2015 aikana järjestetyissä ideapajoissa tavoitettiin yhteensä 159 nuorta Länsi-Vantaalta. Laurean luovien toimintojen sosionomiopiskelijat toteuttivat ideapajat vuosina 2014 ja 2015 osana heidän opintojaan¹. Osallistuneet nuoret pääsivät ideoimaan, suunnittelemaan ja valmistelemaan Kivistön kauppakeskusta ja sinne rakennettavaa nuorisokirjasto-kulttuuri-monitorointitilaa heidän näkökulmastaan. Nuoret kertoivat myös mielipiteitään Kivistön alueella tehtävän kaupunkikeskuksen nuorisotyön toimintamalleista sekä jakoivat kokemuksia ideapajaan osallistumisesta, vaikuttamisesta, vapaa-ajan aktiviteeteistä ja osallisuudesta².

Hankkeessa kerättiin myös työntekijöiden (n=5) kokemuksia nuorten osallistamisen hyödyistä ja haasteista sekä kehittämisehdotuksista. Yhteistyötahoina KiKe-hankkeessa ovat olleet Vantaan seurakuntayhtymä, Vantaankosken seurakunnan nuorisotyö, Aseman Lapset ry, Nuorten Palvelut ry, MarjaVerkko ry, lähipoliisi, rakennuttajat NCC ja Skanska, Cederqvist & Jäntti Arkkitehdit Oy sekä Vantaan kaupungin Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalta kaupunkisuunnittelu (Kivistön asemakaavayksikkö, Hallintoyksikkö) ja Kuntatekniikan keskus (Katutekniikka/ Kadun- ja vesihuollon suunnittelun yksikkö). Nämä vuosien 2014–2015 hankkeen tulokset on raportoitu alkuvuonna 2016 julkaistussa [KiKe-loppuraportissa](#) (Järveläinen 2016).

Ideapajojen tuloksia ja näkökulmia osallisuusprosesseihin

Ideapajatyöskentelyyn ja osallisuusprosesseihin osallistui nuorten ja ideapajojen vetäjinä toimivien sosionomiopiskelijoiden lisäksi myös eri toimijoita, kuten rakennuttajia, kaupunkisuunnittelun sekä nuorisopalveluiden edustajia. Ohessa vuosien 2014–2015 ideapajojen tuloksia esiteltynä mukana olleiden tahojen näkökulmista.

¹ Opintojaksoina olivat Hyvinvoinnin tuottaminen 2014 sekä Yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja sosiaalietiikka 2015.

² Laurea-ammattikorkeakoulun lehtori Eeva Järveläinen toimi KiKe-hankkeessa projektitutkijana toteuttaen ideapajoissa nuorten fokusryhmähaastattelut sekä erikseen järjestetyn työntekijöiden fokusryhmähaastattelun.

Rakennuttajilla on ollut aito tarve kuulla nuorten ajatuksia rakentuvasta Kivistön kauppakeskuksesta. He ovat kokeneet tärkeäksi olla aidosti mukana nuorten osallistamisessa ja nostavat esiin nuorten mielipiteiden kuulemisen tärkeyden:

”Kauppa haluaa palvella nuoria pitkällä aikavälillä. Tämän päivän nuoret ovat huomisen asiakkaita. Toisaalta jos nuoret eivät ole mukana suunnittelussa, saattaa myöhemmin tulla ongelmia. Lisäksi nuorilla on uusia freesejä ideoita, joita parhaat asiantuntijatkaan eivät tule ajatelleeksi”

Nuorilla on tarve tulla kuulluksi ja he kaipaavat aitoja kohtaamisia sekä vaikuttamisfoorumeita omien mielipiteiden jakamiseen. Kauppakeskuksissa hengäminen oli haastatelluilla nuorilla osittain ikäsidonnaista sekä aluekohtaista. Nuoremmat viihtyivät kauppakeskuksissa lähes täysikäisiä paremmin. Mitä enemmän nuorilla oli vapaa-ajan harrastuksia, sitä vähemmän he viettivät kauppakeskuksissa aikaa. Kauppakeskus koettiin mielekkäänä ja luontaisena puolijulkisena tilana, mihin toivottiin myös nuorille omaa osoitettua tilaa.

”Tänne (Kivistöön) koko ajan rakennetaan uutta, niin mun mielestä niitä pitäisi pitää, et nuoretkin saa vaikuttaa. Yleensä se on vaa sillee, et aikuiset päättää ja sit siel on ihan tylsää.” Poika 12v.

”Mun mielest se on kivaa et nuorten mielipiteet otetaan huomioon. (...) Mut on hyvä et tehdään nuorille tällöinen paikka (monitorointitila) mis meidän on hyvä olla.” Tyttö 15v.

Lisätoiveena olivat nuorille tarkoitettut viihtyisät istuinryhmittymät sekä kännykän latausominaisuudella olevat pöydät ja lukolliset kaapit. Nuoret kertoivat lukuisia toiveitaan eri palveluista sekä toiminnoista rakennettavaan Kivistön kauppakeskukseen sekä sen ulkoalueelle.

Nuorisotyöneri toimintamallit haastatellut nuoret kokivat toimiviksi, virikkeellisiksi sekä heidän tarpeitaan palveleviksi. Nuorisotyöntekijöiden kanssa aito kohtaaminen loi nuorille turvallisuuden tunnetta sekä tunteen välittämisestä. Myös nuorisotila koettiin juuri nuoria ja heidän vapaa-ajan viettoa varten olevaksi paikaksi, jossa pystyi säännöllisesti tapaamaan ystäviä sekä osallistumaan ohjattuun ja ilmaiseen harrastetoimintaan.

”Se ehkä vähän innostaa tulla tänne (nutalle), kun tää on tehty just meit varten.” Poika 16v.

KiKe-hankkeen tuloksina nousi esiin, että nuorten osallistaminen edellyttää erilaisia toimintamalleja, toimijoiden yhteistä tahtotilaa, oikea-aikaisuutta osallisuusprosessien läpiviemiseen sekä resursseja. Toimintamallina ideapajatyöskentely nähtiin hyvänä käytänteenä nuorten ideoiden, mielipiteiden ja osallisuuskokemusten keruussa nuorisotyössä sekä kaupunkisuunnittelussa.

”Kaupunkisuunnittelussa on olennaista, että se kohderyhmä pääsee osallistumaan. Siten on todennäköisempää, että ne kaupunkitilan todelliset käyttäjät kokevat, että he ovat päässeet vaikuttamaan ja tuntevat omistajuuttaan siihen kaupunkiinsa. Lapset ja nuoret on se kohderyhmä, minkä kautta me voidaan koko ikäluokka tavoittaa. He ovat tietysti nyt on käyttäjinä, mutta myös tulevaisuuden aikuisina sitten käyttävät sitä.” Työntekijä 5

”Ne ideapajat ovat olleet tosi suureksi avuksi.” Työntekijä 3

Kivistön aluelähtöiseen kehittämiseen osallistuneet opiskelijat ovat kokeneet oman roolinsa erittäin merkittävänä nuorten osallisuuden mahdollistajina. KiKe-hanke on tarjonnut opiskelijoille mahdollisuuden valita saman toimintaympäristön eri opintojaksojen projektien toteuttamiseen. Opiskelijoiden omat oppimiskokemukset ovat olleet myönteisiä, mikä on motivoinut heitä jatkamaan hankkeessa sekä valitsemaan sen myös opinnäytetyön toimintaympäristöksi.

”Opimme hankkeesta ja sen vaiheista. Opimme, että hanke koostuu pienistä osista ja itse olimme vain osa suurempaa kokonaisuutta. Saimme kokemuksen hanketyöskentelystä, sen suunnittelusta, toteutuksesta ja raportoinnista. Meillä ei ollut paljoa kokemusta nuorten kanssa työskentelystä, joten saimme positiivisen kokemuksen siitä. Opimme nyt, että nuoria on erilaisia ja heillä on eri kiinnostuksen kohteita.” Sosionomiopiskelijat

”Työelämä halusi luovuuttamme sekä tuoreita näkökulmia ja uusia keinoja nuorten osallistamiseen.” Sosionomiopiskelijat

”Annoimme pajatoiminnalla nuorille mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin.” Sosionomiopiskelijat

Vantaalla on rakentumassa osallistamisen kulttuuri, jota tulee vahvistaa eri tahojen keskinäisellä yhteistyöllä. Näihin osallisuusjatkumoihin tulee linkittää kehittämis- ja tutkimustoimintaa, jotta koko kehittämisprosessin ajan saadaan systemaattisesti nuorten ääni kuuluviin osana kaupunkisuunnittelua sekä nuorisotyön toimintamalleja jatkokehitettäessä.

Vuosien 2014–2015 ideapajojen tuloksien perusteella on todettavissa, että osallisuusprosessien kehittämisen yhteistä tahtotilaa tulee ylläpitää sekä tiivistää toimijoiden välistä yhteistyötä. Myös opiskelijoiden mukanaolo on ollut KiKe-hankkeen toimintajatkumoiden punaisena lankana, jolloin on ollut mielekästä integroida sosionomiopiskelijoiden opintojaksoja hankkeeseen.

Vaikuttamisfoorumeiden luominen – Nuorten kohtaamisia arkkitehtien kanssa

Kivistön kaupunkikeskuksen ja kauppakeskuksen kehittämisprosessin jatkotavoitteeksi asetettiin nuorten ja Kivistön kauppakeskuksen ja kaupunkikeskuksen

suunnittelusta vastaavien arkkitehtien yhteistapaamisen järjestäminen. Tapaamisessa haluttiin luoda ideapajaan osallistuneiden nuorten ja arkkitehtien välille intiimi ja vuorovaikutteinen tapaaminen, jossa käytäisiin dialogista keskustelua (vrt. Mönkkönen 2008) ideapajojen tuloksista, nuorten ideoista ja kommentista Kivistön kauppakeskuksen ja sen lähialueen suunnittelusta.

Vuosien 2014–2015 päättyneiden ideapajojen jälkeen nuorille luvattiin, että palaamme konkreettisesti heidän puoleensa ja kerromme, mitä tuloksia ideapajoista syntyi, miten heidän ideansa on otettu vastaan ja mitä niistä on voitu hyödyntää suunnittelutyössä. Alkuperäisenä ideana oli, että arkkitehdit olisivat esitelleet valmiita havainnekuvia nuorten esittämiin ideoihin pohjautuen. Kaavavalituksesta johtuen arkkitehtien suunnitteluprosessi ei ollut edennyt vielä niin pitkälle, mutta päädyimme pitämään tilaisuuden joka tapauksessa.

Tapaaminen saatiin järjestymään elokuun lopussa 2016, ja siellä mukana oli kahdeksan ideapajoihin osallistunutta nuorta Martinlaakson ja Kanniston nuorisotiloilta, kaksi nuorisotyöntekijää, Skanskan projekti-insinööri sekä Cederqvist & Jäntti Arkkitehtitoimiston arkkitehdit. Tapaamisessa KiKe-hankkeen edustaja esitteli kokonaisuudessaan ideapajojen tulokset, ja tämän jälkeen keskustelu oli avointa.

Tapaamisessa haluttiin tarjota nuorille mahdollisuus tavata arkkitehdit kasvotusten, jotta heille tulisi näkyväksi, että heidän ideoilla ja kokemuksilla on ollut merkitystä tämän suunnitteluprosessin edetessä. Arkkitehdit kertoivat nuorille realiteetit, mitä tasoja ja vaiheita rakennus- ja suunnittelutyöhön liittyy.

Nuorille haluttiin selvittää, kuinka monivuotinen sekä eläväinen prosessi se kokonaisuudessaan on: mitkä tekijät vaikuttavat prosessin aikana lopputulemaan ja miten nuorien ideoita voidaan kuitenkin hyödyntää koko prosessin ajan. Arkkitehdit esittelivät nuorille myös tämänhetkisen tilanteen - missä vaiheessa prosessi tällä hetkellä etenee.

Tulosten esittelyn jälkeen nuorille ja arkkitehdeille esitettiin vapaassa keskusteluosiossa ideapajatyöskentelyyn ja suunnitteluprosessiin liittyviä kysymyksiä. Sekä nuorilta että arkkitehdeilta haluttiin selvittää, mitä kokemuksia heillä on ollut ideapajatyöskentelystä ja miten merkittävänä he ovat nähneet yhteissuunnittelun. Nuoret kokivat aidosti, että ideapajatyöskentely on ollut antoisa ja tuottoisa tapa suunnitella yhdessä. Erityisesti ideapajojen toimintaympäristönä toiminut nuorisotila nähtiin hedelmällisenä työskentelyyn ja ideointiin.

”Kun on ollut näissä ideapajoissa, ja nyt kun käytiin päästiin täällä (arkkitehtitoimistossa), niin näki kuinka aidosti on päässyt vaikuttamaan. Se, että sulta kysytään ideoita ja sen jälkeen ollaan että katsotaan, että mitä tapahtuu, niin on paljon tällaisia mielipidekyselyitä. Mutta nyt kun pääsee tänne konkreettisesti näkemään, että miten niitä on hyödynnetty, niin se on paljon palkitsevampaa.” tyttö 17v.

Arkkitehdeiltä kysyttiin, miten nuorten antamat ideat ovat rikastuttaneet heidän suunnittelutyötään, mitä ajatuksia ne ovat herättäneet ja ovatko ideat jollain tapaa muuttaneet heidän ajattelutapojaan tai synnyttäneet ”ahaa-ideoita”. Arkkitehdit nostivat nuorten tuottamat idea suureen arvoon ja kertoivat niiden olleen erittäin hyödyllisiä.

Yhtenä tärkeänä näkökulmana he nostivat esiin, että on tärkeää huomioida rakennettavan Kivistön kauppakeskuksen tulevien asiakkaiden eli nuorten ideat, koska he juuri ovat tulevien tilojen sekä palveluiden loppukäyttäjiä. Jos aikuiset suunnittelevat keskenään, tällöin lopputulos on myös aikuisien näköinen ja ei välttämättä houkuttele nuoria käyttäjiksi. Nuoret saivat myös kutsun tulla tutustumaan rakennustyömaalle, jotta todellinen rakentaminenkin hahmottuisi heille paremmin.

”Onhan tästä tullut hirveästi kaikkea juttuja! Pääsääntöisesti näitä suunnittelevat keski-ikäiset ihmiset. Lähtökohtaisesti se on näin. Se on tosi juttu, että aidosti kuulee sitä feedbackia (nuorilta), kyllä se on oleellista (...) Minä aidosti odotan, että kun me päästään eteenpäin ja ihan konkretiaan. Minä odotan siltäkin tosi paljon, että siltä syntyy sitten hyviä idiksiä.” Arkkitehti 1

”Harvemmin me suunnitellaan itsellemme, vaan me suunnitellaan muille. Täytyy osata olla toisen roolissa ja miettiä, mitä ne haluavat.” Arkkitehti 2

”Rakennusliikkeenä olemme valitettavan usein vain työmaalla näkyvä kyltti. Tämän kaltaisella osallistamisella pääsemme aktiivisemmin mukaan yhteisöön, jossa toimimme. Haluamme ehdottomasti näiden nuorten tulevan myös työmaalle katsomaan, miten heidän ideoima tilansa rakentuu.” Projekti-insinööri

Nuoret nostivat esiin suunnittelussa myös turvallisuusnäkökulmat; miten voitaisiin huomioida yhä paremmin, että nuorten olisi turvallista kulkea Kivistössä ilta-aikaan. Osa nuorista näki myös rakentamiseen liittyviä haasteita: mitä lisääntyvä väestö lieveilmiöineen tuo mukanaan alueelle. Positiivisena nähtiin tulevat palvelut, joita alueelta on puuttunut jo pitkään.

”Tosi moni käy iltatöissä ja itsekin kuljen harrastuksista kotiin Kivistön asemalla myöhään illalla. Tärkeää olisi että jokainen kokisi olonsa turvalliseksi ja aseman valaistus olisi sen mukainen.” Poika 17v.

”On mukava, että ne harrastukset tulevat tänne (Kivistöön) suhteellisen lähelle.” Poika 17v.

”Mekin päästään harrastamaan jotain muuta kuin pellolla pyörimistä (nauraa!)” Tyttö 17v.

Lisäksi nuorilta, nuorisotyöntekijöiltä sekä arkkitehdeiltä kysyttiin, mitä kehittämissuunnitelmia heillä olisi tulevan suunnitteluprosessin tehostamiseksi. Nuorilta kysyttiin myös, mikä on paras tapa saada heitä mukaan osallistumaan ja

vaikuttamaan (ideapajat, some, nettipalaute) ja mitä viestintäväylyä kannattaisi hyödyntää enemmän ideoinnissa (Snapchat, Facebook, Instragram, Twitter).

Kysyimme myös, missä seuraava ideapaja kannattaisi järjestää (nuorisotila, koulu, netti) ja olivatko he halukkaita osallistumaan jatkossa tuleviin ideapajoihin. Tähän kaikki nuoret ilmoittivat välittömästi, että ilman muuta haluavat olla mukana. Tähän nuoret esittivät toiveen, että ideapajat tapahtuisivat nuorisotalolla viikonloppuna tai arki-iltoina. Edelleen vuorovaikutteiset ideapajat nähtiin houkuttelevana vaihtoehtona tulevien ideoiden keräämiseen. Nuoret näkivät, että myös nettikyseilyn, Instagramin ja Snapchatin käytön voisi yhdistää ideointiin.

”Mun mielestä nää ideapajat olisi paljon parempia. Se että kaikki siirtyy someen, niin se ei oo niin hyvä.” Tyttö 14v.

”Mä käy lukiota ja mulla ei ole välttämättä aikaa käydä siellä (ideapajoissa), siksi periaatteessa nettijuttukin olisi kanssa hyvä, että pääsee silti vaikuttamaan.” Tyttö 17 v.

”Pitäisi olla eri tapoja vaikuttaa, just toi netti sekä noita ideapajoja.” Poika 17 v.

Myös nuorisotyöntekijät kokivat kasvotusten tehtävän työn kaikista helpoimmaksi tavaksi, kun nuorilta kerätään mielipiteitä siellä missä he liikkuvat, eli nuorisotilalla. Tällöin ideapajatyöskentelyyn sitoutuminenkin nähtiin helpompana, kun osallistaminen tapahtui nuoren omassa toimintaympäristössä. Tämä motivoisi nuoria parhaiten osallistumaan.

”Mä uskon, että eniten saa mielipiteitä nuorilta kasvotusten. Just siellä missä te liikutte, missä olette mestoilla valmiina. Siitä on paljon helpompaa ottaa nuoria näihin pajoihin. Ei nuoret välttämättä jaksa sitoutua (...) Nythän tämä meni kivasti, kun löytyi tällaisia tyyppejä jotka halusivat lähteä (mukaan). Se ei ole nykyään mikään itsestäänselvyys.” Nuorisotyöntekijä 1

Nuorten kokemuksia kuulluksi tulemisesta

Nuorten kokemus kuulluksi tulemisesta nähdään todella tärkeänä KiKe-hankeessa koko kehittämissuunnittelun aikana. Kaikilta nuorilta kysyttiin, kokivatko he tullessaan kuulluksi ja otettiin heidän ideat prosessissa huomioon, ja tähän he toivat erittäin positiivisia kokemuksia. Heiltä kysyttiin myös, millainen käsitys teille jäi tästä suunnitteluprosessista. Eräs nuorista sanoi, että hän on osallistunut kaikkiin järjestettyihin ideapajoihin aidosta kiinnostuksesta ja halusta vaikuttaa oman asuinalueensa rakentamiseen.

”Onhan se kiva nähdä, ettei ole ideoinut paria vuotta turhaa (naurahtaa!)” Tyttö 17v.

”Kyllähän se on aina yksi tarina lisää kertoa. Sitten kun se valmistuu se kauppakeskus, niin sit voi olla että hei, mä olen ollut suunnittelemassa tota!” Tyttö 14 v.

”Onhan se kiva katsoa, kun on ollut suunnittelemassa sitä.” Poika 14v.

Arkkitehtitapaamisissa nuorille avautui ihan uudella tavalla, mitä kaikkea suunnittelu- ja rakennusprosessiin liittyy, keitä osapuolia siinä on, miksi prosessi kestää niin kauan ja mikä merkitys hänen omalla osallistumisella on ollut eri suunnitteluvaiheissa.

”Aikatauluista voisi sanoa sen verran, että kun on tällaisia isompia caseja, kun on tämä Kivistön kauppakeskuskin. Jos ne lähtee ylipäätään realisoitumaan, niin siinä menee useita vuosia, kun niitä suunnitellaan. Ja sitä rakennetaan 2 vuotta.” Arkkitehti 1

Nuorilta kysyttiin, että miltä kyseinen vuorovaikutteinen tapaaminen arkkitehtien kanssa on tuntunut ja mikä kokemus heille tapaamisesta jäi. Nuoret kokivat erittäin positiivisina asioina, että tapaamisessa kuuli konkreettisesti ideapajojen tulokset sekä näki arkkitehtien havainnekuvat. Nuorten fiilikset olivat hyvät ja he kokivat aidosti, että he olivat päässeet oikealla tavalla demokraattisesti vaikuttamaan. Nuoret myös odottivat, miltä tuleva kauppakeskus näyttää. Sen valmistuttua pääsisi sinne myös tutustumaan.

”Tosi hyvä mieli, että on päässyt vaikuttamaan ja on näytetty että on oikeasti päässyt vaikuttamaan. Toisenlaisitakin on ollut. On sanottu, että pääsisi vaikuttamaan. Mutta sitten kun ne on tullut valmiina, ne on ollut ihan erilaisia.” Poika 13 v.

”Siis aivan mahtavaa, kuinka paljon meidän nuorten sana on vaikuttanut ja kuinka paljon me ollaan saatu osallistua tähän. Innolla sitten odotan, että siellä pääsee käymään.” Tyttö 14 v.

”On ollut tosi kiva suunnitella (...) Tosi kiva, että otetaan nuorten mielipiteitä huomioon.” Tyttö 14 v.

”Mä mielenkiinnolla odotan, että minkä näköinen tästä tulee. Ja mä arvostan, että näin laajassa mittakaavassa on otettu nuoria mukaan. Tämmöistä demokraattista päätöstä, että me saadaan antaa meidän mielipiteitä. Kun yleensä se, jolla on kovin ääni pääsee päättämään. Tai että annetaan kaksi vaihtoehtoa, että valitse näistä toinen. Niin kumpikaan ei ole hyvä. Miellä on paljon mielipidettä tässä.” Poika 17 v.

Myös arkkitehdit nostivat esiin yhdessä keskustelun ja pohtimisen merkityksen, että se nimenomaan on suunnittelussa keskeinen asia. Nuorisotyöntekijät näkivät positiivisena, että nuorilla annetaan mahdollisuus kertoa ajatuksistaan ja mielipiteistään suoraan.

”Sitten se on todella tärkeä ymmärtää, ettei tämä suunnittelu, ettei me jossain kammiossa piirrellään itsellemme. Vaan tämä on juuri tätä, te ja moni muu ryhmä,

meidän keskustellaan ja pohditaan. Ja sitten siitä muodostuu se suunnittelu.” Arkkitehti 1

”Se vaikuttaminen on, että (nuoret) voi sanoa suoraan, mitä haluaa. Eikä se ole sellaista, että valitsetko sinä tämän vai tämän (...) Nuorilta tulevat kuitenkin ne tuoreimmat ja freeseimmät ideat kuin meiltä. Miten paljon tämä kehittyy ja tulee uusia ilmiöitä. Nuoret on siitä paljon paremmin perillä kuin me. On kiva nähdä ja kuulla, miten oikeasti teille (nuorille) on jäänyt filis, että te olette päässeet vaikuttamaan. Sehän se on se meidänkin tavoite kuitenkin meidän duunissa. Teitä on kuultu ja teidän ideat on otettu vastaan.” Nuorisotyöntekijä 2

Nuorille jäi erittäin positiivinen kokemus arkkitehtien vuorovaikutteisesta kohtaamisesta ja saivat kuulluksi tulemisen tunteen. Kokonaisuus hahmottui nuorille aivan eri tavalla, kun heille asiasta kertoivat suunnittelusta vastaavat tahot.

Myös ideapajojen tuloksien kuuleminen vahvisti kokemuksen siitä, että niin moni nuori oli päässyt vaikuttamaan, kun ne oli raportoitu ja heidän kokemuksensa oli otettu vakavasti vastaan. Myös nuorisotyöntekijöille oli erittäin myönteinen kokemus, että nuorille on annettu mahdollisuus vaikuttaa ja heille on luotu aitoja vaikutusfoorumeita omien näkökulmien jakamiseen.

Tulevaisuuden visioita ja ideapajatyöskentelyn seuraava vaihe

Arkkitehdeiltä kysyttiin, millä aikataululla tämän tilaisuuden antia ja tuloksia käsitellään seuraavaksi. Tähän he kertoivat, että siinä vaiheessa, kun he ovat siirtymässä konkretiaan Nuorisotila-kirjasto-monitoimitilan suunnittelussa. Tällöin mukaan yhteistyöhön tarvitaan myös kaupungin tilaryhmän edustajat. Oleellisena nähtiin, että nuoret ovat seuraavissakin vaiheissa mukana jakamassa mielipiteitään ja ideoitaan.

”Sitten kun on suunnittelu pidemmällä, kun aidosti fundeerataan että miltä kirjasto-nuorisotila näyttää ja mitä sinne voisi tulla. Kun lähdetään aidosti suunnittelemaan kirjasto-nuorisotilaa, voisi sopia jonkun mööten ja olisi hyvä kuulla lisää nuorilta konkreettisia heittoja ja yksityiskohtia.” Arkkitehti 1

”Kun me ruvetaan tekemään kauppakeskuksen sisätiloja, silloin meidän yhteistyökumppanina ovat kaupungin tilasuunnittelijat. Ja heille tulisi saada myös nämä nuorten mielipiteet.” Arkkitehti 2

Tulevaisuuden visioita hahmottaen haluttiin selvittää, missä suunnitteluvaiheessa arkkitehdit tulevat tarvitsemaan jälleen nuorten ideoita. Nostettiin myös esiin, että Vantaan kaupungin kaupunkisuunnittelu (kaavoitus) oli esittänyt jo aikaisemmin keväällä 2016 rakennuttajille ja arkkitehdeille toiveen Topaasiaukion Colosseumkaaren tilapäisien toimintojen alkuideoinnista.

”Nyt seuraavana vaiheena voisi olla tämä ulkotilan ideointi. Se olisi ihan hyvä projekti.” *Arkkitehti 2*

Arkkitehtien keskustelutilaisuudessa nuorille esiteltiin perusidea tulevasta suunnittelutyöstä ja kutsuttiin heidät mukaan loppusyksystä järjestettäviin ideapajoihin. Näihin pajoihin kutsutaan myös uusia nuoria, jotka eivät ole vielä osallistuneet ideapajoihin tai ovat vasta hiljan muuttaneet Kivistön alueelle. Näin halutaan taata, että saataisiin myös uusia ja tuoreita näkökulmia ideointiin.

Kohderyhmäksi seuraaviin nuorten ideapajoihin kutsuttaisiin mukaan Martinlaakson ja Kanniston nuorisotilojen sekä Kanniston ja Aurinkokiven koulujen (5. - 6.-luokkalaiset) nuoret. Ideapajojen vaihtoehtoisina paikkoina mietittiin myös rakennuttajien tiloja sekä tulevaisuudessa Kivistön kauppakeskuksen rakentuvaa työmaata. Näin kosketuspinta konkreettiseen rakentamiseen ja sen miljööhön voisi olla inspiroivana tekijänä nuorille.

Aikaisempia ideapajoja vetivät luovien toimintojen sosionomiopiskelijat. Tuleviin ideapajoihin rekrytoitiin jälleen sosiaalialan opiskelijoita. Parhailtaan myös sosiaalialan opinnäytetyöntekijä työstää omaa osuuttaan KiKe-hankkeessa kartoittaen nuorten kokemuksia osallisuudesta kaupunkisuunnitteluun ja vaikuttamiseen.

Colosseum-kaaren tilapäisien toimintojen suunnitteluun annettiin nuorille intona, mitä toimintaa (urheilu, musiikki jne.) he toivovat sinne, ja mitä taidetta he voisivat sinne tuottaa. Ideana on, että tilapäiseen ulkotilaan on mahdollista järjestää Pop-Up tyyppistä toimintaa, missä nuoretkin voisivat olla vastuullisina toiminnanjärjestäjinä.

Tulevassa ideoinnissa hyödynämme nuorten jo tähänastisia ideoita sekä pohdimme uusiakin avauksia. Luovien menetelmien lisäksi opiskelijat hyödyntävät nykytekniikka ja sosiaalista mediaa (mm. Snapchat, Instagram) nuorten kanssa. KiKe-hankkeen projektitutkija osallistuu opiskelijoiden kanssa ideapajojen suunnitteluun ja vetämiseen. Ideapajojen suunnitteluvaihe toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden, rakennuttajien sekä kaupunkisuunnittelun kanssa.

Kun seuraavassa vaiheessa siirrytään sisätilojen suunnitteluun, mukaan luontaisesti tulee Vantaan kaupungin tilasuunnittelusta vastaavat edustajat. Jotta päästäisiin haluttuun tavoitteeseen, tulee osapuolien välistä viestintää tehostaa entisestään sekä huomioida osapuolisen eläväiset aikataulut ja suunnittelun moninaisuus. Ideapajojen tuotokset tullaan raportoimaan kaikkien osapuolten käyttöön sekä hyödynnettäväksi suunnittelutyöhön.

Lopuksi

KiKe-hankkeen kehitystyö jatkuu syksyn aikana järjestettävillä nuorten ideapajoilla. Tätä kehittämis yhteistyötä on tarkoitus jatkaa vuoteen 2019 asti, jolloin suunnitella oleva Kivistön kauppakeskus avaa ovensa joulumyyniin. Nuorille on luvattu, että he saavat olla mukana vaikuttamassa kauppakeskuksen sisä- ja ulkotilojen suunnitteluun. Kuten rakennuttajat, kaupunkisuunnittelun edustajat ja arkkitehdit ovat todenneet, Kivistön kauppakeskusta ja kaupunkikeskusta rakennetaan asukkaalle. Tällöin kaikkia asukasryhmiä halutaan osallistaa mukaan suunnitteluun.

KiKe-hankkeessa kohderyhmänä ovat olleet luontaisesti nuoret ja heille on rakennettu vaikuttamisforumi järjestettyjen ideapajojen kautta. Osallistamisen kautta nuoret on mahdollista sitouttaa omakohtaiseen ja kriittiseen omaa elämää koskevien asioiden tarkasteluun, päätöksentekoprosessiin, aktiiviseen kansalaisuuteen sekä vastuunottamiseen elinympäristössään oman elämämaailman näkökulmasta (Rouvinen-Wilenius 2014, 50–62).

Laurean opiskelijoiden aktiivinen rooli sekä projektilähtöinen työskentely on ollut merkittävä uuden tiedon keräämisessä ja uusien nuorisotyön toimintamallien kehittämisessä (vrt. Silfverberg 2000). Kivistön aluelähtöiseen kehittämiseen on hyödynnetty kehittämispohjaisen oppimisen LbD-toimintamallia (vrt. tutkivan oppimisen prosessimalli), millä on voitu tarve- ja asukaslähtöisesti kehittää alueen toimintoja (vrt. Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2004; Raji 2014; Kallioinen 2008; Piirainen 2008). Opiskelijaprojektien avulla on tavoitettu satoja nuoria hankkeen elinkaaren aikana.

Opiskelijoiden myönteiset oppimiskokemukset hanketyöskentelyyn osallistumisessa antavat myös valmiuksia toimia tutkimuksellisen kehittämistoiminnan ja tulevaisuuden osaajina tulevassa ammatissaan sosiaalialalla (vrt. Niinistö-Sivuranta, Nykänen & Nieminen 2015; Kallioinen 2007; Tynjälä 2002; Rantanen & Toikko 2009; Toikko & Rantanen 2009).

Tunnistettuna haasteena näin mittavan ja useita osapuolia omaavassa hankkeessa on havaittu eri organisaatioiden vuosikellojen eriaikaisuus. Tavoite kaikilla on ollut kuitenkin sama, eli nuorten osallistaminen suunnittelutyöhön. Hankkeessa mukanaoloon ovat kaikki toimijat sitoutuneet ja prosessin läpiviemiseen on löytynyt yhteistä tahtotilaa. Silti yhteisien aikataulujen sekä kauppakeskuksen suunnittelu- ja rakennusprosessin aikaa vievyys ovat olleet prosessia hidastavia elementtejä.

Kuitenkin yhteisellä tahtotilalla on ollut suuri merkitys sille, miten asetettuihin tavoitteisiin on päästy. KiKe-hankkeelle nähdään olevan tarvetta koko kehittämisprosessin ajan. Täten vuodelle 2017 tullaan anomaan KiKe-hankkeen toteuttamiseen jatkotutkimuslupaa, jotta nuorten osallisuudelle luodaan jatkumoa sekä Laurean opiskelijoille hedelmällinen maaperä LbD-toimintamallin toteuttamiseen.

LÄHTEET

Gretschel, A. 2002a. Kunnallisen nuorten osallisuusympäristön perustaminen. Teoksessa A. Gretschel (toim). Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Humanistinen ammatikorkeakoulu. Suomen kuntaliitto. Helsinki: Kuntatalon paino.

Gretschel, A. 2002b. Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikunta-rakentamisprojektin laadunarvioinnin kautta. Jyväskylän yliopisto.

Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 2004. Tutkiva oppiminen. Järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen syyttäjänä. Helsinki: WSOY.

Järveläinen, E. 2016. ”Kivistön kauppa-keskuksen ja kaupunkikeskuksen nuorisotyö (KiKe)” – hankkeen loppuraportti. Laurea julkaisusarja 60. <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/106160/60.%20Jarvelainen%20KiKe%20hanke.pdf?sequence=1>

Kallioinen, O. 2007. Tulevaisuuden asiantuntijuus Laurea opetus-suunnitelmassa. Teoksessa O., Kallioinen (toim.) Osaamis pohjainen opetus-suunnitelma Laureassa. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 22. Helsinki: Edita Prima, 30–40.

Kallioinen, O. 2008. Oppiminen Learning by Developing –toimintamallissa. Laurea julkaisusarja A61.

Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita.

Niinistö-Sivuranta, S., Nykänen, A. & Nieminen, L. 2015. Osaamisperustaisesta ajattelusta osaamisperustaiseen toimintaan – Laurea uudistetut opetussuunnitelmat (2014) LbD:n mahdollistajana. Teoksessa Susanna Niinistö-Sivuranta (toim.) 2015. Iloa ja osaamista. Kehittämispohjainen oppiminen innostuksen lähteenä. Laurea julkaisusarja 57, 10–15.

Piirainen, A. 2008. Ohjaus Learning by Developing-toimintamallissa. Laurea julkaisusarja A67.

Raij, K. 2014. Learning by Developing Action Model. Laurea Publications 36.

Rantanen, T. & Toikko, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. UAS Journal, vol 8, No 2 (2009).

Ruohotie, P. 2002. Kvalifikaatioiden ja kompetensien kehittäminen ammattikorkeakoulun tavoitteena. Teoksessa Juha-Pekka Liljander (toim.) Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta. Helsinki: Arene, 108–127.

Rouvinen-Wilenius, P. 2014. Kohti osallisuutta - mikä estää, mikä mahdollistaa. Teoksessa Arja Jämsén & Anne Pyykkönen (toim.) 2014. Osallisuuden jäljillä. <http://www.jelli.fi/lataukset/2014/05/0Sallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Silfverberg, P. 2000. Ideasta projektiksi. Projektinvetäjän käsikirja. Helsinki: ESR, Työministeriö.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämissprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere University Press.

Tynjälä, P. 2002. Konstruktiivinen oppimiskäsitys ja asiantuntijuuden edellytysten rakentaminen koulutuksessa. Teoksessa A, Eteläpelto (toim.). Oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOY.

Vantaan kaupungin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2015. http://www.vantaa.fi/asuminen_ ja_ymparisto/kaavoitus_ ja_maankaytto/ohjelmat_ ja_ projektit/arkkitehtuuripoliittinen_ohjelma. (Viitattu 5.10.2016.)

Vantaan kaupunki 2014. Lasten ja nuorten osallisuusopas II maankäytön, rakentamisen ja ympäristön sekä sivistystoimen toimialoille.

Vantaan kaupunki 2013. Lasten ja nuorten Vantaa II -toimintaohjelma. http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/111487-93506-Lasten_ ja_ nuorten_ vantaa_ toiminta_ohjelma_ netti.pdf. (Viitattu 5.10.2016)

Vantaan kaupunki 2012. Lasten ja nuorten osallisuusopas maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalle.

Satu Rautiainen, Maria Laaksonen, Iina Laitinen,
Jani Vihervuori, Annika Vilén & Kristiina Kuparinen

KESÄ VOKISSA – AMMATILLISTA KASVUA KOHTAAMISTEN KAUTTA

Tässä artikkelissa kuvataan käytännön projektityöskentelyä ja sen tuottamia kokemuksia viiden sosiaali- ja terveysalan opiskelijan näkökulmasta. Kesän 2016 ajan he ideoivat ja järjestivät toimintaa turvapaikanhakijoille eri vastaanottokeskuksissa – arkisesti VOKeissa.

Turvapaikanhakijat ja vastaanottokeskukset Suomessa

Maailmassa on meneillään suurin pakolaiskriisi sitten toisen maailmansodan. YK:n pakolaisjärjestön mukaan kymmenet miljoonat ihmiset ovat joutuneet sotien, vainojen ja konfliktien vuoksi pakenemaan kodeistaan. Kansainväliset sopimukset velvoittavat Suomea ja muita EU-maita vastaanottamaan turvapaikanhakijoita, jotka tarvitsevat kansainvälistä suojelua.

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee kansainvälistä suojelua vedoten vainoon tai muuhun vaaraan kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan. Kotimaastaan turvapaikanhakijat lähtevät monista eri syistä: esimerkiksi pakoon sotaan, vainoaan tai turvattomuutta. Suurin osa pakoon lähtevistä päätyy oman maansa lähialueille, mutta osa hakeutuu turvapaikanhakijoiksi esimerkiksi Suomeen. (Sisäministeriö.)

2000-luvulla turvapaikanhakijamäärät Suomessa ovat vaihdelleet noin 1500 ja 6000 hakijan välillä. Kuitenkin vuoden 2015 aikana Suomeen saapui ennätykselliset 32 476 turvapaikanhakijaa. Verrattuna vuoteen 2014, jolloin turvapaikanhakijoita

oli 3651, on hakijoiden määrä ollut valtaisa. (Sisäministeriö.) Eniten Suomeen on tänä vuonna saapunut turvapaikanhakijoita Irakista, Afganistanista, Somaliasta ja Syyriasta (Maahanmuuttovirasto).

Useimmiten turvapaikanhakijat asuvat vastaanottokeskuksessa odottaessaan turvapaikkahakemuksen käsittelyä. Vastaanottokeskustoimintaa Suomessa harjoittavat useimmiten kunnat ja järjestöt, joiden kanssa Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikköön tehnyt sopimuksen toiminnan järjestämisestä. Valtiolla on lisäksi kaksivastaaanottokeskusta, Joutsenon ja Oulun vastaanottokeskukset.

Pääkaupunkiseudulla vastaanottokeskuksia on eri toimijoilla, kuten SPR:llä ja Helsingin kaupungilla. Päädyimme tekemään projektin Luona Oy:n hallinnoimiin Vantaalla sijaitseviin Robert Hubertin tien sekä Sokkakujan vastaanottokeskuksiin. Robert Hubertin tien vastaanottokeskus on tarkoitettu ainoastaan miespuolisille turvapaikanhakijoille ja Sokkakuja on puolestaan tarkoitettu aikuisille ja perheille. Luonan vastaanottokeskukset ovat yksityisen yrityksen ylläpitämiä. Lisäksi yksi opiskelijoihin teki projektin Haarajoen vastaanottokeskuksessa Järvenpäässä.

Turvapaikanhakijoille järjestetään välttämätön toimeentulo sekä huolenpito vastaanottokeskuksissa. Tämä sisältää perustoimeentulon, majoituksen sekä terveyspalvelut (terveystarkastus ja kiireellinen hoito). Vastaanottokeskuksissa järjestetään toimintaa, kuten kielenopetusta, työtä ja virkistystä. Työ- ja opinto-toimintaan osallistuminen on pakollista ja siitä kieltäytyminen voi johtaa taloudellisen tuen vähentämiseen. (Maahanmuuttovirasto.) Turvapaikanhakijan päivä saattaa koostua esimerkiksi suomen opiskelusta, kaupassa tai kirjastossa käymisestä, luonnossa liikkumisesta sekä urheilusta.

Toiminnan järjestämisessä vastaanottokeskuksissa turvapaikanhakijoille on vapaaehtoisilla ollut suuri rooli. Vapaaehtoiset voivat vastaanottokeskuksessa esimerkiksi opettaa suomen kieltä³, järjestää harrasteryhmiä, toimia tukihenkilönä tai viedä asukkaita erilaisille retkille. Vastaanottokeskuksilla ei ole itsellään tarpeeksi resursseja järjestää näin kattavaa toimintaa asukkaille, joten vapaaehtoisten järjestämä toiminta on elintärkeää.

Snellman, Seikkula, Wahlström ja Kurri (2014) ovat koonneet yhteen useiden lähteiden tutkimusnäyttöä siitä, mitkä tekijät altistavat turvapaikanhakijoita stressille ja mielenterveyden ongelmille. Heidän mukaansa turvapaikanhakijoiden arkeen on tärkeää kuulua mielekästä toimintaa ja tunne siitä, ettei elämä mene hukkaan. (Snellman ym. 2014, 208.) Ilman vapaaehtoisia olisi monen turvapaikanhakijan päivä toimeton, eikä mielekästä tekemistä juuri olisi.

Turvapaikanhakijat kokevat usein uusia tunteita turvapaikkaprosessin ja sen mukanaan tuomien muutosten myötä. Tyypilliset tilanteesta johtuvat tunteet liittyvät ahdistuneisuuteen, menetykseen, suruun, huoleen, vihaisuuteen sekä yksinäisyyteen. (Snellman ym. 2014, 209.)

³ Kielenopetusta järjestettiin vapaaehtoisvoimin talvella 2015–2016. Suomen kielen opetuksen järjestelyt ovat kuitenkin siirtyneet VOKin ylläpitäjän vastuulle.

Mielenterveyden kannalta riskitekijöinä ovat turvapaikanhakijoiden asuminen laitospaikoissa, heikko sosiaalinen asema ja syrjäytyneisyys, syrjintäkokemukset, uskonnon harjoittamisen esteet, heikko taloudellinen tilanne, sosiaalisen toiminnan ja tuen puute, epävarmuus perheen tilanteesta sekä rajoitukset töiden tekemisessä (Snellman ym. 2014, 211). Näin ollen on hyvin tärkeää, että turvapaikanhakijoilla on mahdollista viettää vastaanottokeskuksissa mielekästä arkea, johon kuuluu erilaista toimintaa ja sosiaalista kanssakäymistä.

Opiskelijoiden taustat

Projektiin osallistuneet opiskelijat tulivat mukaan eri taustoista ja erilaisin tavoittein.

”Tulin projektiin mukaan tekemään perhetyön harjoittelua. Opiskelen sairaanhoitajaksi Laurean Lohjan yksikössä ja Projektitorin kesäopinnot tuntuivat mielenkiintoisilta. Tein aiemman sairaanhoitajan vastaanottotyön harjoittelun hankeharjoitteluna vastaanottokeskuksessa Vihdissä. Tämä oli minusta mukava tapa tehdä harjoittelua ja samalla tutustua erilaisiin kulttuureihin. Minun näkökulmani liittyi perhetyöhön, eli perheiden ja lasten toiminnan järjestämiseen, sekä erilaisten kulttuuristen erojen ymmärtämiseen perhetyössä.”

”Päädyin tekemään kesäprojektia vokiassa oman mielenkiinnon sekä opintojen vauhdittamisen johdosta. Aiemmin opintojeni aikana olin suunnitellut meneväni harjoitteluun johonkin vastaanottokeskukseen, mutta ainakin Helsingin puolella työharjoittelupaikat vokiassa ovat hyvin varattuja. Näin ollen harjoittelua en vastaanottokeskukseen päässyt suorittamaan, mutta tämä projekti kuitenkin antoi hienon tilaisuuden päästä näkemään ja kokemaan vastaanottokeskuksen arkea.”

”Halusin viedä kesällä opintojani eteenpäin ja löysin Projektitorilta lupaavan projektin ”vastaanottokeskustoiminta Vantaalla”. Projektin sisältöön kuului järjestää kesätoimintaa vantaalaisten vastaanottokeskusten asiakkaille. Toiminnan muotoa ei ollut rajoitettu kummempin, vaan projektissa rohkaistiin toteuttamaan omaa luovuutta.

Turvapaikanhakijat ovat ihmisryhmä, johon on viime aikoina kohdistunut paljon sekä negatiivista että positiivista huomiota. Halusin päästä jollain tavalla sukeltamaan turvapaikanhakijoiden omaan kokemusmaailmaan, saada hieman parempaa käsitystä siitä, millainen heidän tilanteensa ja todellisuutensa aivan oikeasti on poliittisten valtakamppailujen, lehtikirjoittelujen ja sosiaalisen median ryöpytyksen takana.”

”Aikaisemman työkokemukseni pohjalta oli asiakaskunta jo tuttu ja halusin kokea käytännössä, millaista arkea ja millaisissa oloissa turvapaikanhakijat Suomessa elävät. Olen nähnyt ja kuullut niin paljon tarinoita haastatelllessani Suomeen saapuvia turvapaikanhakijoita heidän matkastaan ja oloista muissa Euroopan maissa ja tätä tietopohjaa hyväksikäyttäen halusin nähdä ja kokea sen maailman, mihin

he saapuvat ja kuinka heidän prosessinsa hoidetaan siitä ensimmäisestä kuulustelusta siihen tiedoksiantoon paikallisella poliisilaitoksella, kun he oleskeluluvan saavat.”

Projektin tavoitteet ja tuotokset

Projektin tavoitteena oli tutustua vastaanottokeskuksen toimintaan sekä opetella toimimaan erilaisista kulttuureista ja vaikeista olosuhteista tulevien asiakkaiden kanssa. Kesällä VOKeissa ei järjestetty paljonkaan vapaaehtoistoimintaa, koska monet vapaaehtoiset olivat lomailemassa. Turvapaikanhakijat ja etenkin lapset tarvitsivat siis toimintaa kesällä, varsinkin koulun kesäloman ajaksi. Projektin muita tavoitteita oli kirjoittaa artikkeli kokemuksistamme sekä tehdä ohjelehtinen Laurean opiskelijoille, jotka ovat suunnittelemassa projekteja tai harjoitteluja vastaanottokeskuksiin. Ohjelehtisessä käydään läpi asioita, joita tulee huomioida toiminnassa turvapaikanhakijoiden kanssa.

Lasten puuhakerho

Kesäaikaan vastaanottokeskuksissa on paljon vapaa-aikaa, kun säännölliset harastukset, kerhot ja koulu on kesätauolla. Etenkin lapset turhautuvat helposti, kun säännöllistä toimintaa ei ole ja päivissä ei välttämättä ole kunnollista rutiinia. Ramadanin aikaan vanhemmillakaan ei ollut kunnolla voimia seurata lasten tekemisiä. Tästä syystä lähdimme ideoimaan nimenomaan lapsille suunnattua ohjelmaa. Pidimme lapsille viikoittain kerhoa, jossa askarreltiin, leikittiin ja vietettiin mukavaa aikaa.

Pyrimme pitämään jokaisen kerhokerran niin, että ohjelma tuki suomen kielen oppimista ja jo opitun kielen vahvistumista. Esimerkiksi monet eläimet ja värit tulivat tutuiksi toiston kautta. Meillä oli tulkki mukana ainoastaan ensimmäisellä kerralla, mutta koska lasten kielitaito oli yllättävän hyvä, pärjäsimme hyvin loput kerrat ilman tulkkia.

Lapset ottivat meidät avoimesti vastaan ja olivat selkeästi mielissään heille tarjotusta ohjelmasta. Oli hienoa nähdä lasten riemu ja kehitys. Leikimme perinteisiä suomalaisia leikkejä, kuten maa-meri-laivaa ja polttopalloa sekä askartelimme naamareita, kiikareita ja koruja.

Parasta puuhakerhoissa oli nähdä, kuinka tärkeä merkitys omalla työllä on jollekin. Oli todella hienoa nähdä hymy lasten sekä vanhempien kasvoilla hauskan leikin tai askartelemisen lomassa. Puuhakerhoista mieleen kuinka vanhemmat ovat kiitollisia, että tällaista toimintaa järjestetään lapsille. Päivät vokiassa ovat pitkiä ja lapset tarvitsevat valtavasti tekemistä purkaakseen energiaansa. Jokaisen toimintakerran jälkeen lähdimme vastaanottokeskuksesta hymy huulilla.

Kesäretket

Kesäretkillä oli tärkeä merkitys turvapaikanhakijoille. Vaikka vastaanottokeskuksessa järjestettävä toiminta on tärkeää, on myös tärkeää, että he pääsevät näkemään suomalaista elämää vastaanottokeskuksen ulkopuolella. Samalla he pääsevät tutustumaan paikallisiin sekä lähiympäristöönsä. Turvapaikanhakijat oppivat, miten julkinen liikenne toimii, koska ryhmät kulkivat pääasiallisesti käyttäen julkista liikennettä. Isojen ryhmien kanssa kulkeminen asetti omat haasteensa, kuin myös kommunikointi, koska tulkkeja ei ollut retkillä mukana.

”Kesäretki Aurinkolahteen oli erittäin onnistunut. Vapaaehtoisia oli riittävästi paikalla ja heillä oli mahtava asenne. He olivat järjestäneet piknikin rannalle ja tuoneet vilttejä, ruokaa ja juomaa perheille. Turvapaikanhakijat ja erityisesti lapset nauttivat silminnähdessä rannalla. Päivä oli aurinkoinen ja moni uskaltanut jopa uimaan, vaikka heille merivesi oli varmaan totuttua kylmempää.”

Kesäretkien ansiosta vastaanottokeskusten asukkaat saivat toivottavasti piristystä arkeen ja pääsivät hetkeksi tuulettumaan uuteen ympäristöön. Retket saivat heille ehkä muuta ajateltavaa kuin esimerkiksi oman tilanteen miettimisen. Turvapaikanhakijat pääsivät retkillä näkemään kauniita maisemia ja uusia paikkoja.

Tukihenkilötoiminta

Vastaanottokeskuksissa oli myös mahdollista toimia tukihenkilönä. Tukihenkilötoiminnassa vapaaehtoinen lupautuu tukihenkilöksi turvapaikanhakijalle, joka on saanut Suomesta myönteisen oleskeluluvan. Ennen tukihenkilönä toimimista oli käytävä SPR:n järjestämä vapaaehtoistoiminnan peruskurssi sekä osallistuttava koulutusiltaan tukihenkilönä toimimisesta. Tukihenkilö auttaa turvapaikanhakijaa Suomeen asettumisessa esimerkiksi auttamalla asunnon etsimisessä tai pankkitilin avaamisessa.

”Tukihenkilönä oleminen saattaa olla henkisesti hyvin rasittavaakin, sillä tuettavana on henkilö, jolla ei todennäköisesti ole juuri muita auttavia verkostoja lähellään. Näin ollen hän tarrautuu voimakkaastikin tukihenkilöön, joka osoittaa ymmärrystä ja haluaan auttaa. Minulla oli paljon oppimista sen suhteen, miten luoda tietyt rajat auttamissuhteessa ja olla kuormittumatta emotionaalisesti toisen ahdingosta huolimatta. Ja silti läsnä pysyen.”

Sekin vaati paljon, että opin elämään omien auttamiskykyjeni rajallisuuden kanssa. Oli hyväksyttävä se, että en voinut aina tehdä niin paljon kuin halusin, sillä välillä mukana oli tiettyjä byrokraattisia haasteita. Hyväksyttävä oli myös se, etten osannut toimia aina niin tehokkaasti siksi, koska tehtävä oli minulle uusi eikä minulla ollut heti kaikkea sitä tietoa ja taitoa, mikä auttaa asunnon löytämisessä turvapaikanhakijalle. Kun hyväksyin tämän rajallisuuden itsessäni, opin myös pyytämään tukea muilta, jotka tietävät minua paremmin. Se, että auttaja väsyi, ei hyödytä ketään. Siksi on tarpeen, että myös auttajalla on tukiverkosto.”

Perhekerho

Vastaanottokeskuksen sosiaaliohjaajat järjestivät kesän aikana perhekerhon, johon pääsimme mukaan. Perhekerhoa pidettiin kahdesti viikossa ja ryhmät oli jaettu irakilaisiinperheisiinmaanantaisinjaafganistalaisiinperheisiinperheisiin. Perhekerhokesti kaksi tuntia ja joka kerralla oli tulkki käytettävissä.

Kerhon tarkoituksena oli antaa vanhemmille eväitä hyvään vanhemmuuteen ja antaa tietoa mm. Suomen ravintosuosituksista ja lastensuojelusta. Jotta vanhemmat ymmärtäisivät esim. koulun säännöt ja käytänteet, on heidän ensin saatava tietoa, minkälaisille laeille ja suosituksille suomalainen yhteiskunta perustuu. Kasvatuksessa on saattanut heidän kotimaassaan olla suuriakin eroja esimerkiksi kurituksen ja sääntöjen noudattamisen suhteen, kuin mikä on Suomessa yleisesti hyväksyttävää tai laillista. Näistä asioita ei voi vieraasta kulttuurista tuleva oppia muuta kuin sillä, että niistä kerrotaan heille ja heitä opastetaan ja tuetaan uuden kotimaan kulttuuriin.

”Sosiaaliohjaajat olivat päävastuussa kerhojen suunnittelusta ja opiskelijat olivat avustajina. Kerhokerta alkoi aina kuulumisten kertomisella tunnekorttien avulla. Pöydälle oli levitetty kuvia, joissa jokaisessa oli kuvattuna jokin tunne ja jokainen sai valita omaan päiväänsä sopivan kortin. Sen jälkeen jokainen sai vuorollaan kertoa miksi valitsi juuri kyseisen kortin ja mistä se johtuu. Tämän jälkeen oli päivän ohjelmaa.”

Kävimme yhdessä läpi mm. tulevaisuuden unelmia, kartan käyttöä, lasten kasvatusta ja suomalaista ravintoympyrää ja lautasmaalia. Vanhemmat olivat hyvin kiinnostuneita oppimaan uutta ja kyselivät paljon. Lapset olivat mukana kerhossa vanhempiensa kanssa ja heidät otettiin mukaan ohjelmaan siinä missä vanhemmatkin.”

Itsenäisen kesäprojektin tekeminen

Projektiluonteinen opiskelu vaatii opiskelijalta itsenäistä otetta ja oman itsensä motivoimista. Kesäprojektin tekeminen oli ryhmän tuesta huolimatta hyvin itsenäistä. Saimme itse päättää minkälaiseksi projektimme rakentuu, mutta samalla sen toteuttaminen oli täysin meidän kontollamme. Jos ei aiemmin ole suorittanut opintoja projektissa, voi tulla yllätyksenä, kuinka suuri vastuu itsellä on omasta oppimisesta.

Oma ajankäyttö on suunniteltava hyvin, jotta omat tavoitteet projektista toteutuisivat. Projektin alussa oli tärkeää pohtia omat tavoitteet ja resurssit selkeiksi ja realistisiksi. Luentoja ei projektiluonteisessa oppimisessa luonnollisestikaan ole, vaan teorian joutuu itse hankkimaan esimerkiksi kirjallisuuden avulla. Oma aktiivisuus oli avainasemassa tätä kesäprojektia suorittaessa. Yhteydenpito muihin ryhmäläisiin oli tärkeää, jotta toimintakertojen suunnittelu onnistuisi sujuvasti.

Vok-ryhmäläisille Whatsapp toimi hyvin yhteydenpidossa, sillä sitä kautta muihin ryhmäläisiin sai nopeasti yhteyttä.

Oman motivaation ylläpitäminen oli välillä työn alla. Kesällä on paljon muutakin tekemistä ja ohjelma, jolloin koulu saattaa jäädä kakkoseksi. Kuitenkin joka kerta, kun pääsimme oikeasti työn touhuun, oli se aina kaiken sen työn arvoista. Lasten riemu ja aikuisten kiitollisuus oli paras palkka, minkä pystyimme vastaanottokeskuksessa tehdystä työstämme saamaan.

Työskentely vastaanottokeskuksessa turvapaikanhakijoiden parissa

Sen lisäksi, että kaiken toiminnan taustalla oli tarkoituksenmukainen asiakkaiden tukeminen, ideana oli myös saada itselle kokemusta monikulttuurisesta työstä ja oppia parempaa kohtaamista. Projektin aikana myös oppi uusia asioita itsestään. Alussa jännitys toimimisesta eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa. Omat ennakkoluulot ja pelot turvapaikanhakijoita kohtaan tulivat ilmi projektin alussa.

”Tunteiden usein on jotain, mikä pistää suojamuurit pystyyn, aiheuttaa varautuneisuutta. Valitettavasti juuri tästä syystä emme kovin helposti lähesty vierasta ja anna itsellemme mahdollisuutta luopua noista vierastamisen tunteista tutustumalla toiseen paremmin.”

Yhteisen kielen puuttuminen tuotti ajoittain haasteita toiminnan järjestämisessä. Lasten kanssa työskennellessä yhteisen kielen puuttuminen ei kuitenkaan ollut ongelma. Elekielen merkitys korostui heidän kanssa toimiessaan. Usein myös jo suomea hyvin osanneet lapset tulkkasivat vanhemmilleen jonkun asian.

Kohtaamisten myötä kuitenkin turha arkuus sulii pois. Projektin aikana huomasi, kuinka kulttuurillisilla eroilla ei ole merkitystä ja pystyi keskittymään erojen sijaan niihin yhtäläisyyksiin, joiden kautta oli kommunikaation ja yhteisymmärryksen luominen helpompaa.

”Eniten minut vakuutti näissä pojissa se, mitä asioita he ovat jo elämässään tähän mennessä joutuneet kokemaan ja kuinka heissä silti kaikesta huolimatta näkyy vielä se tietty lapsenomainen elämänilo ja spontaanisuus uusiin asioihin. Yhtä kohteliaita tai ystävällisiä 15-17-vuotiaita poikia en ole saanut elämässäni tavata kuin nämä pojat. Pojat joiden arjessa mukana olen edellisen kolmen kuukauden aikana ollut, tulen vanhempana aina muistamaan. Samoin sen, mitä heidän kanssaan olen tänä kesänä saanut kokea.”

LÄHTEET

Maahanmuuttovirasto. Vastaanottopalvelut turvapaikanhakijoille. Viitattu 12.9.16. http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/vastaanottoiminta/vastaanoton_palvelut

Maahanmuuttovirasto. Turvapaikka- ja pakolaistilastot. Viitattu 12.9.16. http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka-ja_pakolaistilastot

Sisäministeriö. Turvapaikanhakijoita saapui viime vuonna Suomeen ennätysmäärä. Viitattu 12.9.16. http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaik_ennatysmaara.

Snellman, O. Seikkula, J. Wahlström, J. Kurri, K. 2014. Aikuisten turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten mielenterveyden ja psyykkisten ongelmien erityispiirteet. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti. Viitattu 8.10.16. <http://ojs.tsv.fi/index.php/SA/article/viewFile/48322/14069>

Satu Pohjola & Eeva Soikkeli

TOIVOA ON – PÄIHDESEMINAAREISTA EVÄITÄ PÄIHDETYÖHÖN JA TOIPUMISEEN

Toivoa on -päihdeseminaarit ovat olleet jo usean vuoden ajan Laurean opiskelijoille ja muille kiinnostuneille suunnattuja vuosittaisia tilaisuuksia, joiden tarkoituksena on ollut lisätä tietoa keinoista päihdeongelmien tunnistamiseen, hoitamiseen sekä mahdollisimman monipuolisen tuen saamiseen.

Laureassa toteutettuja päihdeseminaareja järjestää useiden yhteistyökumppaneiden verkosto. Seminaarissa on ollut Laurean sosiaali- ja rikosseuraamusalan sekä hoitotyön opiskelijoita paitsi yleisössä, myös suunnittelemassa ja toteuttamassa seminaaria. Itse olen sosiaalialan opiskelijana osallistunut kahtena edellisenä vuonna seminaariin ja tänä vuonna saan olla mukana järjestämässä seminaaria. Tässä artikkelissa kuvataan sekä seminaarin syntyä että nykyantia.

Päihdeseminaari pidettiin ensimmäisen kerran Laurea Tikkurilassa vuonna 2012, kun sosiaalineuvos Ahti Vuorinen (1938–2015) sai idean seminaarin järjestämisestä. Vuorinen on ollut merkittävä henkilö päihdetyön kehittämisessä. Vuorisen elämäntyönä oli ammatillisten ja kokemustyöntekijöiden yhteistyön kehittäminen. Hän toimi Helsingin ympäristökuntien A–klinikoiden johtajana 22 vuotta, kunnes siirtyi eläkkeelle.

Vuorinen sai idean päihdeseminaarin järjestämisestä osallistuessaan Jarmo Heinosen toimittamaan *Kuin kala verkossa* -kirjan tekemiseen. Vuorisen toimesta kirja sisältää vertaistukijärjestöjen, kuten A-Killan ja AA:n puheenvuoroja. Uutta tutkimustietoa teoksessa esittelevät eri asiantuntijat.

Toivoa on -päihdeseminaarin nimi kuvaa ajatusta siitä, että aina on mahdollista toipua päihdeongelmasta ja toivoa parempaa. Vuorinen oli mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa päihdeseminaareja ja toimi seminaarin puheenjohtajana kolmen vuoden ajan.

Päihdeseminaari järjestetään viidettä kertaa Laureassa tänä syksynä. Seminaari tarjoaa hyötyä niin päihdeongelmien kanssa kamppaileville, selviytyneille, heidän läheisilleen, päihdetyön ammattilaisille kuin opiskelijoille, jotka tulevat kohtaamaan tulevassa työssään päihderiippuvaisia asiakkaita. Seminaarissa oli kolmena ensimmäisenä vuonna sekä päivätillaisuus että iltatillaisuus. Sen jälkeen järjestäjien voimavarat on keskitetty päivätillaisuuden järjestämiseen. Tillaisuus on aina ollut kaikille avoin ja maksuton, ja vuosittain paikalle on ollut yli 100 osallistujaa.

Päihdeseminaarin järjestäjäkunta on monitoimijainen verkosto. Alusta alkaen seminaarissa on ollut Laurea-ammattikorkeakoulun lisäksi mukana samoja toimijoita, kuten Prometheus kustannus Oy, AA (Nimettömät alkoholistit), Al-Anon (vertaistukeaalkoholistienläheisille), Vantaanseurakuntien päihdetyö, Tukihenkilötyöyhdistys ry ja A-Kilta (päihdetoipujille vertaistukea ja päihtetöntä toimintaa). Vuosittain seminaariin on tullut myös uusia järjestöjä, kuten NA (Nimettömät narkomaanit) ja Kalliolan klinikat.

Päihdeseminaariin haluttiin alusta alkaen kutsua ammattilaisten ja tutkijoiden lisäksi mukaan päihderiippuvaisille vertaistukea tarjoavien palveluiden, kuten AA:n, A-Killan, NA:n ja Al-Anon:in edustajia. Viime vuosina seminaarissa on kuultu myös opiskelijapuheenvuoroja harjoittelu- ja projektityökokemuksista päihdetyössä. Toivoa on -päihdeseminaarien erityinen arvo onkin ollut tarjota mahdollisuus kuulla samassa tilaisuudessa puheenvuoroja eri lähtökohdista ja näkökulmista.

Opiskelijoiden antaman palautteen mukaan eri toimijoiden pitämät puheenvuorot ovat olleet mieleenpainuvia. Eräs Laurean opiskelija mainitsikin valmistumis-keskustelussaan päihdeseminaarin yhdeksi opiskeluaikansa parhaiten mieleen jääneistä oppimistilanteista.

Jokaisessa seminaarissa on ollut paneelikeskustelu, jossa keskustelijoina on ollut eri järjestöjen edustajia. Paneelissa on kuultu muun muassa A-Killan, AA:n, Al-anonin ja NA:n edustajien puheenvuoroja. Näiden lisäksi keskusteluissa on ollut mukana esimerkiksi poliisin edustaja, terveydenhuollon edustaja sekä Tukihenkilötyöyhdistyksen edustaja. Paneelikeskustelun teema on vaihdellut vuosien aikana. Teemana ovat olleet muun muassa läheisten kokemukset, kohtaaminen, päihdeongelma työelämässä sekä tunnuslause ”tunnista, tunnusta ja toimi – eri keinot käyttöön”.

Seminaarin ajan Laurea Tikkurilan aulassa on näyttely, jossa voi tutustua päihdekentän eri toimijoihin. Näyttelyssä on mahdollisuus jutella eri järjestöjen edustajien kanssa, ja ottaa mukaansa eri toimijoiden esitteitä. Ennen seminaaria olen itsekin

KIRJALLISUUTTA

Heinonen, J. (toim.) 2015. Kuin kala verkossa. Ihminen ja alkoholi. Espoo: Prometheus kustannus.

kiertänyt toimijoiden esittelypisteet ja tutustunut niihin ja kokenut näyttelyn mielenkiintoiseksi ja hyödylliseksi opiskelijan näkökulmasta. Itse seminaarissa edustajien puheenvuoroista on saanut enemmän irti, kun on ensiksi tutustunut kunkin toimijatahon tarkoitukseen ja työhön.

Haastattelin tätä artikkelia varten yhtä päihdeseminaarin järjestäjää ja Kuin kala verkossa -kirjan toimittajaa Jarmo Heinosta päihdeseminaarin historiasta ja tarkoituksesta. Haastattelussa Heinonen toi esimerkkinä esille kirjasta gastroenterologian erikoislääkäri Satu Väkeväisen artikkelin ”Asetaldehydi ja ruoansulatuskanavan syöpä”. Artikkelissa käsitellään asetaldehydin vaikutusta ihmisen kehoon.

Alkoholia käytettäessä sylkeen ja mahanesteeseen muodostuu asetaldehydiä, minkä kansainvälinen syöpäjärjestö (WHO/IARC) luokitteli ensimmäisen luokan syöpää aiheuttavaksi tekijäksi ihmisillä vuonna 2009. Asetaldehydin seurauksista ihmiseen on puhuttu myös päihdeseminaarissa, jotta sen vakavat vaikutukset tulisivat kuulijoiden tietoon. Jarmo Heinonen näkee ongelmaksi sen, että asetaldehydin vaikutuksista kerrotaan hyvin säästeliäästi. Syöpäjärjestön (WHO/IARC) luokittelu asetaldehydistä on kulunut seitsemän vuotta ja edelleen ihmiset tietävät siitä vähän. Tähän vaikuttanee median vähäinen uutisointi aiheesta. Päihdeseminaari on tarjonnut mahdollisuuden tiedon levittämiseen.

Vuosittain päihdeseminaarissa käsitellään puheenvuorojen tai paneelikeskustelun kautta päihdeongelmaa läheisten näkökulmasta, ja tänä vuonna läheisten näkökulma on nostettu seminaarin pääteemaksi. Läheiset kokevat usein jäävänsä yksin yrittäessään ratkaista ja auttaa päihdeongelmaista. Ajatellaan, että vain minun läheiselläni on päihdeongelma ja vain minä joudun pitämään huolta toisesta.

Heinosen mukaan päihdeongelmaisten läheiset elävät usein umpikujassa, josta pitäisi päästä pois. Omaisten ja läheisten tilanteen esiintuonti voi olla yksi tie siihen, että ihmiset osaisivat olla kontaktissa niihin ihmisiin, joilla on sama tilanne. Tarkoituksena on myös tuoda läheisille tietoa vertaistuesta, kuten esimerkiksi Al-Anonin toiminnasta.

Ammattilaisten ja kokemusasiantuntijoiden puheenvuorot siitä, miten läheisten tulisi kohdata päihdeongelmainen ja miten häntä voisi auttaa, ovat tarjonneet opiskelijoille tietoa asiakastyöstä. tarinat päihdeongelmaisen elämästä läheisten näkökulmasta ovat koskettaneet ja opettaneet siitä, millaista arki päihdeongelmaisen läheisenä voi olla. Yleisön joukossa lienee vuosittain kuuntelijoita, joiden läheisistä joku kärsii päihteistä. Seminaarista saa arvokasta tietoa siitä, mitä ja minkälaista apua päihdeongelmaisille on tarjolla.

Toivoa on -päihdeseminaarin kautta sosiaali- ja terveysalan opiskelijat saavat tuntea alkoholikysymykseen. Tänä päivänä alkoholiongelman kanssa ei tehdä työtä vain päihdekliniikoilla tai katkaisuhoidoissa, vaan alkoholiongelmaa kohtaa lähes kaikkialla sosiaali- ja terveysalan työkentällä. Päihdeseminaari antaa tiedollista tuntea ja lähtökohtia henkiselle asennoitumiselle päihdetyöhön.

III TERVEYSALA

Eija Okker-Tikkunen, Kirsi Coco,
Sanna Kirjavainen & Sarita Kuukka

KEHITTÄMISHANKE HAAVOJEN MÄÄRÄN JA LAADUN SELVITTÄMISEKSI VANTAAN PERUSTERVEYDENHUOLLOSSA

Vantaan sosiaali- ja terveydenhuollossa on kehitetty haavahoitoa luomalla haavahoidon ohjeistus ja toimintamalli. Kehittämistyötä jatketaan edelleen aktiivisesti, ja toimialalla toimii haavatyöryhmä. Kehittämistyön tavoitteena on ennaltaehkäistä haavojen syntymistä ja kroonistumista, parantaa hoidon vaikuttavuutta ja nopeuttaa paranemista sekä lisätä potilasturvallisuutta. Tavoitteena on laadukas, suunnitelmallinen ja yhtenäinen haavahoito koko sosiaali- ja terveystoimessa.

Tässä Laurean ja Vantaan kaupungin haavahoidon LbD-hankkeessa tehdään useita käytäntöä ja työelämää hyödyttäviä opinnäytetöitä. Tämän artikkelin tarkoitus on kuvata LbD-mallin mukaisesti toteutettua Vantaan kaupungin kanssa yhteistyössä tehtyä haavahoidon kehittämishanketta ”Selvitys haavojen määrästä ja laadusta vuosina 2008 ja 2015”. Selvityksen tavoitteena oli tuottaa tietoa haavojen määrän ja laadun muutoksista Vantaan perusterveydenhuollon yksiköissä haavahoitotyön kehittämiseksi.

Haavanhoitotyön kehittäminen on tärkeää, sillä kroonistuneiden haavojen määrä lisääntyy jatkuvasti ja niiden hoito kuormittaa terveydenhuoltoa merkittävästi. Suomessa väestöstä 1,3 - 3,6 % kehitty jossakin elämän vaiheessa krooninen alaraaja-haava. Merkittävä osa haavoista olisi mahdollista ehkäistä tai hoitaa varhaisessa

vaiheessa, mutta usein voimavarat kohdistetaan komplisoituneiden haavojen hoitoon. Kroonisten haavojen hoito on haasteellista ja siksi tarvitaan jatkuvaa tutkimustyötä sekä hoitohenkilökunnan koulutusta.

Haavojen kroonistumista voidaan ehkäistä oikean diagnoosin mukaisella hoitomuodon valinnalla. Tämä asettaa haasteita erityisesti hoitotyölle, sillä haavan kroonistuminen aiheuttaa potilaalle turhaa kärsimystä sekä kustannuksia niin potilaalle kuin yhteiskunnalle. Haavaa voidaan sanoa krooniseksi, kun se on ollut avoinna yli neljän viikon ajan ja sen paraneminen on joko hidastunut tai pysähtynyt.

Haavanhoitohankkeessa selvitettiin vuosien 2008 ja 2015 Vantaan kaupungin perusterveydenhuollossa yhden päivän aikana hoidettuja haavoja. Tietoa kerättiin lomakkeella, johon vastaaja merkitsi, oliko haava laskimoperäinen, iskeeminen, paine, diabeettinen, monisyinen vai etiologialtaan epäselvä. Selvitys tehtiin Vantaan terveysasemilla, terveyskeskussairaaloiden osastoilla, kotihoidossa, palvelutaloissa sekä hoivakodeissa. Kyselylomakkeet lähetettiin sähköisesti (N=56) Vantaan perusterveydenhuollon yksiköihin ja kaikista yksiköistä saatiin vastaukset.

Vantaan kaupungin perusterveydenhuollon potilaiden monisyiset haavat kuormittavat eniten

Haavojen määrän ja laadun kartoituksessa Vantaan perusterveydenhuollon yksiköissä hoidettavana olevia kroonisia haavoja oli vuoden 2008 haavanlaskupäivänä yhteensä 147. Niistä eniten oli painehaavoja 22 % ja monisyisiä haavoja 22 %. Muita laskentapäivinä hoidettuja haavoja olivat sekä etiologialtaan epäselvät haavat 17 %, diabeettiset jalkahaavat 15 %, laskimoperäiset haavat 12 % ja iskeemiset haavat 12 %.

Kuvio 1: Kaikki hoidettavana olevat haavat Vantaan perusterveydenhuollossa haavanlaskentapäivinä vuosina 2008 ja 2015

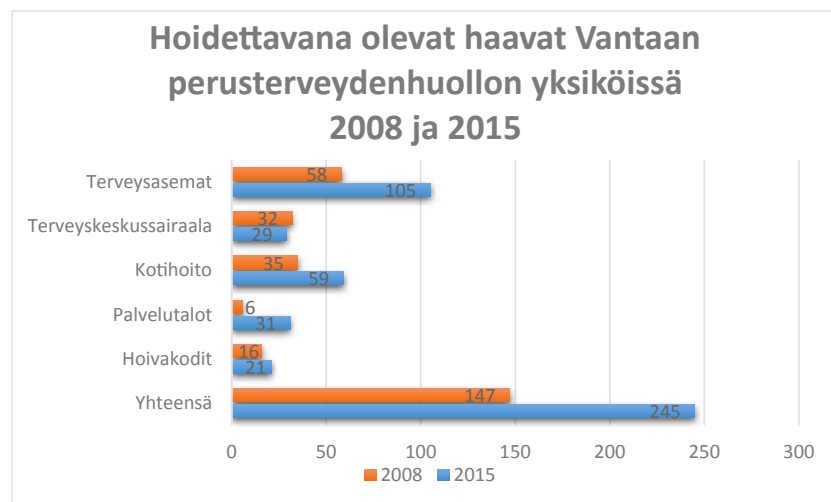
Vuonna 2015 kroonisia haavoja hoidettiin haavanlaskupäivänä yhteensä 245. Niistä eniten oli monisyisiä haavoja 32 % ja laskimoperäisiä haavoja oli 22 %. Muita laskentapäivänä hoidettuja haavoja olivat diabeettiset jalkahaavat 15 % ja painehaavat 15 %, etiologialtaan epäselvät haavat 11 % ja iskeemiset haavat 5 %. Hoidettavien haavojen määrä oli lisääntynyt 67 % vuodesta 2008.

Verrattaessa haavojen määrää ja laatua vuosina 2008 ja 2015 todettiin laskimoperäisten haavojen määrän lisääntyneen 194 % ja monisyisten haavojen 144 %. Potilaita, joilla oli diabeettinen jalkahaava, hoidettiin 68 % enemmän vuonna 2015. Etiologialtaan epäselvien haavojen määrä oli lisääntynyt 12 % ja painehaavat 9 %. Ainoastaan iskeemisten haavojen määrä oli laskenut 24 % vuodesta 2008.

Eniten kroonisia haavoja hoidetaan terveysasemilla

Vuonna 2008 kroonisia haavoja (N = 147) hoidettiin potilailla haavanlaskupäivänä terveysasemilla 39 %, terveyskeskussairaalassa 22 %, kotihoidossa 24 %, hoivakodeissa 11 % ja palvelutaloissa 4 %. Vuonna 2015 kroonisia haavoja (N = 245) hoidettiin potilailla haavanlaskupäivänä terveysasemilla 43 %, kotihoidossa 24 %, palvelutaloissa 13 %, terveyskeskussairaalassa 12 % ja hoivakodeissa 9 %.

Vuodesta 2008 Vantaan kaupungin perusterveydenhuollon yksiköissä hoidettavien haavojen määrä oli muuttunut seuraavasti: palvelutaloissa haavojen määrä oli kasvanut 417 %, terveysasemilla haavojen määrä oli kasvanut 81 %, kotihoidossa haavojen määrä on kasvanut 69 %, hoivakodeissa haavojen määrä oli kasvanut 31 % ja terveyskeskussairaalassa haavojen määrä oli laskenut 9 %.

Kuvio 2: Haavat Vantaan perusterveydenhuollon yksiköissä vuosina 2008 ja 2015 haavanlaskentapäivinä

Selvityksen vahvuudet ja rajoitukset

Tässä selvityksessä noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä noudattamalla tulosten raportoinnissa huolellisuutta, avoimuutta ja rehellisyyttä. Selvityksen luotettavuuden kannalta hoitohenkilökunta oli merkittävässä roolissa haavojen oikein tunnistamisessa ja arvioinnissa. Hoitohenkilökunnan tietous erilaisista kroonisista haavoista oli siis olennaista selvityksen luotettavuuden näkökulmasta.

Hoitohenkilökunnan tuli muistaa merkitä haavojen määrä ja laatu kyselylomakkeeseen. Tulosten luotettavuutta saattavat siis heikentää mahdolliset virheet haavojen laskussa ja laadun arvioinnissa. Selvityksessä käytetyssä lomakkeessa ei ollut mahdollisuutta valita ”en tunnista haavaa” tai ”muu haava” kohtaa, mikä olisi saattanut lisätä kyselylomakkeen luotettavuutta.

Tulosten luotettavuutta lisäsi, että kyselyyn vastasi jokainen Vantaan perusterveydenhuollon yksikkö. Selvitys on edelleen tarvittaessa toistettavissa, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Tämän selvityksen tulokset antavat viitteitä haavojen määrästä ja laadusta, mutta tuloksista ei voida tehdä luotettavia yleistyksiä koko Suomen alueelle, koska tutkimus on toteutettu vain Vantaan alueella. Toisaalta voidaan olettaa, että haavojen määrä on lisääntynyt myös muualla Suomessa, sillä useiden lähteiden mukaan kroonisten haavojen määrä on kasvussa.

Kroonisten haavojen määrä lisääntyy

Tämän selvityksen tulokset osoittavat, että Vantaan perusterveydenhuollossa hoidettavien kroonisten haavojen määrä on lisääntynyt huomattavasti. Vuosien 2008 ja 2015 haavanlaskupäivien perusteella voidaan todeta, että vuonna 2015 potilailla oli kroonisia haavoja 67 % enemmän kuin vuonna 2008. Tämä tulos on samansuuntainen aiempien tutkimusten kanssa, joiden mukaan haavojen esiintyvyys Suomessa kasvaa.

Kokonaisuudessaan haavojen määrä oli kasvanut lähes kaikissa Vantaan perusterveydenhuollon yksiköissä vuodesta 2008. Ainoastaan terveyskeskussairaalassa haavojen määrä oli vähentynyt. Toisaalta ei voida suoraan todeta, että hoidettavien haavojen määrä ja laatu on todellisuudessa kasvanut opinnäytetyössä saatujen prosenttilukujen mukaisesti, koska laskenta on suoritettu vain yhtenä päivänä vuosina 2008 ja 2015. Jos haavanlaskupäivä olisi ollut jokin toinen päivä, olisi haavojen määrä voinut olla erilainen.

Kroonisten haavojen jatkuvan lisääntymisen vuoksi on tärkeää kiinnittää huomiota haavanhoidon koulutukseen. Terveysalan koulutuksen opetussuunnitelmassa haavahoidon opetus näkyy vaihtelevasti. Opiskelijat kartuttavat haavahoitotyön osaamistaan myös ammattitaitoa edistävissä harjoitteluissa oppilaitoksessa saadun teoriaopetuksen lisäksi. Kuitenkin olisi tärkeä tehdä haavahoidon osaamista näkyvämmäksi myös opetussuunnitelmissa, koska haavanhoito on merkittävä osa kliinistä hoitotyötä ja osaamista.

Haavanhoitokoulutuksen tehostaminen terveysalalla edistäisi haavojen hoidon laadun kehittämistä. Terveysalan työympäristöissä haavanhoidon koulutuksia tulisi lisätä, sillä perusterveydenhuollossa on liian vähän haavanhoitajia sekä haavanhoitoon perehtyneitä hoitajia, eikä hoitajien tietotaitoa koulutuksien puutteellisuuden vuoksi pystytä ylläpitämään. Resurssien lisääminen haavanhoitoon ja haavanhoidon koulutuksiin mahdollistaisi yhtenäisemmän haavanhoidon niin työyksiköissä kuin myös perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä.

Selkeä strategia haavanhoidossa voisi taata haavapotilaille toimivamman hoitoketjun. Toimivat hoitoketjut ja yhtenäiset hoitokäytänteet taas mahdollistavat haavojen kroonistumisen ehkäisyn, haavojen nopeamman paranemisen, ehkäisevät amputaatioita, vähentävät hoitokustannuksia ja parantavat potilaiden elämänlaatua. Vantaan kaupunki onkin kehittänyt omaa haavanhoitotyötään laatimalla erityyppisten haavojen hoitoon yhtenäisiä käytänteitä ja suosituksia.

Tämän selvityksen mukaan näyttäisi siltä, että erityisesti osaamista tarvitaan monisyisten kroonisten haavojen hoitoon. Monisyinen haava on käsitteenä haasteellinen, koska siitä ei selkeästi selviä kroonisen haavan ensisijainen syy, ja tämä taas voi vaikeuttaa oikean hoitomuodon valintaa.

Kroonisten haavojen hoito kuluttaa paljon terveydenhuollon määrärahoja. Tämän vuoksi voisi olla yhteiskunnallisesti hyödyllisempää kohdentaa resursseja haavoja ennaltaehkäisevään koulutukseen, sillä ennaltaehkäisy säästää sairaanhoidollisia kustannuksia. Tämän selvityksen tuloksia voidaan hyödyntää Vantaan kaupungin perusterveydenhuollon yhtenäisemmän haavanhoidon kehittämisessä, koulutuksessa sekä haavanhoidon resurssien määrittämisessä.

Esimiehille selvitys tuotti tietoa hoitotyöntekijöiden osaamisvaatimuksista esimerkiksi rekrytointitilanteissa. Selvityksen tuloksista on hyötyä erityisesti Vantaan kaupungin perusterveydenhuollon yksiköiden hoitotyöntekijöille, kun he kehittävät haavahoidon osaamistaan.

Valtaosa haavoista olisi mahdollista ehkäistä tai hoitaa jo varhaisessa vaiheessa, joten haavanhoidon koulutuksessa tulee kiinnittää huomiota erityisesti haavojen kroonistumisen ennaltaehkäisyyn sekä haavan taustalla olevan syyn selvittämiseen ja hoitamiseen. Jatkoselvityksiä tarvitaan Vantaan perusterveydenhuollossa haavojen kroonistumisen ennaltaehkäisystä, eri haavanhoitomuotojen kustannustehokkuudesta sekä hoitohenkilökunnan haavanhoito-osaamisesta ja koulutustarpeista.

KIRJALLISUUTTA

Anttila, P. 2005. Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi.

Eriksson, E., Korhonen, T., Merasto, M. & Moisio, E-L. 2014. Sairaanhoitajan ammatillinen osaaminen – sairaanhoitajakoulutuksen tulevaisuus – hanke. Ammattikoulujen terveysalan verkosto ja Suomen sairaanhoitajaliitto ry. Helsinki: WSOY.

Juutilainen, V. & Hietanen, H. (toim.) 2012. Haavanhoidon periaatteet. Helsinki: Sanoma Pro.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro. Korhonen, K. & Lepäntalo, M. 2012.

Korhonen, K. & Lepäntalo, M. 2012. Ongelmahaavojen hoitoketjun kehittäminen tehostaa hoitoa ja tuo säästöjä. Suomen Lääkärilehti 43/2012. Viitattu 28.3.2016. http://www.laakarilehti.fi/files/nostot/2012/nost043_2.pdf

Käypähoito 2014. Krooninen alaraaja-haava. Viitattu 28.3.2016. <http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksset/suositus;jsessionid=7EAECE09D5A2579A1A-982BDoDB5DB148?id=hoi50058>

Lepäntalo, M., Ahokas, T., Heinänen, T., Heiskanen-Kuisma, K., Hietanen, H., Iivanainen, A., Iso-Aho, M., Juutilainen, V., Tukiainen, E., Sane, T. & Valtonen, V. 2009. Haavapotilaan hoito-polku HYKS:n sairaanhoitoalueella. Duodecim. Viitattu 28.3.2016.

[http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/arkisto?p_p.id=Article_WAR_DL6-Articleportlet&p_p.action=1&p_p.state=maximized&p_p.mode=view&p_p.col_id=column-1&p_p.col_count=1&view-Type=viewArticle&tunnus=duo97876](http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/arkisto?p_p.id=Article_WAR_DL6-Articleportlet&p_p.action=1&p_p.state=maximized&p_p.mode=view&p_p.column=id=column-1&p_p.col_count=1&view-Type=viewArticle&tunnus=duo97876)

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2013. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: Sanoma Pro.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2014. Viitattu 28.3.2016. <http://www.tenk.fi/>

Seppänen, S. & Hjerpppe, A. 2008. Haavahoitotuotteiden saatavuus Suomessa – Selvitys vuosina 2006-2007. Suomen haavanhoitoyhdistys ry. Viitattu 28.3.2016. <http://www.shhy.fi/site/assets/files/1042/haavanhoitotuotteiden-saatavuus-suomessa.pdf>

Viljamaa, J. & Vaalasti, A. 2014. Krooninen alaraajahaava. Viitattu 28.3.2016. <http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksset/suositus?id=hoi50058>

Yu, Y. & Fu, X. Establishing an Education Program for Chronic Wound Care in China. The International Journal of Lower Extremity Wounds, 2012, Vol.11(4), pp.320-324

Juulia Partti, Anne Ravantti,
Anni Suikkanen & Kirsi Coco

HAAVANHOITO-OSAAMISTA KARTOITTAMASSA

Artikkeli perustuu opinnäytetyöhön, joka toteutettiin osatutkimuksena Vantaan kaupungin haavanhoidon ja Laurea-ammattikorkeakoulun LbD (Learning by Developing) -kehittämishankkeessa. Hankkeen tavoitteena on haavojen ja niiden kroonistumisen ennaltaehkäisy, hoidon vaikuttavuuden ja potilasturvallisuuden parantaminen sekä haavojen paranemisen nopeuttaminen.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa hoitajien haavanhoidossa tarvittavaa osaamista ja koulutuksen tarvetta. Tavoitteena oli lisätä tietoa haavanhoidon osaamisen ja koulutuksen kehittämisen tueksi.

Haavanhoidon käytäntöjen kehittäminen on ajankohtaista, sillä väestön ikääntymisen asettaa haavanhoidolle uusia haasteita. Ikä on yksi merkittävistä riskitekijöistä haavojen kroonistumiselle. Voidaan olettaa, että kroonisten haavojen määrä tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Myös diabeteksen ja verenkiertosairauksien lisääntyminen myötävaikuttavat kroonisten haavojen syntyyn.

Haavanhoidot aiheuttavat yhteiskunnalle kuluja (Skerrit & Moore 2014), sillä on arvioitu, että kroonisten haavojen hoidon kustannukset ovat noin 190–270 miljoonaa euroa vuodessa. Tämä tarkoittaa 5000–7000 euroa jokaista kroonisen haavan vuoksi hoidossa olevaa potilasta kohden. (Kiura, Reiman-Möttönen & Mäkelä 2012; Alback, Venermo & Vikatmaa 2009.)

Yksi hoitotyön kehittämisen keskeisistä haasteista on näyttöön perustuvan toiminnan vakiinnuttaminen käytännön hoitotyöhön. Tavoitteeseen pääseminen vaatii

seurantaa, hoidon vaikuttavuuden arviointia ja yhteistyötä alan johtamisessa, koulutuksessa ja tutkimustyössä. On tärkeää, että näyttöön perustuva tieto integroituu työelämään ja että uusia suosituksia ja toimintamalleja rakennetaan. Näin on mahdollista saada aikaan todellista kehitystä alalla. (Linthwaite & Bethell 2016.)

Myös terveydenhuoltolaki (1326/2010, 8§) velvoittaa, että hoidon laadun takamiseksi terveydenhuollon toiminnan tulee perustua näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin. (Juutilainen & Hietanen 2012, 393; Painehaavan ehkäisy ja tunnistaminen 2016; STM 2009.)

Näyttöön perustuva haavanhoito on kustannustehokasta ja potilaslähtöistä. Kokonaisvaltaiseen haavanhoitoon kuuluu oleellisena osana haavan laadun tunnistaminen, tarkkailu ja arviointi (Cook 2011), kivunhoito (Nilsson & Renning 2012; Solowiej & Upton 2012), aseptiikka (Felemban, StJohn & Shaban 2015) ja kirjaaminen (Cornforth 2013; Skerrit & Moore 2014). Käytännön hoitotyössä voidaan huomata puutteita osaamisessa ja hyvinkin erilaisia tapoja hoitaa haavaa (Skerrit & Moore 2014; Hughes 2016; Romero-Collado, Raurell-Torrada, Zabaleta-del-Olmo, Homs-Romero & Bertran-Noguel 2015).

Hoitotyöntekijät arvioivat, että heillä on hyvät tiedot erilaisten haavojen hoidosta, mutta he eivät välttämättä noudata haavanhoidon hoitosuosituksia (Gillespie, Chaboyer, Allen, Moreley & Niewenhoven 2013). Hoidon laatua ja laadun yhtenäisyyttä voidaan parantaa toteuttamalla näyttöön perustuvaa hoitotyötä. Tämä tarkoittaa parhaan ajantasaisen tiedon, kuten uusien tutkimustulosten tai asiantuntijalausuntojen, harkittua hyödyntämistä potilaan yksilöllisessä hoidossa. Samalla vähennetään hoitovirheitä, alennetaan hoidon kustannuksia (Butcher & White 2014) ja vähennetään potilaan kärsimystä (Solowiej & Upton 2012).

Kyselyn toteuttaminen

Aineisto kerättiin perusterveydenhuollon haavanhoito-osastolla lokakuussa 2015. Tutkimukseen kutsuttiin yhden vuodeosaston haavanhoitoon osallistuvat hoitotyöntekijät (sairaanhoitajat, lähi- ja perushoitajat; n = 15). Kysymyslomake oli laadittu näyttöön perustuvaan tietoon haavatyypin, haavan kliinisen tutkimisen, paranemisprosessin, paranemiseen vaikuttavien tekijöiden, aseptiikan, puhdistuksen, kivunhoidon, haavanhoitotuotteiden ja kirjaamisen osa-alueilta.

Hoitotyöntekijät myös arvioivat omaa osaamistaan ja koulutuksen riittävyttä. Yhteensä kysymyksiä oli 22, joista seitsemän oli taustakysymyksiä. Oma osaamista arvioitiin akuutin ja kroonisen haavan erottamisessa, VPKM-luokituksen hyödyntämisessä ja yleistasolla. Koulutuksen riittävyttä vastaajat arvioivat erikseen haavakivun hoidon ja haavan puhdistuksen osa-alueilta ja koulutuksen riittävyttä oppilaitoksessa ja työpaikalla. Käytännön toimintaa kartoitettiin neljältä osa-alueelta. Näitä olivat haavanhoidon kokonaisvaltaisuuden huomiointi, suojakäsineiden käyttö, haavan puudutus ja puhdistusmenetelmät.

Tutkimuslupa haettiin organisaation käytäntöjen mukaan. Kyselyn saatekirjeessä osallistujia informoitiin vastaamisen vapaaehtoisuudesta ja siitä, ettei vastaajia voida tunnistaa. Tutkimusprosessissa noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä, rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.)

Hoitotyöntekijöiden näkemykset näyttöön perustuvasta osaamisestaan haavanhoidossa

Haavanhoidon osaamisensa melko hyväksi arvioi suurin osa vastaajista (n = 12). Lähes kaikki (n = 13) kokivat haavanhoidon osaamisen erittäin tärkeäksi. Kroonisen haavan käsitteen tunnistamista kartoitettiin teoriakysymyksen (Milloin haavaa voi kutsua krooniseksi?) avulla, ja tähän kysymykseen hoitotyöntekijöistä yhdeksän vastasi oikein. Omaa käytännön osaamista arvioitaessa 14 kertoi, että erottaa kroonisen ja akuutin haavan toisistaan.

Yli puolet hoitotyöntekijöistä (n = 9) osasi valita kysymyslomakkeen vaihtoehdoista oikein haavan paranemiseen vaikuttavat kolme tekijää eli kosteus, puhtaus ja +37 asteen lämpötila. Kuusi vastaajaa koki tunnistavansa VPKM-haavaluokituksen mukaisia haavoja melko hyvin. Vain yksi kertoi tunnistavansa ne erittäin hyvin ja loput eivät osanneet sanoa tai tunnistivat mielestään haavat heikosti.

Hoitotyöntekijöistä suurin osa (n = 11) tiesi, mitä tarkoittaa granuloiva haava ja lähes kaikki (n = 12) osasivat valita oikeat kolme tekijää, mistä haavan erittäminen voi johtua, eli infektiosta, turvotuksesta tai mekaanisesta vauriosta. Haavan puudut-taisi suurin osa hoitotyöntekijöistä, jos potilas niin pyytää tai jos potilas vaikuttaa kivuliaalta.

Lähes kaikki (n = 12) kertoivat käyttävänsä haavanhoidossa aina tehdaspuhtaita käsineitä. Ainoastaan kaksi vastasi, että käyttävät muuten tehdaspuhtaita käsineitä paitsi tuoreita kirurgisia haavoja hoidettaessa. Suurin osa hoitotyöntekijöistä tiesi, kuinka nopeasti bakteerit siirtyvät potilaan sängyn päädystä hoitajan käsiin. Suurin osa tiesi, miksi harso- tai kuitusidosta ei tule laittaa suoraan epitelisoivaan tai granuloivaan haavaan.

Yli puolet (n = 8) hoitotyöntekijöistä arvioi työpaikalla saadun haavanhoidon koulutuksen riittäväksi. Oppilaitoksissa saadun haavanhoidon koulutuksen arvioi riittämättömäksi vastaajista suurin osa (n = 11). Hoitajista kuusi oli tyytyväisiä haavan puhdistukseen liittyvään koulutukseensa. Haavakivun hoidon koulutukseen tyytyväisiä puolestaan oli vastaajista vain neljä. Haavanhoidon tietokysymyksiin vastattiin pääosin oikein, mutta käytännön toiminnassa oli jonkin verran vaihtelua.

Koulutuksen kehittämiseksi myös koettiin myös olevan tarvetta. Eräs vastaaja esimerkiksi kommentoi vapaamuotoisen palautteen kenttään seuraavasti: ”Toivon koulutusta osastolla tai ulkopuolisia koulutuksia. Uudet tuotteet esittelyyn. Erilaisia tapauksia

olisi hyvä käydä tiimissä läpi tai koulutuksessa. Kirjaaminen haavanhoidon puolella puutteellista -> haavan tilanne, hoidon muutos.”

Tulosten luotettavuutta saattaa heikentää se, jos osallistujat eivät ole ymmärtäneet kysymyslomakkeessa käytettyjä käsitteitä. Esimerkiksi autolyttinen puhdistus voi olla tuttu menetelmä käytännössä, mutta osallistujalle voi olla jäänyt epäselväksi menetelmän nimi. Haavojen ominaisuuksia käsitteleviin kysymyksiin selvennystä olisi voinut olla kuvallisesta kyselylomakkeesta. Tutkimuksessa ei käy myöskään ilmi, miten osallistujat käytännössä toteuttavat näitä puhdistusmenetelmiä. Tutkimus toteutettiin yhdellä osastolla ja otanta jäi pieneksi, mikä heikentää tulosten luotettavuutta. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013: 189–191.)

Suosituksia näyttöön perustuvan haavahoitotyön käytännölle, koulutukselle ja johtamiselle

Tulosten perusteella hoitotyöntekijät arvioivat osaamisensa haavanhoidon aseptiikan osalta hyväksi. Toisaalta Hughes (2016) toteaa, että hoitotyöntekijöillä on aukkoja infektoituneen haavan hoitokäytänteissä. Erityisesti huomiota tulisi kiinnittää antimikrobisten haavanhoidotuotteiden tarkoituksenmukaiseen käyttöön. Edelleen aseptiikan tiedostaminen ja aseptinen toiminta ovat tärkeä osa hoitotyötä ja haavojen hoidon yhtenä tavoitteena on infektioiden välttäminen sekä mahdollisesti ilmeneviin ongelmiin puuttuminen varhaisessa vaiheessa. Hoitotyöntekijällä on suuri vastuu bakteerien leviämisen estämisestä potilaasta toiseen. Jopa neljäsosa hoitoon liittyvistä infektiosta olisi estettävissä käsihygienian parantamalla (Honkanen & Lautala 2013). Lisäksi haavanhoidon kustannukset laskevat ja hoitoajat lyhenevät, jos haavainfektiot vähenevät.

Tässä tutkimuksessa hoitotyöntekijät arvioivat oppilaitoksissa saadun koulutuksen riittämättömäksi. Aiemmat tutkimustulokset ovat samansuuntaisia, ja ne korostavat jatkuvan haavainfektioihin kohdistuvan koulutuksen tarvetta (Hughes 2016; Felemban ym. 2015) ja sairaanhoitajaopiskelijoiden perusosaamisen varmistamista kroonisen haavan hoidossa (Romero-Collado ym. 2015).

Haavanhoidon koulutuksen kehittäminen tarvetta vastaavaksi parantaisi ennen kaikkea potilaiden saamaa hoitoa. Haavanhoidon käytäntöjen yhtenäistäminen valtakunnallisesti mahdollistaisi sen, että kaikki saisivat tasapuolisesti kokonaisvaltaista, tasalaatuista ja näyttöön perustuvaa hoitoa.

Hoidon täsmällisyyttä ja tehokkuutta edistää alakohtaisen erityissanaston ja näyttöön perustuvien käytäntöjen käyttö ja tunteminen. Esimerkiksi lisäkoulutus VPKM-luokittelun hyödyntämisestä ja luokittelun käytön vakiintuminen käytännön hoitotyöhön voisi kehittää hoitotyöntekijöiden taitoa tunnistaa laadultaan erilaisia haavoja, tehostaa osaamista haavoille sopivien tuotteiden ja hoitomuotojen hyödyntämisessä sekä yhtenäistää hoitokäytäntöjä ja siten parantaa haavanhoidon vaikuttavuutta (Linthwaite & Bethell 2016). Jalonen ja Ylönen (2014)

mainitsivat, että hoitotyöntekijöillä on puutteita akuutin haavan näyttöön perustuvista hoitosuosituksista.

Tulosten mukaan valtaosa hoitotyöntekijöistä käyttäisi kivunlievitystä haavanhoidossa. Nilsson ja Renning (2012) huomauttavat, että hoitotyöntekijöiden tulisi osata erilaiset kivunhoitomenetelmät ja toteuttaa niitä potilaan yksilöllisyys huomioiden. Haavanhoidon tulisi aina olla potilaalle mahdollisimman kivutonta. Koulutusta haavakivun arviointiin ja hoitomahdollisuuksiin olisi hyvä saada enemmän peruspintojen yhteydessä ja työpaikalla, jotta hoitajat voisivat paremmin tunnistaa kivun merkit ja ennakoida esimerkiksi haavanhoitoon liittyvää kipua.

LÄHTEET

Albäck, A., Venermo, M. & Vikatmaa, P. 2009. Kriittinen alaraajaiskemien tulevaisuuden haasteena. *Duodecim*, 125(4):432-8

Butcher, M. & White, R. 2014. Factors affecting cost-effectiveness in wound care decision making. *Nursing standard*, 28(35), 51-58

Cook, L. 2011. Wound assessment: exploring competency and current practice. *Wound Care*, 34-40.

Cornforth, A. 2013. Holistic wound assessment in primary care. *Wound Care*.

Felemban, O., St John, W. & Shaban, RZ. 2015. Infection prevention and control in home nursing: case study of four organisations in Australia. *British Journal of Community Nursing* September 2015 Vol 20, No 9, 451-457.

Gillespie, BM, Chaboyer, W. Allen, P. Moreley, N. & Niewenhoven, P. 2013. Wound care practices: a survey of acute care nurses. *Journal of Clinical Nursing*, 23, 2618-2627.

Honkanen J-P. & Lautala, T. 2013. Sairaalaaninfektio on harvoin hoitovirhe. *Lääkärilehti*. <http://www.laakarilehti.fi/ajassa/ajankohtaista/sairaalaaninfektio-on-harvoin-hoitovirhe/>

Hughes, MA. 2016 Wound infection: a knowledge deficit that needs addressing. *British Journal of Nursing* 2016, Vol 25, No 6: TISSUE VIABILITY SUPPLEMENT.

Jalonen, L & Ylönen, M. 2014. Haavanhoidon osaamisen kehittäminen. *Haava* 2/2014. 28

Juutilainen, V. & Hietanen, H. 2012. Haavanhoidon periaatteet. Sanoma Pro Oy: Helsinki

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Sanoma Pro Oy: Helsinki

Kiura, E., Reiman-Möttönen, P. & Mäkelä, M. 2012. Haavanhoito potilaan kotona sairaalan ja kotisairaanhoidon yhteistyönä. *Arviointiseloste* 3/2012. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 8-10. http://www.thl.fi/attachments/Meka/julkaisut/ohtanen/AS_3_2012_Haavanhoito.pdf. Viitattu 18.4.2016

Linthwaite, A. & Bethell, E. 2016. Managing pressure ulcer and moisture lesions with new hydrocolloid technology. *British Journal of Nursing* (25)8: 442-448.

Maylor, MI. 2012. A curriculum to ensure nursing staff competency. *British Journal of Nursing*, (Tissue Viability Supplement), VO1 21, NO 15 ei löydy tekstistä

Nilsson, S. & Renning, A-C. 2012. Pain management during wound dressing in children. *Nursing Standard*. 26, 32, 50-55.

Painehaavan ehkäisy ja tunnistaminen aikuishoitotyössä. *Hoitotyön tutkimussäätiö*. 2016. Luettu 6.6.2016. http://www.hotus.fi/system/files/SUOSITUS_PAINEHAAVA_2_10_2015_LINKIT.1.pdf. Saatavilla www.hotus.fi

Romero-Collado, A., Raurell-Torrada, M. Zabaleta-del-Olmo, E. Homs-Romero, E. & Bertran-Noguel C. 2015. Course Content Related to Chronic Wounds in Nursing Degree Programs in Spain. *Journal of Nursing Scholarship*. 47(1), 51-61.

Skerritt, L. & Moore, Z. 2014. The prevalence, etiology and management of wounds in a community care area in Ireland. *Clinical Focus: Community Wound Study*. *Community Wound Care*, 11-17.

Solowiej, K. & Upton, D. 2012. Painful dressing changes for chronic wounds and management. *British Journal of Nursing*, (Tissue Viability Supplement), VO1 21, NO 20

STM. 2009. Johtamisella vaikutavuutta ja vetovoimaa hoitotyöhön. *Toimintaohjelma 2009-2011*. Sosiaali- ja terveysministeriö: Helsinki, 14-15, 33, 53-58. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/111909/URN%3aNBN%3afi-fe201504226780.pdf?sequence=1>. Viitattu 18.4.2016

Terveidenhuoltolaki 1326/2010, 8§ Luettu 6.6.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Luettu 6.6.2016. <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanta>

Janina Pöysti & Kirsi Coco

MIKSI IKÄÄNTYNYT LÄHTEE PÄIVYSTYKSEEN?

Ikääntyneiden määrä väestössämme lisääntyy jatkuvasti, minkä odotetaan lisäävän terveyspalveluiden tarvetta. Ikääntyneen kotona asuminen on useista näkökulmista tarkasteltuna hyvä vaihtoehto, ja siksi ikääntyneiden kotona selviytymisen tukemisen merkitys korostuu. Tämä artikkeli perustuu opinnäytetyöhön, joka toteutettiin Vantaan kaupungin ja Laurea-ammattikorkeakoulun LbD (Learning by Developing) -hankkeessa, jonka tavoitteena oli hoitotyön kehittäminen.

Artikkelissa kuvataan kirjallisuuskatsauksen tuloksia. Kirjallisuuskatsauksen aineisto muodostui kahdeksasta tutkimuksesta, joista yksi oli suomalainen. Tutkimuksissa tarkasteltiin päivystykseen hakeutumista ikääntyneen omasta näkökulmasta. Päivystys toimii usein porttina sairaalahoitoon, minkä vuoksi kirjallisuuskatsauksessa päädyttiin tarkastelemaan ikääntyneen päivystykseen hakeutumiseen vaikuttavia tekijöitä. Ikääntynyt rajattiin kirjallisuuskatsauksessa koskemaan yli 65-vuotiasta omassa kodissaan asuvaa ihmistä. Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli tukea kotona selviytymistä tukevien palveluiden kehittämistä.

Taustalla oireiden aiheuttamat pelot ja huonot kokemukset perusterveydenhuollosta

Päivystykseen hakeutumiseen vaikuttavat ikääntyneiden kokemat oireet, hoidon tarve sekä käsitykset ja kokemukset terveyspalveluista. Ikääntyneet kokevat oireensa usein vaikeina (Mylläri ym. 2014), pelottavina (Uscatescu ym. 2014; Mylläri ym. 2014)

ja toimintakykyä heikentävinä (Wilber ym. 2006). Niihin toivotaan saatavan nopeasti apua, vaikka ikääntyneet usein pitkittävätkin hoitoon hakeutumista (Claver 2011). Ikääntyneet pelkäävät, ettei heidän oireitaan oteta vakavasti ja heidät lähetetään takaisin kotiin (Mylläri ym. 2014).

Ikääntyneen voi olla vaikeaa itse arvioida omaa hoidon tarvettaan. Ikääntyneet kysyvätkin usein toisen ihmisen mielipidettä hoitoon hakeutumisesta. Toisen ihmisen mielipiteellä on merkittävä vaikutus ikääntyneen päätökseen. Tutkimuksissa toisen mielipiteen kysymistä on pidetty myös niin sanotusti hyväksynnän hankkimisena hoitoon hakeutumiselle. (Mylläri ym. 2014; Uscatescu ym. 2014; Claver 2011; Claver ym. 2010; Lowthian ym. 2012.)

Päivystys valikoituu hoitopaikaksi, kun koetaan tarvetta saada kiireellistä hoitoa, ei tiedetä mistä hakea hoitoa tai kun muualta ei saada hoitoa. Hoitoon hakeutuminen perusterveydenhuollon palveluihin koetaan hankalaksi, sillä kiireellisiä aikoja on vaikeaa saada (D'Avolio ym. 2013; D'Avolio ym. 2008; Lowthian ym. 2012; Mylläri ym. 2014; Claver 2011), puhelinjärjestelmät ovat vaikeita käyttää (D'Avolio ym. 2013; D'Avolio ym. 2008) eikä hoidon laatuun usein luoteta (Uscatescu ym. 2014; Lowthian ym. 2012). Joskus päivystystä pidetään jopa ainoana mahdollisuutena saada hoitoa (Uscatescu ym. 2014; Lowthian ym. 2012; Mylläri ym. 2014; D'Avolio ym. 2013; Claver 2011).

Hoitoon hakeutuessaan ikääntyneet kokevat tärkeäksi saada selityksen oireilleen, riittävästi tietoa, yksilöllistä ja riittävän tehokasta hoitoa sekä tiedon hoidon jatkuvuudesta (Uscatescu ym. 2014). Oireiden hoitamisen lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota myös oireiden aiheuttamaan toimintakyvyn laskuun sekä pelkoihin ja huoliin.

Asiakaslähtöisempiä ja helpommin saatavilla olevia palveluita

Tulosten perusteella ikääntyneiden päivystykseen hakeutumista ei-kiireellisissä tilanteissa voitaisiin ennaltaehkäistä perusterveydenhuollon palveluja kehittämällä. Perusterveydenhuollon palveluiden tulisi kyetä vastamaan paremmin ikääntyneiden tarpeisiin ja ottaa huomioon kokonaisvaltaisemmin ikääntyneen näkökulma.

Ikääntyneiden tulisi kokea, että perusterveydenhuollon palvelut ovat helposti saatavilla. Esimerkiksi hoidon tarpeen arviointi ja vastaanottoajan varaaminen eivät saisi olla liian monimutkaisia, ja hoitoon tulisi tarvittaessa päästä nopeasti matalalla kynnyksellä ennen kuin ikääntyneen terveydentila heikkenee merkittävästi. Ikääntyneiden tulee kokea saavansa perusterveydenhuollosta tarvitsemansa tuki niin, että päivystykseen hakeuduttaisiin vain akuutisti sairastuttaessa.

Perusterveydenhuollon palvelut, etenkin kotihoito, ovat avainasemassa myös muistisairaana tai hänen läheisensä terveydentilan huonontuessa sairaalahoitajaksojen ennaltaehkäisyssä. Kirjallisuuskatsaukseen valikoituneista tutkimuksista suurin osa oli kansainvälisiä, joten tuloksia hyödynnettäessä on hyvä ottaa huomioon eri maiden välillä olevat erot palvelujärjestelmässä sekä hoivakulttuurissa.

LÄHTEET

Claver, ML. 2011. Deciding to use the emergency room: a qualitative survey of older veterans. *Journal of Gerontological Social Work*. 54. 2011.

Claver, ML., Levy-Storms, L. 2010. The revolving door: high ER use among older veterans. *Qualitative Health Research* 20 (3).

D'Avolio, DA., Feldman, J., Mitchell, P., Strumpf, N. 2008. Access to care and health-related quality of life among older adults with nonurgent emergency department visits. *Geriatric Nursing*. Vol. 29. Nro. 4.

D'Avolio, DA., Strumpf, NE., Feldman, J., Rebholz, CM. 2013. Barriers to primary care: perceptions of older adults utilizing the ED for nonurgent visits. *Clinical Nursing Research* 22 (4).

Lowthian, J.A., Smit, C., Stoelwinder, J.U., Smit, D.V., McNeil, J.J., Cameron, P.A. 2012. Why older patients of lower clinical urgency choose to attend the emergency department. *Internal Medicine Journal*.

Mylläri, E., Kirsi, T., Valvanne, J. 2014. Miksi iäkäs ihminen lähtee päivystykseen? Laadullinen tutkimus kotona asuvien ikäihmisten päivystykseen lähtemispäätökseen vaikuttavista tekijöistä. Ikääntyneen väestön palvelut: käyttö, kustannukset, vaikuttavuus ja rahoitus projektin julkaisu nro 2. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Uscatescu, V., Turner, A., Ezer, H. 2014. Return visits to the emergency department. What can we learn from older adults' experiences? *Journal of Gerontological Nursing*. Vol. 40. No. 7.

Wilber, ST., Blanda, M., Gerson, L. 2006. Does functional decline prompt emergency department visits and admission in older patients? *Academic Emergency Medicine* 2006; 13.

Ulla Jauhiainen & Hannele Moisander

URASUUNNITTELUPROSESSI AUTTAA ALOITTANEIDEN OPISKELIJOIDEN RYHMÄÄ - LBD-TOIMINTAMALLIN HYÖDYNTÄMINEN OPISKELIJOIDEN TUTOROINNISSA

Tässä artikkelissa on tavoitteena kuvata, miten opintonsa aloittaneet terveydenhoidon ja sairaanhoidon opiskelijat voivat urasuunnittelu-prosessin avulla saada tukea tutoreilta opintojen alussa ja opintojen edessä ammatillisuuden kasvussa.

Tutorointi on ohjausmenetelmä ja tutoroinnin käsite on moninainen. Vuorisen (1996, 18) mukaan tutorointi on aina didaktisesti painottunutta ammatillista toimintaa, joka kohdistuu ensisijaisesti oppijan oppimisprosessin tukemiseen. Lehtinen (1992) painottaa, että tutoroinnissa ohjaus lähtee aina oppijan tarpeista.

Tutorointimuodostuu pitkälti tutorin ohjausnäkökulmasta, persoonallisista ominaisuuksista ja kokemustaustasta, opiskeluympäristöstä, opiskelijoista että opiskelijan oppimisprosessin vaiheesta. Tentulan ja Pudaksen (1994, 18) määritelmässä tutorointi on ohjausta, jolla edistetään oppijan oppimista ja itsenäistä oppimisprosessin hallintaa sekä autetaan häntä saavuttamaan omia päämääriään ja integroitumaan opiskeluyhteisöön.

Ohjaus käsitetään usein tiedottamiseksi, neuvonnaksi ja tutoroinniksi. Ohjaus eroaa tiedottamisesta muun muassa siten, että tiedottaminen on tiedon jakamista oletetun tiedon tarpeen mukaan, jolloin ohjaajalla ei ole välttämättä suoraa asiakas-kontaktia. Neuvonnassa ohjaaja antaa henkilökohtaista neuvontaa tarjolla olevista valmiista vaihtoehdoista sekä tiedon jakamista ilmaistun tiedon tarpeen mukaan.

Neuvonta on suora asiakaskontakti, mutta ei kovin syvällinen. Tutorointi on pitkäkestoisista opiskelijan tukemista, jolloin ohjaajan ja ohjattavan suhde on tasavertaisempi, ja se voi sisältää esimerkiksi oppiainesisällöllistä ohjausta.

Ohjauksen asiantuntijuus

Ohjauksen näkökulmasta asiantuntijuus on sidoksissa tiettyihin ohjauksen tehtäviin, tilanteisiin ja toimintaympäristöihin. Ohjauksen asiantuntijuus merkitsee toimintaympäristöissä usein moninaisia yhteistyösuhteita, merkitysten uudelleenrakentamista ja -tulkintaa sekä eettisten kysymysten pohdintaa. Lisäksi osa asiantuntijuudesta on aina organisaatio - ja tehtäväkohtaista ja kehittyy työskentelemällä ja toimimalla kyseisessä organisaatiossa. Olenainen asiantuntijuutta määrittävä tekijä on kontekstuaalisuus Koulutuksen kentällä ohjauksen asiantuntijan toimintakontekstia määrittävät yleisen koulutusjärjestelmän ja yhteiskunnan taholta tulevat vaatimukset, oppilaitoksen henkilöstölle asetetut vaateet ja odotukset sekä opiskelijoiden henkilökohtaisten tarpeiden tunnistaminen.

Jokinen (2010) on pohtinut ohjausta asiantuntijuuden näkökulmasta ja tiivistänyt Onnimaan 2007 ja Vanhalakka-Ruohon 2002 teoksista ohjauksen olevan usein henkilökohtaiseen vuorovaikuttamiseen perustuvaa työtä. Ohjaus suhdeammattina merkitsee sekä dialogisuuden, kielen ja puheen merkityksen että vastuullisuuden ymmärtämistä ja toteuttamista. Vastuullisuuden nimissä ohjauksen ja neuvonnan ammattilaiset korostavatkin tiedon tulkinnallisuutta ja sen rakentamista yhdessä ohjattavan kanssa.

Yleinen käsitys on, että ohjattava on oman tilanteensa ja ratkaisujensa paras asiantuntija, ja ohjaaja on ohjausprosessin asiantuntija. Se, mitä ohjaustyö koskee ja mikä on kulloinkin sen sisältö, on aina neuvoteltava ongelma- ja tilannekohtaisesti. Ohjausammattilainen on saman epävarmuuden ja ennakoimattomuuden keskellä kuin ohjattava.

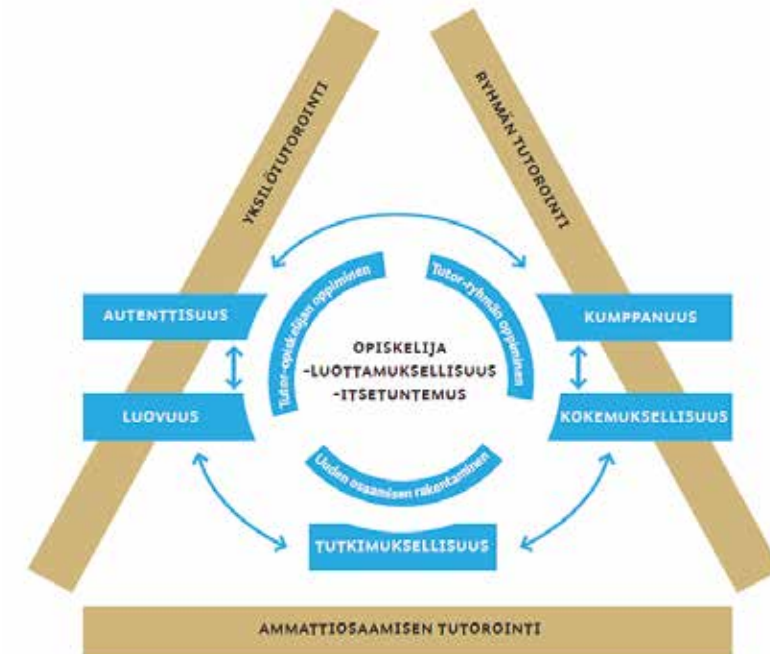
Ohjaussuhteessa ei ole olemassa valmiita ja yleispäteviä toimintamallia, ja teorian merkitys ohjaajan toiminnassa on muuttunut enemmän tilannesidonnaiseksi. Ohjaus on ohjaajan ja ohjattavan sekä mahdollisesti muiden asiantuntijaosapuolten yhteistyötä, jossa korostuvat prosessina elämänsuunnittelun riskikysymysten ja eettisten kysymysten yhteinen tarkastelu ja arviointi.

Tutorointimenetelmät

Moituksen ym. (2011) mukaan yksilötutorointi on vanhin ja eniten käytetty tutorointimuoto. Sen merkitys korostuu erityisesti opintojen alussa, jolloin opiskelijan lähtötaso selvitetään ja hänelle laaditaan henkilökohtainen opintosuunnitelma. Yksilötutoroinnissa tärkeä tutorointitapaaminen on usein myös opintojen loppuvaiheissa, jolloin opiskelija tarvitsee henkilökohtaista ohjausta täsmentääkseen opintojen loppuvaiheen etenemisen. Lehtisen (1992) mukaan yksilötutorointi on aina kahdenkeskinen, luottamuksellinen ja ammatillinen ohjaustilanne, joka tähtää opiskelijaa itseään ratkaisemaan omat ongelmansa.

Martikaisen ja Puron (1997, 307) mukaan ryhmätutorointi perustuu ryhmän jäsenten aikaisempiin kokemuksiin, erityisesti aikuisten oppimisessa ryhmän merkitystä pidetään tärkeänä. Opiskelija tarvitsee toisia opiskelijoita oman oppimisensa tueksi ja voi samanaikaisesti olla myös avuksi toisen oppimisessa.

Kuviossa 1 esitellään eri tutorointimenetelmien soveltamista LbD-mallin mukaisesti. Yksilötutoroinnin ensisijaisena tavoitteena on saavuttaa keskinäinen luottamuksellisuus opiskelijan ja tutorin välillä. Yhteisen keskustelun tarkoituksena on tutustuttaa opiskelija tutoriinsa ja tutor opiskelijaan.

Kuvio 1. LbD-toimintamallin hyödyntäminen opiskelijoiden tutoroinnissa (Kuvion graafinen asu Markus Teittinen 2016)

Aloitusryhmän opetussuunnitelma ja muut opintoja tukevat järjestelmät on hyvä kerrata tilanteessa, jotta opiskelijalla on tarvittavat tiedot hyödyntää niitä opintojensa tukena. Keskustelemalla opintojen aloituksesta ja siihen liittyvistä asioista välittyy kuva opiskelijan henkilökohtaisista tavoitteista, itsetuntemuksesta ja myös mahdollisista kehityshaasteista opiskelijana. Keskustelun avoimuutta säätelée opiskelija itse tilanteessa.

Ryhmän tutoroinnin tavoitteena on saada opiskelijaryhmä toimimaan keskinäisessä ymmärryksessä, toinen toistaan kunnioittaen. Opiskelijoiden hankittua osaamista tulee jakaa mahdollisimman paljon yhteisten keskustelujen aikana ryhmässä. Opiskelijoiden oivallus toimia yhdessä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi luo keskinäistä luottamusta ryhmän opiskelijoiden välillä. Yksilöllisyys saa näkyä ja sitä tulee hyödyntää parhain mahdollisin tavoin voimavarana osana yhteisöllisyyttä.

Ammattiosaamisen tutoroinnin tavoitteena on urasuunnittelun avulla osoittaa opiskelijalle eri työmahdollisuuksia hoitotyössä. Tarkoituksena on ohjata heitä valitsemaan monipuolisesta tarjonnasta oman kiinnostuksen mukaisia täydentävän osaamisen opintojakoja, osallistua tarjolla oleviin erilaisiin koulutustilaisuuksiin, käydä tutustumiskäynneillä hoitotyön yksiköissä ja valita ammattitaitoa edistävän harjoittelun paikkoja. Tutkimuksellisuus näkyy yhä vahvemmin opiskelijan toiminnassa, kun tiedollinen ja taidollinen ydinosaaminen vahvistuu.

Opintojen aloitus ja ryhmätapaaminen tutoreiden ohjauksessa

Ensimmäisessä ryhmätutor-tapaamisessa oli tarkoitus tutustuttaa ryhmän opiskelijat toisiinsa. He tekivät tutoreiden ohjeistuksen mukaan itsestään erilaisista tilassa olevista materiaaleista kortin, missä he kertoivat ”kuka minä olen” ja ”mitkä ovat vahvuuteni”. Jokainen sai vuorollaan esitellä itsensä omalla haluamallaan tavalla oman korttinsa kera. Opiskelijat kertoivat myös ”mitä annettavaa heillä on opiskeluryhmälle”. Yksilöesittelyn jälkeen osalliset saivat esittää vapaasti kysymyksiä esittelynsä tehneelle opiskelijalle. Verkostoitumista tapahtui ryhmätilanteessa luontevalla tavalla ryhmäkeskustelun aikana.

Autenttisuus	<p>Luottamuksen rakentaminen ryhmän jäsenten välillä tutoreiden kera rakentui simulaatiometodologiaa soveltaen, jolloin osallistujille korostettiin ryhmässä kuultujen ja yhteisesti jaettujen asioiden jäävän ryhmän sisäiseksi prosesseiksi. Sovittiin, ettei esille tullessiin asioihin palata muissa yhteyksissä.</p> <p>Ryhmätutorointiin liittyi paljon kontekstuaalisia asioita, kuten esimerkiksi tunteisiin, asenteisiin ja oppimisilmapiiriin liittyviä tekijöitä. Näitä asioita tutorit huomioivat keskustelujen aikana.</p>
Luovuus	<p>Opintonsa aloittaneet sairaanhoidon opiskelijat saivat ryhmätutoroinnin aikana kuvan ryhmän jäsenistä. Tutorin toiminnassa korostui opiskelijaryhmän keskinäisen verkostoitumisen tukeminen ja kannustaminen opiskelijoiden opintojen aloittamisvaiheessa.</p>
Kumppanuus	<p>Ensimmäisessä ryhmätutor-tapaamisessa käsiteltiin tutoreiden ohjeistamana sairaanhoitajan ammatti-identiteetin rakentamista ja siihen liittyviä tekijöitä. Opiskelijoille kerrottiin sairaanhoitajaksi valmistumisesta ja opintoihin lukukausittain etenevistä opinnoista Laurea-ammattikorkeakoulussa. Ammatillisen kasvun kuvauksen myötä LbD-toimintamalli ”idätettiin” tilanteessa luontevalla tavalla.</p> <p>Tutoroinnissa pyrimme jatkuvaan tutorointiin. Näin opiskelijat kykenevät opiskelun aikana tunnistamaan tilanteita, joissa tutorointi on heille tarpeen. Myös pienryhmätutorointi on tarvittaessa mahdollista.</p> <p>Olemme myös ryhmän sisällä tarvittaessa ”tutoroimet ristiin” - tämä on ollut mahdollista sen vuoksi, että tunnemme molemmat kaikki ryhmän opiskelijat pidettyjen ryhmätutorointituntien ansiosta. Opiskelijat tietävät, että jos opiskelijalle nimetty tutor ei ole paikalla, hän voi tarvittaessa turvautua heistä toiseen.</p>
Kokemuksellisuus	<p>Toisen vuoden aikana pidetylle ryhmätutor-tunnille osallistui Laurean alumneista sairaanhoitaja, joka kertoi omakohtaisesti omasta ammatillisesta urakehityksestään sairaanhoidon opiskelijasta hoitotyön ammattilaiseksi. Opiskelijoille ja tutoreille mahdollistui myöhemmin vierailu alumnin työyksikköön.</p> <p>Myös muihin erilaisiin ammatillisiin työyksiköihin on opiskelijoille järjestetty vierailuja opiskelun aikana, muun muassa erilaiset asiantuntijasairaanhoitajien luennot, sairaala- ja palolaitosvierailut, yritysjäyrytoimintaan tutustuminen Laurean liiketalousalan alumniluennostajan pitämällä luennolla.</p>
Tutkimuksellisuus	<p>Ammattitaidon kehittämiseen liittyvä osaaminen näkyy opiskelijan ammatillisena kasvuna. Opintojen edetessä opiskelijat tulevat tietoisiksi siitä mitä jo osaavat mutta myös siitä, mitä vielä tulisi osata. Tiedon merkitys hoitotyössä kasvaa.</p> <p>Tutoreiden toiminnassa korostui opiskelijoiden osaamisen vahvistaminen ja heidän luomiensa verkostojen merkityksellisyys tukeminen. Ammatillisuus kasvaa jatkuvasti tiedon, taidon ja kokemuksen alueilla sekä luotujen kontaktien välityksellä.</p> <p>Bennerin (1989) mallin mukaisesti asiantuntijaksi kasvamisessa edetään noviisi eli aloittelija-tasolta (Novice) edistyneeksi aloittelijaksi (Advanced beginner), sitten päteväksi ongelmanratkaisijaksi (Competent performer), sen jälkeen taitavaksi suorittajaksi (Proficient performer) ja lopuksi asiantuntijatasolle (Expert). Tutoroinnissa opiskelijan ammatillisen kasvun itsearviointiin voi muun muassa hyödyntää Bennerin asiantuntijaportaakkoa.</p>

Henkilökohtainen tutorointi

Opiskelijoiden henkilökohtainen tutorointi alkoi ryhmätutoroinnin jälkeisinä päivinä ja viikkoina. Yksilötutorointi oli luontevaa, koska olimme jo tutustuneet ryhmän opiskelijoihin tutoreina ja he meihin. Tutorille alkuvaiheessa on tärkeää saada tietää opiskelijalta vastaus kysymykseen ”kuka minä olen” ja ”mihin minä ehkä kykenen”. Keskustelun kuluessa moni opintonsa aloittanut opiskelija kykeni kuvailemaan jo ensimmäisessä tutortapaamisessa itseään tulevana sairaanhoitajana.

Autenttisuus	Tutorin toiminnassa korostui opiskelijan kohtaaminen yksilöllisesti ja kunkin opiskelijan aikaisemman osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen.
Kumppanuus	Keskustelut olivat erittäin luottamuksellisia, ja opiskelijat rohkaistuivat kertomaan omista asioistaan tärkeimpiä opiskeluun vaikuttavia tekijöitä.
Kokemuksellisuus	Keskustelujen aikana pyrittiin löytämään erilaisia urapolkuja kullekin opiskelijalle hänen taitojensa ja kykyjensä mukaisesti koulutuksen aikana. Tutoroinnissa sovellettiin reaktiivista tutorointia, jolloin tutoropiskelija itse etsi hänelle parhaiten soveltuvat ratkaisut ja uramallit. Näin yksilöllinen uraohjaus oli mahdollista.

Yhteistä toimintaa toteutettiin työssäoppimisen ohjauksessa, mentoreiden koulutuksessa, opinnäytetöiden laadinnassa sekä tutkimus- ja kehittämishankkeissa. Teorian ja käytännön, tiedon ja kokemusten vuoropuhelusta oli syntyneen verkoston avulla mahdollista luoda uutta dialogisuutta.

Opiskelijoiden urasuunnittelussa LbD-tutoroinnin toimintamallin toteuttaminen vaati tutoreilta rohkeaa heittäytymistä ja aktiivista osallistumista osana jatkuvasti etenevää opiskelijan osaamisen prosessia. Tutorryhmän opetussuunnitelman sisältö tulee tuntea hyvin, jotta yksilöllinen tutorointi ja ryhmätutorointi ovat mahdollisia ja realistisia opiskelun aikana. Halu työskennellä aidosti opiskelijoiden ammatillisen kehittymisen tukena opiskelun aikana vaatii tutorilta halua jatkuvaan parantamiseen omassa toiminnassa.

On ollut hyvä yhdessä tutorkollegan kanssa keskustella erilaisista opiskelijoiden tilanteista opintojen edetessä tai opinnoissa ilmaantuvien esteiden kohdalle satuessa – ratkaisu on tilanteissa hyvin löytynyt ja se on myös kullekin opiskelijalle perusteltu henkilökohtaisesti. Tarvittaessa tutoreiden tukena toimivat lehtorikollegat, opintojenohjaaja, opintopäällikkö sekä yksikön johtaja.

Urasuunnitteluprosessin avulla tutorointi mahdollistaa opiskelijan ja opiskelija-ryhmän opintojen tukemisen opintojen ajan. Tutortoiminta parityönä on osoittautunut oivaksi tavaksi saada opiskelijoiden opinnot etenemään tavoitteiden mukaisesti, myös opiskelijoiden yksilölliset tarpeet huomioiden.

LÄHTEET

Benner, P. 1989. Aloittelijasta asian-tuntijaksi. Helsinki: WSOY.

Lehtinen, E. 1992b. Opiskelun ohjaaminen. Teoksessa Ekola, J. (toim.) Johdatusta ammattikorkeakoulupeda-gogiikkaan. Helsinki: WSOY, 163–173.

Martikainen, J. & Puro, U. 1997. Tutor oppivan ryhmän tukena. Aikuiskasvatus –Aikuiskasvatustieteellinen aikakauslehti 4. 307–312.

Moitus, S., Huttu, K., Isohanni, I., Lerkkanen, J., Mielityinen, I., Talvi, U., Uusi-Rauva, E. & Vuorinen, R. 2001. Opintojenohjauksen arviointi korkeakouluissa. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisu 13. Helsinki: Edita.

Merimaa, A., Räisänen & U. Saresma (toim.) Opinto-ohjaus. Ohjauskäytännöistä arviointeihin. Helsinki: Opetushallitus, 7–16.

Tenhula, T. & Pudas, A. 1994. Tutointi suomalaisessa korkeakouluopetuksessa - holhousta vai opiskelun tukemista? Oulun yliopiston opintotoimiston julkaisu A:7.

Vuorinen, R. 1996. Ohjaus arvioinnin kohteena ja osana oppilaitoksen itsearviointia. Teoksesta Merimaa, E., Räisänen, A. & Saresma, U. (toim.). Opinto-ohjaus – ohjauskäytännöistä arviointeihin. Helsinki: Opetushallitus, 7–63.

IV LIIKE-ELÄMÄ

Elina Wainio

NETTISUKUPOLVI TYÖELÄMÄN TIETOJA JA TAITOJA OPPIMASSA - OPINTOPROJEKTI ROTARY YOUTH LEADERSHIP AWARD (RYLA) KITEYTTÄJÄNÄ

“Onko ihan pakko livettä?” huuteli eräskin nettinuori tietokoneensa ääreltä digimaailmasta vanhempiensa kutsuun tulla tervehtimään illallisvieraita. Työelämään siirtyvä niin kutsuttu nettisukupolvi, 1980–1990-luvuilla syntyneet, on tottunut hoitamaan lähes kaikki asiansa ja sosiaaliset suhteensaakin digitaalisissa ympäristöissä, kuten sosiaalisessa mediassa. Tieto- ja viestintäteknologian monipuolinen hyödyntäminen somettamisineen onkin yksi tärkeimpiä työelämässä nyt ja tulevaisuudessa vaadittavia taitoja.

Se ei kuitenkaan yksin riitä: aina on tarve myös muunlaisille taidoille reaalielämässä, nuorison sanoin livettämisessä. Työelämässä näitä kutsutaan työelämäkompetensseiksi: teorian tiedon hankkimisen ja soveltamisen lisäksi työssä tarvitaan myös muun muassa yhteistyötaitoja, kohtaamis-, kommunikaatio- ja esiintymistaitoja, luovaa ongelmanratkaisua ja tavoitteellista asennetta. Ne ovat oppeja, joita ei saada yksin kirjoja lukemalla ja tenttimällä vaan kokemuksta kartuttaen ja kokeneempia mallintaan.

Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan liiketalouden koulutuksessa näitä oppeja on tarjottu jo vuodesta 2012 Tikkurilan Rotary Clubin kanssa tehtävän yhteistyön muodossa. Tässä artikkelissa kuvataan tämän yhteistyönä vuosittain toteutettavan opintoprosessin lähtökohdat, tavoitteet ja etenemisprosessi sekä kerrotaan kokemuksista saadusta palautteesta.

Nettisukupolven oppiminen ja opettaminen

Tällä hetkellä nuorta aikuisuuttaan eläviä sukupolvia kutsutaan tutkijasta ja ikämääritelmästä riippuen useilla eri nimillä. Tapscottin (2010, 28–29) mukaan Y-sukupolvea edustavat 1977–1997 syntyneet ja Millennium-sukupolvea tämän jälkeen syntyneet. Vesterisen ja Suutarisen (2011, 17–18, 45) näkemys on lähes yhdenmukainen, parin syntymävuoden poikkeamalla. Tienari ja Piekkari (2011, 13–14) puhuvat 1980-luvulla syntyneistä ikäluokista Y-sukupolvena, ja 1990-luvulla ja sen jälkeen syntyneistä Z-sukupolvena. Lehikoiselle ja Sinivuorelle (2014, 47) vasta 2000-luvulla syntyneet ovat Z-sukupolvea, digifriikkejä.

Yhtä kaikki, näitä 1980-luvulla ja sen jälkeen syntyneitä ikäluokkia voidaan kutsua nettisukupolveksi. He ovat kasvaneet aikakaudella, jolla tietotekniikalla ja etenkin Internetillä on ollut ratkaiseva rooli ihmisten elämässä niin vapaa-ajalla, opiskelussa kuin työssäkin. Tästä syystä nettisukupolven oppimiseen liittyy ominaispiirteitä, jotka poikkeavat heitä aiemmista ikäluokista.

Nettisukupolvi on syntynyt interaktiiviseen maailmaan. Internet on sille luontainen tiedonhaun ja osallistumisen paikka. Nettisukupolven edustajat pitävät keskusteluista ja yhdessä toimimisesta eivätkä niinkään passiivisista luennoista. Opettajakeskeinen oppimistapa ei vastaa digitaalisen ajan vaatimuksia eikä varsinkaan nettisukupolven ajattelutapaa. (Tapscott 2010, 19, 23–24, 34–35.) Yksityiskohtaisen tiedon opettamisella ei ole enää aiempaa vastaavaa merkitystä, koska tieto on Internetin ja digitalisoinnin avulla saatavilla missä ja milloin tahansa (Paalasmaa 2014, 14).

Innovointi on tärkeä osa nettisukupolven elämää. Innovatiiviset tavat toimia ja oppia ovat tyypillisiä toimintatapojen nettinuorille. Nettisukupolvelle on ominaista kokeileva ja leikkivä asenne; se haluaa toteuttaa itseään ja valita itselleen parhaiten sopivimmat työskentelytavat. Vapaus luo innovatiivisuutta, ja kun ihminen voi työskennellä itselleen sopivimmalla tavalla, hän valitsee todennäköisimmin tehokkaimman tavan. Nettisukupolvelle ominaista tietokonepelien ja peliyhteisöjen maailmasta on myös kilpailu, joka sekin on innoittaa luovuuteen. (Tapscott 2010.)

Opettaminen muuttuu entistä enemmän epäopettamiseksi eli valmentamiseksi (Vesterinen ja Suutarinen 2011, 90). Valmentavassa otteessa keskeistä on puitteiden luominen ihmisten välisille kohtaamisille. Siinä korostuu yksilöt huomioiva tiimityö, jossa kaikilla tiimin jäsenillä on yhteinen suunta sekä päämäärä. Luottamus sekä vapauden ja vastuun antaminen yhteisön jäsenille suorituksen suhteen ovat myös valmentavan otteen kulmakiviä (Tienari & Piekkari 2011, 230–234).

Työyhteisöissä tiimityöskentely on lisääntymässä ja yksityöskentely vähenemässä. Siksi on tärkeää rohkaista opiskelijoita tekemään yhteistyötä keskenään ja koulun ulkopuolisten tahojen kanssa (Tapscott 2010, 146–147). Yhteisössä osallistumisen lähtökohdaksi on toiminta, josta yhteisön jäsenet sopivat keskenään ja ottavat vastuuta vuoroisesti (Kumpulainen, Krokfors, Lipponen, Tissari, Kilppo & Rajala 2010, 13).

Yhdessä oppiminen antaa mahdollisuuden jakaa ja koota yhteistä osaamista, mikä monipuolistaa ja nopeuttaa oppimista. Yhdessä oppien omaa oppimista voi arvioida suhteessa muiden osaamiseen, mikä tekee kunkin osaamisen ja sen tason näkyväksi. (Haapaniemi & Raina 2014, 108.)

Nettisukupolven edustaja, kuten ihminen yleensä, on luonnostaan aktiivinen ja osallistuvainen. Osallistavuus nousee keskeiseksi työskentelymuodoksi nuorten kanssa. Nuorille on tärkeää kokea saavansa palautetta ja arvostusta heidän näkemyksiään, ideoitaan ja suorituksiaan kohtaan. (Vesterinen & Suutarinen 2011, 26–30.) Oppiminen on kokemuksellinen ilmiö, ei ainoastaan tiedollinen (Kumpulainen ym. 2010, 23).

Rotary Youth Leadership Award (RYLA) opintoprojektiksi

Liiketalouden tradenomikoulutuksessa sovelletaan Laurea-ammattikorkeakoulun kehittämispohjaisen oppimisen Learning by Developing (LbD) -mallia, jossa kaikki oppivat toisiltaan aitoihin työelämän konteksteihin kytketyissä opintoprojekteissa. Ulkopuolisten kumppaneiden kanssa tehtävissä projekteissa opiskelijat ovat aktiivisina toimijoina luovalla ja kehittäväällä otteella.

Projekti- ja kehittämispohjainen opiskelu alkaa heti ensimmäisenä lukuvuotena. Tämä asettaa oman haasteensa: kuinka soveltaa LbD-mallia henkilöstöjohtamisen opettamiseen juuri opintonsa aloittaneille nuorille, joille koko johtamisen käsitteistö on vieras? Ymmärrettävästikään yritykset eivät tarjoa johtamisprojektejaan keltanokille.

Ratkaisua tähän haasteeseen etsittiin Laurean toiminta-alueen organisaatioista; onhan ammattikorkeakouluilla opetusministeriön määräämä alueellisen palvelun ja vaikuttavuuden velvoite. Alueellista yhteisöään pyrkivät toiminnassaan palvelemaan myös paikalliset Rotary Clubit. Tämä samankaltainen velvoite toi yhteen Laurea Tikkurilan toimipisteen liiketalouden koulutuksen ja Tikkurilan Rotary Clubin; se etsi toteutustapaa ja kumppania kansainvälisen Rotary-organisaation Rotary Youth Leadership Award eli RYLA-ohjelmalle.

RYLA on nuorille suunnattu johtamistaitojen kehittämisohjelma, joka sopii eritoten korkeakouluopiskelijoille. Ohjelmassa käsitellään johtajuuden periaatteita ja etiikkaa, vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaitoja sekä yhteisöllisyyttä globaalisuudessa maailmassa. Paikalliset Rotary Clubit voivat vapaasti päättää RYLA:n toteutusmuodosta yhteistyössä alueensa muiden toimijoiden kanssa. (Rotary.)

Loppuvuodesta 2011 alettiin hahmotella yhteistä johtamisen aihepiiriin liittyvää oppimisprosessia, ja tammikuussa 2012 starttasi ensimmäinen RYLA-toteutus. Mukaan mentoreiksi ensimmäisen vuosikurssin tradenomiopiskelijoille lähti viisi Tikkurilan Rotary Clubin mittavan työkokemuksen omaavaa jäsentä. Organisaatioita yhteiskunnan eri sektoreilta edustavien mentorien määrä on sittemmin vaihdellut neljästä seitsemään. RYLA kuuluu jokaisen Laurea Tikkurilan liiketalouden opiskelijan ensimmäisen lukuvuoden opintoihin.

Oppiminen RYLA-opintoprojektissa

Henkilöstöjohtamisen prosessit ja käytännöt muodostavat viiden opintopisteen laajuisen RYLA-opintoprojektin teoriapohjaisen viitekehyksen, ja siten myös opiskelijoiden tiedollisen oppimistavoitteen. Tietopuolisen oppimisen lisäksi RYLA:ssa tavoitellaan myös laajemmin työelämätaitojen omaksumista: näitä ovat tiimi- ja projektityöskentelytaidot, kohtaamisen ja kommunikaation taidot, esiintyminen, itseohjautuvuus, tiedonhaku ja luovuus. Näitä taitoja ei opita yksinomaan kirjoista lukien, vaan kokemusten kautta ja kokeneempien kanssa toimien sekä heitä mallintamalla.

Rotaryt toimivat RYLA-projektissa mentoreina, jotka kokemustensa pohjalta valottavat opiskelijoille henkilöstöjohtamisen käytänteitä sekä antavat mallia työelämänormit ja -taidot sisäistäneistä henkilöistä. Opiskelijat puolestaan tuovat mentoreille raikkaita ideoita ja näkökulmia henkilöstöjohtamiseen sekä uudenlaisten tieto- ja viestintäteknologisten sovellusten käyttöön.

RYLA-opintoprojektin eteneminen on kuvattu kuviossa 1.

Kuvio 1. RYLA-opintoprojektin eteneminen

RYLA-opintoprojekti käynnistyy jo ennen opiskelijoitten lähitapaamisten alkamista Rotary-mentoreiden rekrytoinnilla. Prosessista vastaava lehtori informoi paikallisen Rotary Clubin viikkokokouksessa projektista ja sopii kiinnostuneiden Rotaryjen kanssa perehdyttämistapaamisen. Siinä käydään läpi aikataulut ja Rotary-mentorien tehtävät projektin aikana. Näin lehtori luo puitteet opiskelijoiden yhteistyölle ja autenttiselle kumppanuudelle koulun ulkopuolisen partnerin kanssa.

Ensimmäinen opiskelijoille pidettävä lähitapaaminen aloittaa varsinaisen toiminnan projektioppimisympäristössä. Tapaamisessa esitellään RYLA-projektinsisältö, tavoitteet ja tehtävät sekä jaetaan opiskelijat neljän hengen tiimeiksi. Kukin tiimi nimeää joukostaan Team Leaderin, joka toimii yhteyslinkkinä lehtoriin. Samassa tapaamisessa laitetaan myös alulle kunkin tiimin projektisuunnitelmat ja julistetaan Luova tuotos -kilpailu.

Projektisuunnitelmiaan laatiessaan opiskelijat pääsevät suunnittelemaan itselleen sopivimmat tavat ja ajat työskennellä sekä oppimaan kollektiivista ja tavoitteellista tiimityöskentelyä heti alusta alkaen. Projektisuunnitelman tekemisessä auttaa tarvittaessa lehtori, joka myös hyväksyy kunkin tiimin suunnitelman.

Oppimisen osoittaminen Luova tuotos -kilpailun muodossa kannustaa innovatiiviseen ja luovaan ajatteluun. Luovia ideoitaan henkilöstöjohtamisen kokonaisuuden esittämiseen he voivat punnituttaa halutessaan lehtorilla. Opiskelijoille syntyy tunne, että vaikka heillä on paljon vapauksia ja itseohjautuvuutta opiskelussaan, he eivät ole yksin vaan voivat tukeutua lehtori-valmentajaansa aina tarpeen tullen.

Toisella tapaamiskerralla opiskelijoiden vieraaksi saapuvat Rotary-mentorit. Heiltä opiskelijat mallintavat liike-elämän etiketin mukaista pukeutumista, käytöstä, puhuttelua ja kohtaamista. Tietopääoma kasvaa mentorien omien elämän- ja työkokemusten kertoilun pohjalta. Opiskelijat voivat vapaasti kysellä ja kommentoida mentorien puheenvuoroja, mikä synnyttää dialogia ja edesauttaa kommunikaatio- taitojen kehittymistä.

Kolmas ja neljäs tapaamiskerta muodostuvat lehtorin pitämistä teorialuennoista. Niissä käydään läpi henkilöstöjohtamisen prosesseja ja käytänteitä. Teoriatiedon omaksuminen kasvattaa työelämässä tarvittavaa tiedollista kompetenssia.

Opiskelijatiimit hakevat luentoja lisäksi myös itsenäisesti tietolähteitä tietopohjansa laventamiseksi. Lehtori ja Laurean kirjastopalvelut ovat apuna relevantin tiedon löytämiseksi. Kunkin tiimin jäsenet jakavat keskenään kunkin hankkimaa tietoa, mikä kasvattaa tietomäärää ja nopeuttaa sen hankkimista.

Teoriatiedon pohjalta tiimit laativat substanssiaiheisia kysymyksiä mentoreille esitettäväksi. Kunkin tiimin kysymykset toimitetaan lehtorin kautta mentoreille etukäteen. Kysymyspatteristosta käy ilmi, kuinka monipuolisesti ja syvällisesti kukin tiimi on aiheeseen perehtynyt.

Viidennellä tapaamiskerralla Rotary-mentorit ovat opiskelijoiden tentattavana; teoriatieto tehdään eläväksi ja konkreettiseksi kokemustietoon yhdistämällä. Opiskelijatiimit pyrkivät sisällyttämään mahdollisimman monipuolisesti ja innovatiivisesti omaksumaansa teoria- ja kokemusperäistä tietoa luoviin tuotoksiinsa.

Opiskelijat ovat esiintymisvuorossa kuudennella ja seitsemännellä tapaamiskerralla: he esittelevät tiimeissään viimein luovat tuotoksensa, joita on ideoitu ja

valmisteltu itseohjautuen projektin alkumetreiltä alkaen. Tarkoituksena on esittää kattavasti henkilöstöjohtamisen kenttä innovatiivisella tavalla. Muut tiimit ja Rotary-mentorit arvioivat esitykset arviointikriteerien pohjalta perustellen asteikolla heikko 1–5 kiitettävä. Kattavan sisällön kokoamisen lisäksi esitystaidoilla on suuri merkitys tässä projektin vaiheessa.

Viimeisenä oppimisprojektin vaiheena on arviointi. Jokainen tiimi keskustelee vuorollaan lehtorin, (valmentajan) kanssa siitä, kuinka projekti sujui yhteistyön, projektihallinnan, kommunikaation, teoriaperustan koostamisen ja lopputuotoksen suhteen. Tässä yhteydessä päästään yhdessä refleктоimaan ja kertaamaan opittua sekä antamaan palautetta puolin ja toisin. Vertais- ja mentoriarvioinnit luovista tuotoksista kootaan ja keskustellaan tiimin jäsenten ja lehtorin näkemyksistä arvosanaksi.

Vaikka tiimityö arvioidaan lähtökohtaisesti laajuudeltaan ja arvosanaltaan kaikille tiimin jäsenille samanlaisesti, arviointikeskustelussa tästä voidaan painavin perustein poiketa. Keskustelun pohjalta jokaiselle jää kuva omasta osaamisestaan sekä vahvuuksistaan että kehittämisen kohteistaan niin tiedollisten kuin taidollistenkin kompetenssien tiimoilta.

Oppimisen osoittaminen

RYLA-opintoprojektissa oppimisen näyttöinä perinteisen tentin sijaan toimivat projektisuunnitelma, teoriakysymykset ja luova tuotos. Projektisuunnitelman ja teoriakysymysten patteriston arvio lehtori asteikolla hyväksytty – täydennettävä. Luovan tuotoksen arvioivat muut tiimit, Rotary-mentorit ja lehtori asteikolla välttävä 1–5 kiitettävä; arvosanaksi muodostuu näiden keskiarvo. Lisäksi lehtori seuraa valmentajan tavoin oppimisen edistymistä koko projektin ajan.

Projektisuunnitelmassa tiimit ottavat käyttöönsä projektityökalun, esimerkiksi Gantt- taulukon, josta käy ilmi projektin aikataulu, tehtävät ja vastuut. Suunnitelmaa laatiessaan ja noudattaessaan opiskelijat oppivat itsenäisen ja tavoitteellisen tiimityön hallintaan. Mitä vähemmän lehtori joutuu auttamaan projektisuunnitelman teossa ja projektin läpiviennissä, sitä parempi osaaminen tiimillä siinä on.

Teorian omaksumista arvioidaan tiimin laatiman kysymyspatteriston pohjalta. Kysymysten syvällisyys ja ymmärrettävyys sekä käytetyn lähdeaineiston relevanttius kertovat siitä, kuinka hyvin opiskelijat ovat aihealueeseen perehtyneet.

Luova tuotos on kunkin tiimin täysin vapaasti ideoima ja toteuttama tapa esittää muille tiimeille, lehtorille ja Rotary-mentoreille kokonaisvaltainen kuva henkilöstöjohtamisen kentästä. Vaikka luovan tuotoksen muoto on vapaa, tulee sen perustua lähdeviitattuun teoriaan sekä Rotary-mentoreilta saatuun kokemuspohjaiseen tietoon.

Arviointikriteereinä luovalle tuotokselle ovat innovatiivisuus, aihealueen hallinnan kokonaisvaltaisuus, monipuoliset ja relevantit lähteet ja luonteva esitys. Arviointi asteikolla 1–5 tehdään vertaisarviointina, toisin sanoen tiimit arvioivat toistensa tuotoksia. Myös Rotary-mentorit antavat arvionsa tuotoksista, ja valitsevat kunkin esityskerran parhaan tuotoksen, joka saa automaattisesti kiitettävän arvosanan.

Luova tuotos on kunkin tiimin täysin vapaasti ideoima ja toteuttama tapa esittää muille tiimeille, lehtorille ja Rotary-mentoreille kokonaisvaltainen kuva henkilöstöjohtamisen kentästä. Vaikka luovan tuotoksen muoto on vapaa, tulee sen perustua lähdeviitattuun teoriaan sekä Rotary-mentoreilta saatuun kokemuspohjaiseen tietoon.

Arviointikriteereinä luovalle tuotokselle ovat innovatiivisuus, aihealueen hallinnan kokonaisvaltaisuus, monipuoliset ja relevantit lähteet ja luonteva esitys. Arviointi asteikolla 1–5 tehdään vertaisarviointina, toisin sanoen tiimit arvioivat toistensa tuotoksia. Myös Rotary-mentorit antavat arvionsa tuotoksista, ja valitsevat kunkin esityskerran parhaan tuotoksen, joka saa automaattisesti kiitettävän arvosanan.

Luova tuotos toimii motivaatiota ja innovatiivisuutta virittävänä ja kannustavana kilpailuna. Luovissa tuotoksissa näkyy oivallisella tavalla tiimin perehtyneisyys tai perehtymättömyys opittavaan ainespesifiin teoria- ja kokemustietoon. Koska tavoitteena on nimenomaan kokonaisvaltaisen ja havainnollistavan esitysmuodon luominen, näkyy jonkin osa-alueen poisjääminen tai hutaisten tekeminen tuotoksesta. Myös tiimityötapojen omaksuminen käy ilmi luovasta tuotoksesta: kun tiimi on toiminut yhteen hiileen puhaltuen sekä sovittuja aikatauluja ja tehtäviä noudattaen, on tuotoksesta saatu paras mahdollinen.

Kuva 1. Luovia tuotoksia henkilöstöjohtamisen aihekokonaisuuden oppimisen näyttöinä

Tuotokset osoittavat kiistatta nykynuorilla olevan luovuutta! Vuosien varrella on nähty henkilöstöjohtamisaiheista tilkkutäkkiä, näytelmää, runoa, laulua, videota, lautapeliä, suunnistusta, ristikkoo, tietokilpailua, kirjaa ja huoneentaulua. Tuotosten toteuttamiseen on käytetty milloin käden – tai esiintymistaitoja, milloin tietoteknisiä sovelluksia tai näiden kaikkien yhdistelmiä. Kuvassa 2 on nähtävissä esimerkkejä luovista tuotoksista.

Palaute RYLA-opintoprosessista

RYLA-oppimisprojektista vastaava lehtori on valmentajan roolissa koko projektin ajan. Hän kerää suusanallista palautetta tiimeiltä projektin alussa, keskivaiheessa ja lopussa. Jatkuva palaute auttaa toimimaan reaaliaikaisesti esimerkiksi oppimisen tukemisessa, sisältöjen täsmentämisessä ja toimivan mentoriyhteistyön ylläpitämisessä.

Niin opiskelijoilta kuin Rotary-mentoreiltakin saatu palaute on kautta vuosien toistunut samankaltaisena. Siksi tässä käydään läpi palautteen pääsisällöt, jotka ovat yleistettävissä kaikkien vuosikurssien sekä Rotary-mentorien keskuudessa.

Opiskelijoilta saatua alkuvaiheen palautetta leimaa hämmennys ja turhautuneisuus. Suurimmalle osalle uusista opiskelijoista tuntemattomia ovat niin projekti- ja kehittämispohjainen oppiminen, opiskelu itseohjautuvissa tiimeissä, projektityökalujen käyttö kuin henkilöstöjohtamisen teoriakin. Lehtorilta penätään tarkempia ohjeita projektisuunnitelman laatimiseen, valmiita kirjallistoja ja tarkempia ohjeita luovaan tuotokseen.

”Miten voi aatella että pystyy tekemään jos opettaja ei anna mallia tai ohjeita?”

”Siis eikö ne tiimien omat tapaamiset tuu lukujärjestyksiin? Siis nekö voi pitää milloin vaan?”

Projektin keskivaiheilla opiskelijapalautteista kuvastuu tietopääoman karttuminen ja itseohjautuvan oppimistyylin omaksuminen. Uudenlaisesta oppimistavasta on alkuvaikeuksien jälkeen tullut mielenkiintoista, kun vastuu omasta oppimisesta on oivallettu vapautena toteuttaa itseään varsin väljissä raameissa. On myös alettu havaita omia vahvuuksia ja rooleja tiimeissä. Silti vieläkin kaivataan jossain määrin yksityiskohtaisempaa ohjeistusta.

”Me löydettiin hyvät kirjat kaikille ja sit yhdisteltiin tietoja niin oli kuin ois lukenut neljä kirjaa.”

”Se kilpailu on kyllä hyvä! Mutta mitä siihen oikeesti voi tehdä jos kerran Power Point ei käy?”

Projektin päätyttyä tiimien palaute on ollut voittopuolisesti kiittävä: onnistumisen tunne, tiimin yhteen hiileen puhaltaminen, omien vahvuuksien oivaltaminen ja

luovuuteen rohkaistuminen on koettu opiskelumotivaatiota lisäävinä ja oppimista edistävinä tekijöinä. Opiskelussa vapauden ja vastuun suhde, sekä opettajan valmentajan rooli on ymmärretty.

”Oli kiva kun sai ite tiimin kesken päättää miten tehdään, voitiin vaikka Skypellä tavata iltaisin ja kaikki teki kyllä aina omat osuudet.”

”Me voitettiin se kilpailu! Meidän video oli paras ja yksi Rotary halusi sen käyttöön omaan firmaansakin.”

Rotary-mentoreilta saatu palaute on ollut kautta linjan yksinomaan kiittävää. Kokeneet työelämän konkarit ovat vuodesta toiseen ilahtuneet vuorovaikutuksesta opiskelijoiden kanssa: heidän kokemuksensa ja palautteensa on ollut arvokasta pääomaa nuorille, jotka puolestaan ovat raikastaneet ja kyseenalaistaneet vanhemman polven käsityksiä henkilöstöjohtamisesta.

Onpa tuotoksista löytynyt uusia sovellettavia käytäntöjäkin mentorien työyhteisössä sovellettaviksi. Nuorten ennakkoluuloton asennoituminen asioihin, luovuus ja heittäytymisen rohkeus ovat niin ikään tehneet vaikutuksen mentoreihin. He ovat arvostaneet nykynuorten tapaa käyttää ja näyttää osaamistaan.

”Turha sanoa näitä nuoria pullamössösukupolveksi! Todella hyvin ovat ottaneet asian haltuunsa ja olleet luovia, antaneet raikkaita näkökulmia.”

Rakentavaa palautetta on hyödynnetty RYLA-projektin kehittämisessä mahdollisimman hyvin opiskelijoiden oppimista siivittäväksi. Kokemuksiin ja palautteisiin perustuvan kehittämisen myötä RYLA:n viitekehys on laajan johtamisen viitekehysten sijaan rajattu henkilöstöjohtamisen prosesseihin ja käytänteisiin.

Opiskelijoiden toiveesta RYLA sisältää nykymuodossaan teorialuentoja sekä enemmän vuorovaikutusta Rotary-mentorien kanssa kuin ensimmäisillä toteutuskerroilla. Lisäksi luovasta tuotoksesta on tehty kilpailu nimenomaisesti opiskelijoiden pyynnöstä. Palautteen pohjalta sekä oppimisprosessia että projektin muotoa hiotaan tarvittaessa jatkossakin.

Lopuksi

RYLA-opintoprojektissa toteutuvat pitkälti Laurean pedagogisen Learning by Developing -mallin kantavat ajatukset oppimisesta aidoissa yhteydessä työelämän kumppaneihin luovalla ja kehittäväällä otteella. Lisäksi RYLA-projekti täyttää Peer to Peer -toimintatavan ydinajatukset: kaikki voivat oppia kaikilta, opiskelija on vastuussa omasta oppimisestaan mutta saa myös vapauksia toteuttaa erilaisia oppimisen ja sen osoittamisen muotoja. RYLA-toteutuksissa huomioidaan lisäksi nykyopiskelijoiden, nettisukupolven, ominaispiirteitä oppimisen ja opettamisen tiimoilta.

Säännöllisesti kerätyn palautteen perusteella sekä opiskelijat että Rotaryt ovat tyytyväisiä RYLA-opintoprojektiin. Asetetut tiedolliset ja taidolliset oppimistavoitteet on saavutettu joka toteutuksella tasoilla hyvä 3 – 5 kiitettävä, muutamaa yksittäistä poikkeusta lukuun ottamatta.

Rotaryjen tyytyväisyys projektiin näkyy annetun palautteen lisäksi myös innokkuutena osallistua siihen. Mentoreina on edelleen alusta alkaen mukana olleita, ja poissa jäävien tilalle ilmoittautuu aina uusia Rotaryja.

RYLA-opintoprojekti on kuulunut Laurea Tikkurilan liiketalouden koulukseen vuodesta 2012. Projekti on vakiinnuttanut muotonsa niin vahvasti, että voitaneen puhua jo monistettavasta konseptista. Se on toteutettavissa eriasteisissa oppilaitoksissa, ja sen sisältöaiheet ovat muunneltavissa tarpeen mukaan. Jokainen paikallinen Rotary Club ja oppilaitos voivat Laurean toimivan esimerkin ja prosessikuvauksen pohjalta laatia omanlaisensa toteutuksen.

LÄHTEET

Haapaniemi, R. & Raina, L. 2014. Rakenna oppiva ryhmä: Pedagogisen viihtymisen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kumpulainen, K. Krokfors, L. Lipponen, L. Tissari, v. Kilppo, J. & Rajala, A. 2010. Oppimisen sillat, kohti osallistavia oppimiskäytäntöjä. Helsinki: Yliopistopaino.

Lehikoinen, R. & Sinivuori, S. 2014. Tulevaisuus suosii rohkeaa johtamista. Helsinki: Suomen Liikekirjat.

Paalasmaa, J. 2014. Aktivoi oppilaasi. Helsinki: Bookwell.

Rotary. Luettavissa <https://www.rotary.org/en/get-involved/join-leaders/rotate-interact-and-ryla>. Luettu 28.8.2016.

Tapscott, C. 2010. Syntynyt digiaikaan. Sosiaalisen median kasvattit. Helsinki: WS Bookwell.

Tienari, J. & Piekkari, R. 2011. Z ja epäjohtaminen. Hämeenlinna: Karisto.

Vesterinen, P-L. & Suutarinen, M. 2011. Y-sukupolvi työ(elämä)ssä. Kirkkonummi: JTO-Palvelut.

V
KAUNEUSALA

Ritva Kurimo, Marjo Poutanen, Kristiina Aalto-Korte,
Jaana Laitinen, Maria Pesonen & Esa-Pekka Takala

HIUS- JA KAUNEUDENHOITOALAN TERVEYSHAITTOJEN EHKÄISY (HIKAT)

HIKAT-hanke yhdisti Työterveyslaitoksen asiantuntijat, Laurean lehtorit ja toisen asteen ammattiopettajat hius- ja kauneudenhoitoalan terveyshaittojen ehkäisytyöhön. Tässä artikkelissa kuvataan Opetushallituksen rahoittamaa täydennyskoulutushanketta.

Taustaa ja tavoitteet

Työurien pidentäminen on iso haaste suomalaiselle yhteiskunnalle. Terveystieteiden ongelmien aiheuttamat työuran katkot ja uudelleenopetus lyhentävät työuraa. Esimerkiksi kampaajat vaihtavat usein työalaa huolimatta alan houkuttelevuudesta, ja käsi-ihottumat ja tuki- ja liikuntaelinten sairaudet ovat tähän yleisimpiä syitä. Kampaajan työssä on suuri käsi-ihottuman riski; jopa 70 % kampaajista saa oireita jossain vaiheessa. Iho-ongelmat alkavat usein jo opiskeluaikana. Tehokas tapa välttää ongelmia on pyrkiä löytämään oikeat ja turvalliset työtavat jo opiskeluaikana.

Kampaajilla esiintyy paljon myös yläraajojen, hartioiden ja selän kipuja. Ergonomian huomioiminen työtilojen suunnittelussa, kalusteiden ja työvälineiden hankinnassa, työtapojen valinnassa ja töiden järjestelyssä vähentää työstä aiheutuvia ongelmia.

Kosmetologien työhön liittyvistä sairauksista on vähemmän tutkimustietoa, mutta myös tähän ammattiin liittyy korkea ammatti-ihotaudin riski. Akrylaattiyhdisteiden käyttö rakennekynsien teossa on lisännyt allergioita ja nostanut ammattitautien määrää.

Samat aineet aiheuttavat ongelmia sekä kuluttajille että työntekijöille. Kampaajien ja kosmetologien on kyettävä valitsemaan tuotteet allergioista kärsiville asiakkaille. Laurean opinnäytetyössä (Karvonen ja Pääkkönen 2014) haastateltiin noin 100:aa kosmetologia, ja noin 80 % heistä toi esiin tiedon tarpeen raaka-aineista. Myös Kuopiossa järjestetyssä hiusalan koulutustilaisuudessa 2013 osallistujat esittivät toiveen saada syvällisempää tietoa kosmetiikan allergiaa aiheuttavista raaka-aineista.

Terveystieteelliset seikat on nostettu esille hius- ja kauneudenhoitoalojen tutkintotavoitteissa useilla osa-alueilla. Opinnot työkyvyn ylläpitoon ovat myös tulossa ammatillisten oppilaitosten opetussuunnitelmiin.

Hius- ja kauneudenhoitoalan terveyshaittojen ehkäisy (HIKAT) -hankkeen (2015–2016) tavoitteena oli kehittää hius- ja kauneudenhoitoalan ammatillisten oppilaitosten opettajille täydennyskoulutus, jossa työterveyteen, työkykyyn ja työturvallisuuteen liittyvää materiaalia ja työkaluja liitettiin osaksi käytännön opetusta ammatillisissa oppilaitoksissa.

Osallistujat myös kehittivät ja pilotoivat opetusta. Hankkeeseen liittyviä tehtäviä toteutettiin käytännön opetustyössä. Koulutuksen pidempiaikaisena tavoitteena oli lisätä opettajien ja heidän opiskelijoidensa tietoa työturvallisuudesta, työhyvinvoinnista ja työkyvystä. Hanke esitteli välineitä, joiden avulla hius- ja kauneudenhoitoalan ammattilaiset voivat pitää huolta työkyvystään. Yrittäjinä heidän on osattava huolehtia myös mahdollisten työntekijöidensä työkyvystä. Raaka-ainetieto taas auttaa valitsemaan sopivat tuotteet allergioista ja iho-oireista kärsiville kuluttajille.

Hankkeen suunnittelu

Laurea-ammattikorkeakoulu ja Työterveyslaitos (TTL) päättivät aloittaa yhteisen koulutushankkeen suunnittelun syksyllä 2013. Rahoitusta haettiin Opetushallitukselta, joka myöntää vuosittain valtionavustusta ammatilliseen koulutukseen opetustoimen henkilöstölle.

Jo suunnittelun alkuvaiheessa otettiin yhteyttä useisiin ammatillisiin oppilaitoksiin ja kysyttiin halukkuutta osallistua täydennyskoulutuksen suunnitteluun. Huhtikuussa 2014 järjestettiin ensimmäinen suunnittelukokous, johon osallistui Laurean ja TTL:n edustajien lisäksi sekä kampaamo-opettajia että kosmetologiopettajia ammatillisista oppilaitoksista.

Opetussuunnitelmaa työstettiin toisessa kokouksessa syyskuussa 2014. Koulutus päätettiin toteuttaa moduuleina ja kullekin moduulille nimettiin kaksi ammattikoulujen edustajaa, joiden tärkeänä tehtävänä oli varmistaa oppitunneilla kokeiltavien tehtävien soveltuminen käytännön koulutyöhön. Suunnittelun myöhemmässä vaiheessa myös vierailtiin ammatillisissa oppilaitoksissa.

Syyskuussa 2014 toteutettiin e-kysely yli 50:lle Suomen hius- ja kauneudenhoitoalan ammatilliselle oppilaitokselle niiden halukkuudesta osallistua

täydennyskoulutukseen. Vajaassa kuukaudessa saatiin 21 oppilaitoksesta yhteensä 36 vastausta. Joukossa oli myös esimies- tai johtotason tehtävissä työskenteleviä. Vastausten perusteella ammatilliset oppilaitokset ovat halukkaita lähettämään täydennyskoulutukseen yhteensä yli 80 opettajaa eri puolilta Suomea.

Rahoitushakemus Opetushallitukseen lähetettiin tammikuussa 2015 ja päätös rahoituksesta saatiin huhtikuussa 2015.

Koulutuksen yleisrakenne

Myönteisen rahoituspäätöksen jälkeen kaikille e-kyselyyn vastanneille ammatillisille oppilaitoksille tiedotettiin koulutuksesta toukokuun 2015 lopussa ja pyydettiin sitovia ilmoittautumisia jo ennen kesälomaa. Koulutukseen otettiin kampaajaopettajia 21 ja kosmetologiopettajia 14 eri puolilta Suomea.

Koulutus toteutettiin pääosin verkkokoulutuksena Laurean Optima-alustalla. Koulutus alkoi lokakuun alussa 2015 ja päättyi lokakuun lopussa 2016. Koulutuksen laajuus oli 20 opintopistettä, ja se jakautui neljään 5 opintopisteen laajuiseen moduuliin, jotka olivat: 1) Raaka-aineosaaminen, kosmetiikkalainsäädäntö ja mikrobiologia, 2) Ihotaudit, allergiat ja hengitystiesairaudet, 3) Ergonomia, työsuojelu ja työturvallisuus sekä 4) Työkyky, työyhteisön hyvinvointi, jaksaminen ja terveelliset elämäntavat.

Ensimmäisen moduulin tietoaineiston kerääminen oli Laurean vastuulla ja TTL vastasi kolmen muun moduulin tietoperustasta. Laurean digitiimi auttoi TTL:n asian tuntijoita materiaalin sijoittamisessa Optima-alustalle.

Raaka-ainetiedon tarve oli selkeä jo projektin suunnitteluun ryhdyttäessä. Kampaajien ihottumien ennaltaehkäisyn tarve on tiedostettu myös EU-tasolla. EU:n tuella on tehty Safehair2010-internetsivusto, jonne on koottu ihon suojaukseen kampaamotyössä liittyvää materiaalia.

Terveiden ja työturvallisuuden edistämistä kampaamoalalla käsittelevä ”European framework agreement on the protection of occupational health and safety in the hairdressing sector” –puitesopimus allekirjoitettiin huhtikuussa 2012 hiusalalan työnantaja- (Coiffure EU) ja työntekijäjärjestöjen kesken (UNI Europa Hair & Beauty). Tämä sopimus kattaa iho- ja hengitystiehaittojen ehkäisyn lisäksi myös tuki- ja liikuntaelinten ongelmat, raskausajan työnteon, työyhteisön hyvinvoinnin ja mielenterveyden. HIKAT-hankkeessa päädyttiin tämän mallin mukaan laaja-alaisesti työkykyä edistävään moduulirakenteeseen.

Koulutukseen kuului vain kolme lähipäivää Laurea Tikkurilassa, mikä mahdollisti osallistumisen koko maan alueelta. Lähipäivät sisälsivät ohjeistuksen lisäksi alkavan moduulin käynnistysluentoja tai ryhmätöitä. Viimeisessä lähipäivässä oli opiskelijoiden oppimispäiväkirjojen esittely ryhmissä ja palautekeskustelu moduuleittain.

Kuva 1. Aloituspäivässä lokakuussa 2015 mukana olivat Työterveyslaitokselta ylilääkäri Kristiina Aalto-Korte (oik.) ja apulaisylilääkäri Maria Pesonen (vas.). Keskellä projektipäällikkö, lehtori Ritva Kurimo Laureasta. (Kuva Ilpo Vuorivirta, Laurea-ammattikorkeakoulu)

Opetukselliset perusteet

Opetushallitus myönsi rahoituksen toisen asteen opettajien täydennyskoulutukseen, ja heidän tuli olla hankkeen pääasiallinen kohderyhmä. Koulutus tuli toteuttaa vuoden 2016 loppuun mennessä. Seuraavassa esitellään opetuskokonaisuuden tavoitteita ja toteutustapoja moduuleittain.

Moduuli 1: Kosmetiikan turvallisuus työympäristössä

Yksi moduulin oppimistavoitteista oli, että koulutukseen osallistuva opettaja perehtyy kosmetiikkalainsäädäntöön käyttäjän ja kosmetiikan parissa työskentelevän turvallisuuden näkökulmasta. Hän osaa lainsäädännön määräämät alalla toimijoiden vastuut ja tunnistaa kosmetiikkatuotteista erityisesti allergiaa aiheuttavia ainesosia ja niitä koskevia lainsäädännöllisiä määräyksiä.

Opettaja osaa havainnoida työympäristöään ja tarkastella eri työvaihteita mikrobiologisen kontaminaation riski huomioiden. Hän osaa yhdessä opiskelijoidensa kanssa pilkkoa totutut työketjut osiin ja pohtia, täytyvätkö puhtausvaatimukset läpi työketjun. Hän tunnistaa mikrobiologian näkökulmasta työympäristön puhtauden merkityksen ja kosmetiikkatuotteiden säilymiseen vaikuttavat tekijät myös tuoteturvallisuuden varmistajina.

Moduulin 1 ydinaihealueet olivat 1. Kosmetiikkalainsäädäntö 2. Allergisoivat raaka-aineryhmät/tuoteryhmät 3. Mikrobiologia

Lainsäädäntö-osuudessa koulutettavat tekivät aineiston perusteella tehtäviä itse, teettivät samoja tehtäviä omilla opiskelijoillaan ja joitakin tehtäviä myös kollegoillaan. Omat vastaukset tehtäviin laitettiin sähköisille lomakkeille. Opiskelija- ja kollegatehtävien onnistumista arvioitiin palautettavissa koosteissa.

Mikrobiologian osuudessa opettajat tekivät yhdessä opiskelijoidensa kanssa työympäristön kehittämistehtävän. Ensimmäisessä vaiheessa he kävivät läpi koko valitsemansa työn vaiheittain ja kirjasiivat vaiheet ylös. Seuraavassa työn osassa he pohtivat, liittyykö kuhunkin työvaiheeseen riski mikrobiologiselle kontaminaatiolle ja jos liittyy, niin millainen riski on. Kolmannessa vaiheessa he esittivät paranehdotukset näihin riskikohteisiin ja esittelivät ne työpaikalla kollegoilleen.

Moduuli sisälsi myös kokoavan raaka-aineita ja lainsäädäntöä koskevan kehittämistehtävän. Koulutettava yhdessä työtovereidensa ja muiden koulutettavien kanssa käynnisti sähköisen tuotekäsikirjan suunnittelun kaikista koululla käytettävistä kosmeettisista valmisteista siten, että tiedoista löytyisi tuotteiden ainesosaluettelot. Luetteloissa nousisivat esiin allergisoivimmat raaka-aineet ja raaka-aineiden lainsäädännölliset määräykset.

Moduuli 2: Ihotaudit, allergiat ja hengitystiesairaudet: Terveysriskien tunnistaminen ja suojauminen työympäristössä

Moduulin 2 opetuksen ja oppimisen tavoitteeksi asetettiin se, että osallistuja tunnistaa tärkeimmät hius- ja kauneudenhoitoalan töissä esiintyvät ihon ja hengitystieiden terveystieteen aiheuttajat, tietää, millaisia terveysongelmia ne voivat aiheuttaa ja näiden seuraukset sekä tuntee keinot terveystieteen hallintaan. Osallistuja on motivoitunut toteuttamaan terveystieteen ennaltaehkäisyä omassa työssään ja välittämään tietoa riskien aiheuttajista ja suojaumiskeinoista opiskelijoilleen, kollegoilleen ja (työssä oppimisen) työpaikoille.

Moduulin 2 sisältö jaettiin kolmeen aihealueeseen, jotka olivat 1) Ammatti-ihotaudit ja työssä pahenevat ihotaudit, 2) Ihon suojaaminen ja hoito ja 3) Hengitystieoireet ja hengitystieiden suojaaminen hius- ja kauneudenhoitoalan töissä. Kussakin jaksossa oli kirjallista tietomateriaalia oppimista kontrolloivine kysymyksineen. Osallistuvat opettajat tekivät omille oppilailleen tietoja ja asenteita mittaavat kyselyt pelinomaisella Kahoot! -verkko-työkalulla (Kahoot).

Osallistuja kävi omien opiskelijoittensa kanssa läpi oman työympäristönsä eli koulun opetustilan ihon suojaamiseen liittyviä yksityiskohtia valmiin tarkistuslistan avulla ja muokkasi listasta omaan työympäristöön sopivan version. Tavoitteena oli kehittää työkalu, jonka avulla ihon suojaamiseen liittyvät asiat pysyvät kunnossa jatkossakin.

Suojakäsineiden riisuminen käsien ihoa likaamatta on vaikeaa. Demonstraatioiden avulla omille opiskelijoille opetettiin oikeaoppinen käsineiden riisuminen. ”Julisteet opetuksessa” -tehtävässä kehitettiin ihon suojaamisen tärkeydestä muistuttava juliste omaan opetustilaan. ”Kohti uusia työtapoja” -tehtävässä osallistujat pohtivat sekä yksin että verkkokeskusteluissa ihon suojaamisen kannalta ongelmallisia työtapoja ja mahdollisuuksia muuttaa niitä omilla työpaikoillaan.

Hengitystieiden suojelemissa tutustuttiin erityisesti suojautumiseen rakennekynsien valmistuksessa sekä Työterveyslaitoksen Töissä terveenä -sivustoon, joka käsittelee allergisten sairauksien vaikutusta ammatin valintaan.

Moduuli 3: Ergonomia ja työympäristön turvallisuus

Tämän moduulin oppimistavoite muotoiltiin seuraavasti: 1) Koulutuksen osallistuva opettaja tunnistaa keskeiset työturvallisuuteen ja ergonomiaan liittyvät asiat opetuksessaan ja integroi ne osaksi omaa opetustaan. 2) Koulutukseen osallistuva opettaja tietää ammattiopettajan omaan työhön liittyvät velvoitteet työsuojelun opetuksessa ja hän osaa havainnoida työympäristöään ja tarkastella eri työvaihteita ergonomian näkökulmasta. 3) Opettaja osaa arvioida ja kehittää työsuojelun opetusta ja kehittää työkalun (työsuojelun tarkistuslista) työturvallisuuden arviointiin, sekä osaa yhdessä opiskelijoidensa kanssa kehittää työtapoja huomioiden ergonomian ja työsuojelun.

Moduulin aihealueet olivat 1) Työsuojelun perusteet ja työturvallisuuslain velvoitteet, 2) Ergonomian yleiset periaatteet, 3) Työn analysointi ja kehittämiskohteiden valinta ja 4) Työn kehittämisen periaatteita.

Moduulin oletus oli, että toisen asteen opiskelijoiden osaaminen ergonomiasta ja työturvallisuudesta omaan ammattiin kehittyä harjoittelemalla ko. asioita ammatillisessa koulutuksessa.

Moduulin aluksi lähipäivän tapaamisessa oli kolme luentoa alueen ydinaiheista. 1) työturvallisuus, 2) ergonomia ja 3) työn kehittäminen. Ergonomian perusperiaatteena on työn ja ihmisen välisen vuorovaikutuksen kehittäminen. Luennoilla korostettiin, että työssä tulisi huomioida ihmisen ominaisuudet ja rajoitteet. Työn kehittämisessä tulisi arvioida työn kokonaisuutta, ei siis vain esimerkiksi yksittäisiä työasentoja tai työkalujen muotoilua.

Riski on seurausten ja todennäköisyyksien tulo. Työn kehittäminen on jatkuvaa toimintaa, jossa voidaan palata aiempaan, jos havaitaan, että jokin asia ei toimi. Työn kehittämiselle suositeltiin plan-do-check-act (PDCA) -metodia.

Moduuli sisälsi materiaalia työturvallisuudesta ja ergonomiasta hius- ja kauneudenhoitoalalla. Lopullisessa materiaali-koosteessa oli julkaisuja Työterveyslaitoksen, Työterveysrahaston, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä EU:n ja USA:n työsuojelu- ja työterveysorganisaatioiden julkaisemia kirjallisia materiaaleja. Näiden avulla

opiskelijoiden tuli koostaa kauneudenhoito-alalle sopiva työsuojelun ja ergonomian tarkistuslista ja sitten kokeilla sen käyttöä opetuksessaan.

Osalla ammatillisista oppilaitoksista oli jo olemassa tarkistuslistoja, ja tämä helpotti osallistujien työtä listojen tarkentamisessa ja laajentamisessa. Opiskelijoiden osallistaminen listojen arviointiin onnistui hankkeessa. Monet osallistujat kertoivat ottavansa tämän harjoituksen omaan opetukseensa myös tulevaisuudessa. Osallistujat kertoivat myös jakaneensa harjoitukset kollegoilleen ja pohtineensa niitä työympäristön turvallisuuteen liittyvissä keskusteluissa.

Kehitystehtävässä Optima-keskusteluihin osallistuminen vaihteli; joillakin ryhmällä keskustelu oli hyvinkin vilkasta, kun taas toisissa ryhmissä aktiivisia oli vain muutama osallistuja. Lupaavaksi kehittämällä oppimisen keinoksi osoittautui työtapa, jossa työturvallisuuden ja ergonomian opetus toteutettiin antamalla opettajien koota tarkistuslistoja tulevien työntekijöiden käytettäväksi.

Moduuli 4: Työkyky ja työssä jaksaminen

Viimeisessä moduulissa olivat aiheena työkyky ja työssä jaksaminen. Keskeisinä sisältöinä olivat työkyvyn osa-alueiden tarkastelu ja oman ammatin työterveyden vaatimusten tunnistaminen. Tärkeänä tavoitteena oli myös löytää keinoja työkyvyn ylläpitoon ja ohjata myös omia opiskelijoita tunnistamaan ammatin vaatimuksia ja ohjata heitä löytämään keinoja edistää työterveyttä ja ylläpitää työkykyä.

Tavoitteena oli, että koulutukseen osallistuja tunnistaa työkyvyn osa-alueet sekä oman ammatin vaatimukset työkyvylle ja terveydelle. Koulutukseen osallistuja omaksuu keinoja edistää omaa työkykyä ja terveyttä ammatissaan. Tärkeänä tavoitteena oli, että koulutukseen osallistuva opettaja osaa opettaa vastaavat asiat opiskelijoilleen.

Moduulin tehtävissä opettajat toteuttivat ensin opetuksessaan työpajan ”Syttyääkö” samalla lailla kuin se heille toteutettiin moduulin aloittaneessa lähipäivässä. Työpajan toteutusta arvioitiin ja kehitysideat kirjattiin ylös. Opettajat arvioivat myös oppilaiden tiedontarpeita: miten hyvin he tunnistavat tulevan ammattinsa vaikutukset ja vaatimukset omalle työkyvylleen, miltä osin osaaminen on hyvällä tasolla ja mitkä ovat keskeiset tavoitteet edistää työkyvyn osaamisen kehittämistä jatkossa.

Toisessa moduulin tehtävässä opettajat suunnittelivat kirjallisuuteen perehtyen kaksi opetustuokiota työkyvyn ylläpitämisestä. Kolmantena tehtävänä oli suunnitella opetustuokioita ensimmäisen tehtävän, Syttyääkö-työpajan tulosten perusteella.

Koulutukseen osallistuvat opettajat koostivat koulutuksen ajan oppimispäiväkirjaa. Päiväkirjan muoto oli vapaa. Päiväkirjat ja lukuvuoden mittainen oppimispolku esiteltiin viimeisenä lähiopetuksen päivänä.

Kokonaisuuden toteutuminen ja palaute koulutuksesta

Täydennyskoulutuksen suoritti aikataulun mukaisesti 25 opiskelijaa 35:sta aloittaneesta. Keskeyttämisen syiksi ilmoitettiin mm. kiireet omassa työpaikassa, omien työtehtävien muuttuminen tai muuttunut elämäntilanne. Uuden opetus suunnitelman käyttöönotto ammatillisissa oppilaitoksissa syksyllä 2015 aiheutti monissa kouluissa työpaineita. Täydennyskoulutuksessa moduulien avautuminen vähitellen lukuvuoden aikana on voinut myös vaikeuttaa suorituksia.

Koulutus onnistui pääosin hyvin, kun otetaan huomioon koulutuksen laajuus ja lukuisten tehtävien toteuttaminen omassa opetusryhmissä käytännön koulutyössä. Suunniteltuna tavoitteena oli seurata oppimista myös Optimassa toteutettavien kyselyjen avulla. Osallistuville opettajille suunnatut alkukyselyt eivät valitettavasti toteutuneet suunnitellusti, koska Optima-alustan tekninen ratkaisu ei edellyttänyt kyselyyn vastaamista ennen opintojakson alkua; opiskelija saattoi siten tarkistella Optimassa olevia materiaaleja ja vasta sitten vastata osaamistaan koskeviin kysymyksiin.

Lisäksi samassa kyselyssä saattoi vierailta lukuisia kertoja ja korjata vastauksiaan. Kaikki eivät edes osallistuneet esim. 2 moduulin alkukyselyyn. Näistä syistä alkukyselyn ja loppukyselyn vastaukset eivät olleet vertailukelpoisia opetuksessa tapahtuneen oppimisen seuraamiseksi.

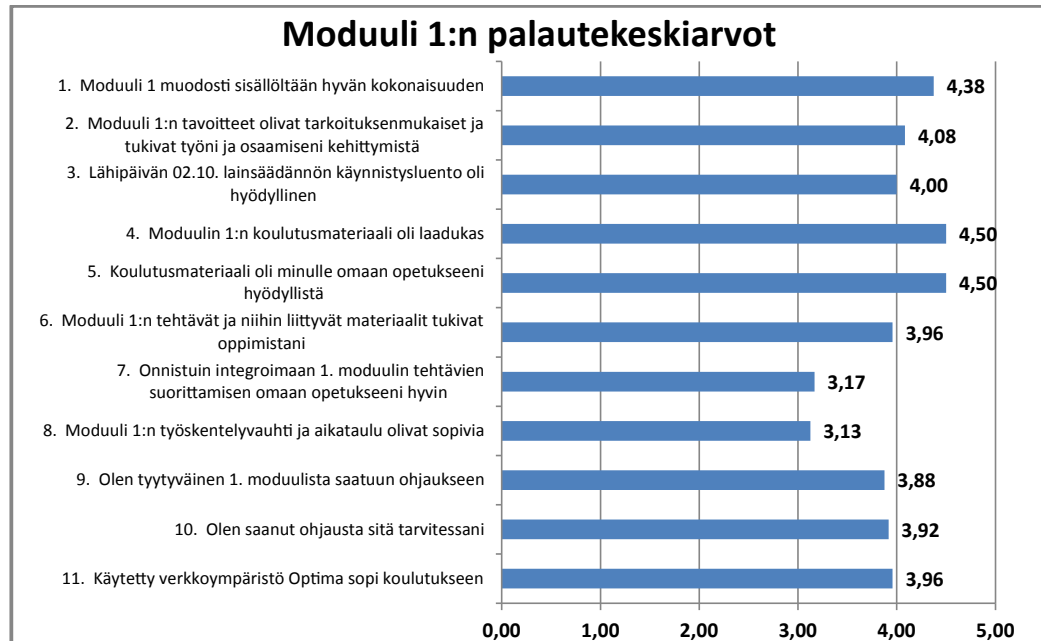
Kunkin moduulin suoritettuaan koulutettavia kehoitettiin antamaan palautetta vastaamalla e-lomakekyselyyn. Kaikkien neljän moduulin palautteissa kysyttiin samat 11 kysymystä. Kakkosmoduulissa oli myös tarkentavia lisäkysymyksiä tehtävistä ja niiden toimivuudesta omassa opetuksessa. Kaikista moduuleista oli mahdollista antaa myös sanallista palautetta.

Sekä vastaukset kysymyksiin että sanallinen palaute olivat samansuuntaisia kaikissa moduuleissa. Kuviot 1–4 esittävät graafisesti moduuleittain kysytyjen palautekysymysten yhteenvedon. Lisäksi palautetta on avattu sanallisesti yhdistämällä vastauksia kysymysten aiheen mukaan.

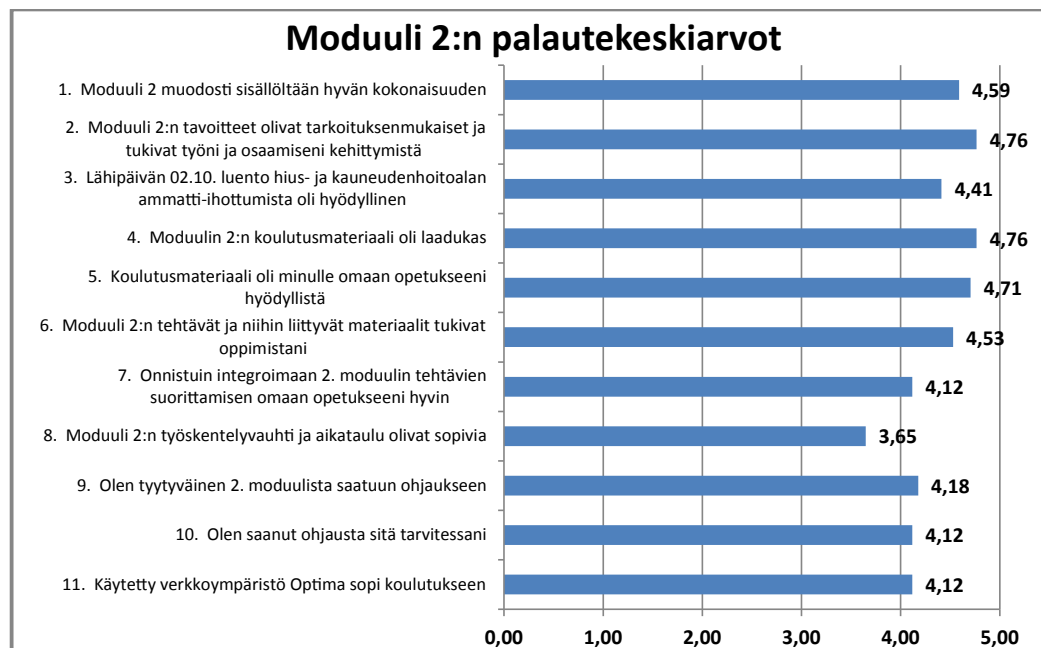
Palautteista voidaan päätellä, että moduulien sisällöt muodostivat hyvän kokonaisuuden ja moduulien koulutusmateriaalia pidettiin laadukkaana ja hyödyllisenä; kaikissa moduuleissa vastaukset olivat asteikolla välillä 4–5. (Kysymykset 1,4,5.)

Oppimisen tavoitteet koettiin tarkoituksenmukaisiksi ja tehtävien teko tuki oman työn ja osaamisen kehittämistä. Näiden vastausten arvot myös asteikolla välillä 4–5. (Kysymykset 2,6.)

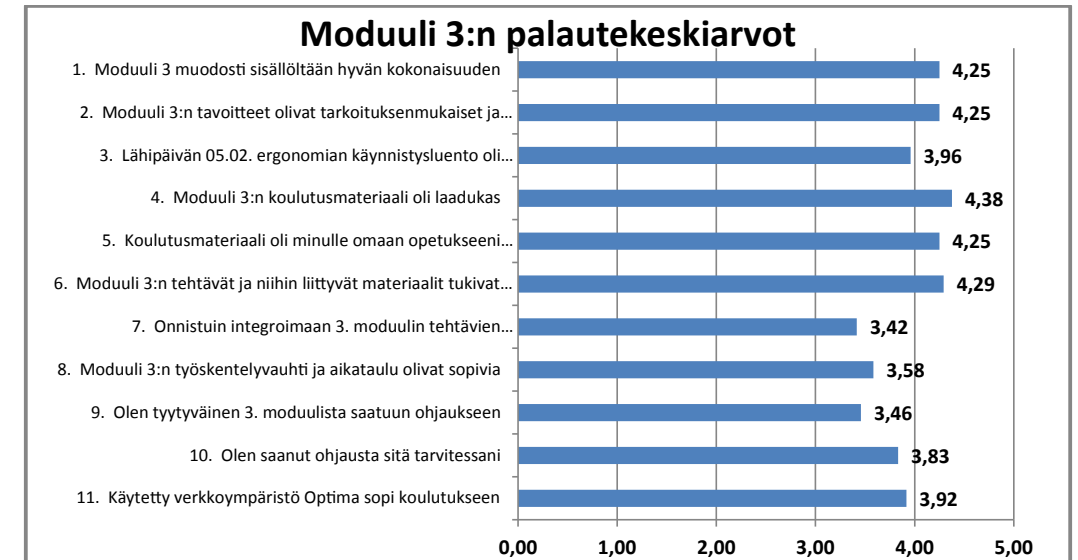
Integroiminen omaan opetukseen oli haasteellista, ja tehtävien aikataulut omassa työympäristössä tuotti joskus vaikeuksia. Tehtävien tekoon sopivan opiskelijaryhmän löytäminen ei aina onnistunut halutulla tavalla (kysymys 7). Vastaukset tähän

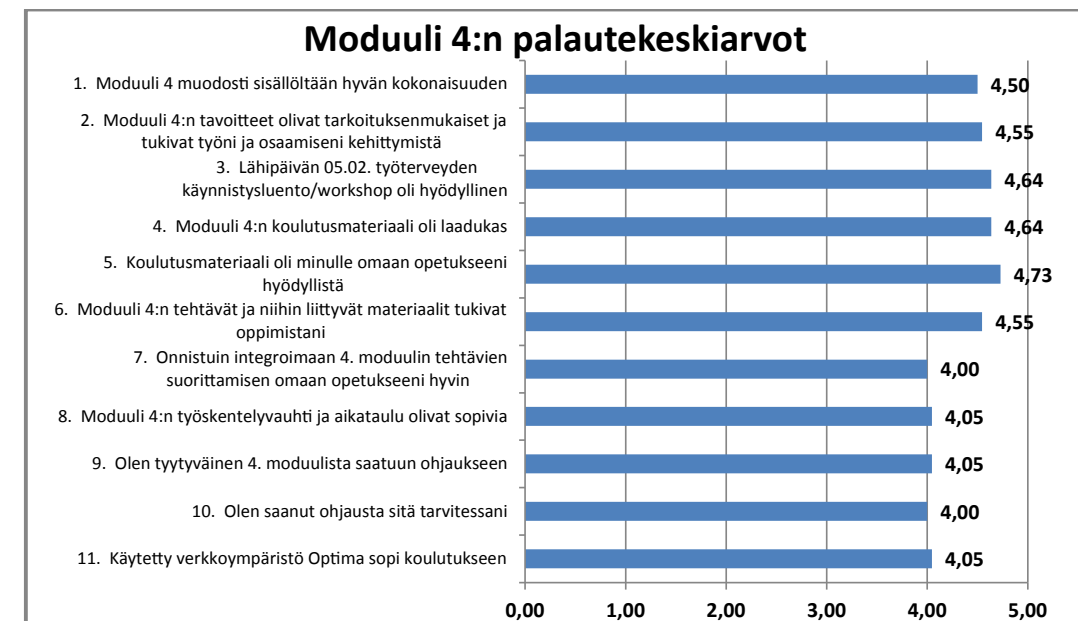
Kuvio 1. Moduulin 1 palautekysymysten keskiarvot. Vastaajia yhteensä 24. x-akselilla asteikko 1-5. 1= Kokonaan eri mieltä, 2= eri mieltä, 3= ei samaa eikä eri mieltä, 4= samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä.

Kuvio 2. Moduulin 2 palautekysymysten keskiarvot. Vastaajia yhteensä 17. x-akselilla asteikko 1-5. 1= Kokonaan eri mieltä, 2= eri mieltä, 3= ei samaa eikä eri mieltä, 4= samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä.

Kuvio 3. Moduulin 3 palautekysymysten keskiarvot. Vastaajia yhteensä 24. x-akselilla asteikko 1-5. 1= Kokonaan eri mieltä, 2= eri mieltä, 3= ei samaa eikä eri mieltä, 4= samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä.

Kuvio 4. Moduulin 4 palautekysymysten keskiarvot. Vastaajia yhteensä 22. x-akselilla asteikko 1-5. 1= Kokonaan eri mieltä, 2= eri mieltä, 3= ei samaa eikä eri mieltä, 4= samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä.

olivat asteikolla pääasiassa välillä 3–4. Niissä moduuleissa, joissa oli enemmän tehtäviä, sanallisen palautteen mukaan aikataulutusta koettiin vielä haasteellisemmaksi kuin moduuleissa, joissa oli isompia kokoavia tehtäviä.

Ohjauksen laatuun ja määrään oltiin myös tyytyväisiä, vastaukset olivat välillä 3,5–4,2 (kysymykset 9, 10).

Käytettyä verkkoympäristöä koskevat vastaukset olivat välillä 3,9–4,1 (11). Sanallisessa palautteessa verkkoympäristöä ei koettu kaikkein selkeimpänä varsinkaan useille erilaisille tehtäville, ja jo suoritettujen tehtävien tarkistaminen tuotti hankaluutta.

Sanallisissa palautteissa oli kiitosta monista onnistuneista asioista. Erityisesti materiaalit saivat kiitosta kaikissa moduuleissa ja useat tehtävät koettiin hyödyllisinä, opettavaisina ja innostavina.

Palautetta kysyttiin myös kaikista kolmesta kontaktipäivästä. Valitettavasti vastaajien määrä oli näissä kyselyissä niukka eikä vähäistä määrää palautteita ole mielekästä käsitellä graafisesti.

Muutamasta sanallisesta vastauksesta nousi esille toive tiedonhaku helpottavasta sähköisessä muodossa olevasta opastusmateriaalista. Myös kontaktipäivien aikataulut koettiin haastavina ja moduulitehtävien tarkempi esittely etukäteen oli myös mainittu. Alustusluennot ja etukäteistehtävät koettiin hyödyllisinä.

Yhteenvetona palautteista voidaan sanoa, että koulutukseen oltiin tyytyväisiä. Mitta-asteikolla 1–5 kaikki palautearvot olivat yli 3 ja suurin osa palautearvoista oli asteikolla 4–4,5. Sanallisista palautteista nousi esiin myös koettuja hankaluuksia. Yhteistyö kollegoiden kanssa ei aina onnistunut tehtävännön mukaisesti, koska kaikilla on omat kiireet opetuksessa.

Toisella asteella uudessa opetussuunnitelmassa teoriaopetukseen on entistä niukemmin aikaa, ja tästä syystä omien opiskelijoiden kanssa teoriapohjaisten tehtävien käsittelyyn aika ei tahtonut aina riittää. Koulutettavien ryhmätehtävissä ryhmän jäsenten omat aikataulut olivat hyvin erilaisia, mikä vaikeutti joskus ryhmätyötä eikä ryhmiin osallistuminen sujunut toivotulla tavalla kaikkien osalta, ja siitä mainittiin palautteissa.

Pohdintaa

Täydennyskoulutuksen käynnistymistä, suunnittelua ja toteuttamista hankaloitti tiukka aikataulu. Rahoituspäätöksestä koulutusmateriaalien tarkempaan suunnitteluun ja koulutuksen toteuttamiseen aikaa oli neljä kuukautta ja välissä ollut kesätauko vei yli kaksi kuukautta suunnitteluajasta. Koulutuksen kokonaisuus moduulien yksityiskohtien tasolla ei ollut moduulien osalta vielä tiedossa keväällä, koska työ käynnistyi vasta lomataujan jälkeen.

Kuitenkin jokaiselle moduulille asetetut tavoitteet toteutuivat palautteiden perusteella opintojen suorittaneiden kesken hyvin. Palautteissa moduulien materiaalit tuotiin esille hyödyllisinä. Myös 2. ja 3. moduulin tarkastuslistat tuotiin esille hyvinä käytäntöinä. Opiskelijat olivat innostuneita ja motivoituneita. Sanallisessa palautteessa tuotiin esille monia omaan opetukseen hyödylliseksi koettuja asioita ja myös materiaalien käyttöä jatkossa omassa opetuksessa jo suunniteltiin, mikä osoittaa kehittävää otetta tehtävien suorituksessa.

Palautteista nousi esiin myös kehittämiskohteita seuraavaan toteutukseen. Palautteissa olleet huomautukset tiukasta aikataulusta ja verkkoalustaan liittyvistä hankaluuksista olivat ymmärrettäviä ja aiheellisia. Palautteiden ja järjestäjien kokemuksen perusteella seuraava toteutus olisi hyvä suunnitella yksityiskohtaisesti huomattavasti aiemmin. Näin varmistettaisiin, että myös opiskelijat saisivat tiedon koulutuksesta, sen sisällöstä, tehtävistä ja aikatauluista ajoissa, mikä mahdollistaisi tehtävien suunnittelun omaan työympäristöön paremmin.

Väljempi aikataulu mahdollistaisi myös suunnittelun kannalta arvokkaan pilottikoulujen kanssa tehtävän yhteistyön paremmin. Seuraavassa toteutuksessa kehittämiskohteena pohdinnan arvoinen on palautteista noussut ehdotus ”Olisiko tämänkaltaisessa verkkototeutuksessa yksi kontakti alussa tiedottamiseen ja sen lisäksi yksi kontakti /moduuli ennen jokaista moduulin alkua tehtävien käynnistämiseen?”.

Verkkoalustan lisäominaisuuksia käyttämällä omien tehtävien tarkistus sujuisi helpommin. Myös moduulin sisällön avautuminen olisi hyvä kytkeä lähtötietoja kartoittavan kyselyn suoritukseen, ja kyselyyn vastaaminen olisi mahdollista tehdä vain kerran. Tämä mahdollistaisi lähtötietojen vertaamisen loppukyselyn tietoihin. Uusi HIKAT-toteutus mahdollistaisi myös moduulijärjestyksen muuttamisen halutessa.

Palautteen perusteella opetukseen ja sen toteutukseen oltiin pääsääntöisesti hyvin tyytyväisiä. Koulutuksen aikataulut kahden koulutusasteen ja kolmannen asiantuntijatahon kanssa oli haasteellinen, mutta lopputulos oli koulutuksen toteutuksesta hyvä. Koulutuksessa osallistujat kehittivät omaa opetustaan yhdessä kollegoidensa kanssa, kun he testasivat käytettävää koulutusmateriaalia omassa työssään omien opiskelijoidensa kanssa. Näin tavoitteena ollut terveyshaittojen ehkäisy tuli jo osaksi toisella asteella ammattiinsa opiskelevien opintoja.

KIRJALLISUUTTA

’European framework agreement on the protection of occupational health and safety in the hairdressing sector’ –puitesopimus 2012 hiusalan työnantaja- (Coiffure

EU) ja työntekijäjärjestöjen kesken (UNI Europa Hair & Beauty) <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=1286&furtherNews=yes>

Marjo Poutanen

NOSTALGISET NAISET - VILLISTÄ IDEASTA VUODEN 2016 PEDAGOGISEKSI MUSEOTEOKSI

On ilo tehdä työtä alalla, joka ulottuu meidän jokaisen arkeen ja juhlaan. Ystävänä vuonna 2015 osallistuin vapaa-ajallani Lottamuseon Kauneutta kotikonstein -työpajaan. Lottamuseo on museoammatillisesti hoidettu erikoismuseo, joka tallentaa lottien historiaa ja tutkii naisten vapaaehtoista työtä osana maamme historiaa. Museota ylläpitää Lotta Svärd Säätiö. Lottamuseo avattiin yleisölle vuonna 1996. (Lottamuseo 2016.)

Kauneutta kotikonstein -työpajassa valmistimme kosmetiikkaa yksinkertaisista, kaikkien saatavilla olevista raaka-aineista. Jäin juttelemaan pajan vetäjän, opetuksen ja kehittämisen asiantuntijan Susanna Kosken kanssa työpajan jälkeen ja kerroin, mitä me Laurea-ammattikorkeakoulussa estenomikoulutuksessa teemme ja millaisia asioita estenomiopintoihin sisältyy. Ja siitä se sitten lähti.

Kevään ja kesän aikana tapasimme useamman kerran ja mukana oli heti alusta saakka Keudan ammattiopiston kauneudenhoitoalan perustutkinnon opettaja, meille molemmille tuttu Sari Männistö-Ojainmaa. Yhdessä pohdimme, miten saamme mielenkiintoisella tavalla yhdistettyä Lottamuseon osaamisen, Laurean estenomioiden ainutlaatuisen osaamisen ja Keudan kosmetologiopiskelijoiden tiedot ja taidot.

Syksyllä 2015 yhteistyöhanke käynnistettiin. Laureassa hanke liitettiin estenomiopintojen toisen syksyn opintoihin, Kosmetiikkatuotteen ainesosat funktioittain -opintojaksoon (Laurea), joka aloitettiin yhteisellä tapaamisella Lottamuseolla. Susanna

Koski perehdytti meidät Lottamuseon toimintaan, historiaan, näyttelyyn ja jo olemassa olevaan ideaan esitellä sota-ajan kauneudenhoitoa.

Opiskelijaryhmä perehtyi 30- ja 40-luvun kauneudenhoitoon, ja yhdessä pohdittiin, miten tuo aika-kausi ja nykypäivän kosmetiikkaosaaminen yhdistettäisiin kuluttajia ja lukijoita kiinnostavalla tavalla. Pian suunnitelmat blogista olivat jo hyvällä mallilla. Hankkeeseen sisältyi Lottamuseon toimesta järjestettyä työpajatoimintaa, jonka pohjalta Keudan kosmetologiopiskelijat pääsivät osallistumaan museon tapahtumatuotantoon.

Näin syntyi Nostalgiset Naiset -blogi, jonka sisällöntuotannon kautta Laurea-ammattikorkeakoulun estenomiopiskelijat pääsivät esittelemään ammatillista osaamistaan suurelle yleisölle. Opiskelijat työstivät omia blogipostauksiaan syksyn ajan vierailen välillä Lottamuseolla aistimassa ajan henkeä ja tunnelmaa (Nostalgiset Naiset). Tämä viehättävä tunnelma näyttäytyy myös kuvissa 1 ja 2.

Kuva 1. Flapper-tyttö ehostaa. (Lottamuseo)

Kuva 2. Tunnelmointia. (Lottamuseo)

Blogitekstit haluttiin alusta alkaen tehdä sellaisiksi, joissa estenomien kosmetiikkaosaaminen yhdistyisi helppolukuisiksi kokonaisuudeksi. Blogipostausten julkaisuaikataulu suunniteltiin sopimaan Suomen vuodenaikoihin ja muihin, Lottamuseon itse tuottamiin blogipostauksiin. Julkaisut ajoitettiin koko vuoden 2016 ajalle. Kesän aikana postauksissa esiteltiin auringolta suojautumista, koivun ja voikukan käyttöä kauneudenhoidossa, talvella postauksissa taas annettiin vinkkejä ihon suojaukseen pakkaselta, syksyllä pihlajanmarjojen ja hunajan käyttöön sisäisesti ja ulkoisesti.

Opiskelijapalautteen mukaan projekti oli opiskelijoille mieluinen. Erityisen pidettyä oli oman osaamisalueen työstäminen kuluttajille suunnatuksi kokonaisuudeksi. Projektissa opiskelijat saivat arvokasta kokemusta isomman viestinnällisen kokonaisuuden suunnittelusta ja yhteistyöstä aluekumppaneiden kanssa. Keudan kosmetologiopiskelijat vierailivat Laureassa kerran syksyn 2015 aikana, ja Lottamuseon toiminnalliset työpajat olivat avoinna Laurean opiskelijoille.

Nostalgiset Naiset -blogilla on oma vakiintunut lukijakuntansa. Lanseerauksen (9.1.16) jälkeen sivuja on katseltu 24 957 kertaa, istuntoja on ollut 11 297 (tilanne 25.9.2016). Sivuston seuraajista 65 % on ns. ”palaavia kävijöitä” eli sivusto löysi nopeasti omat vakituiset ja aktiiviset seuraajansa. Blogi on tarjonnut museolle uuden median välittää tietoa museosta ja sen tematiikasta, esimerkiksi kokoelmätutkimus on saanut lisänäkyvyyttä blogin kautta. Blogin kautta on tavoitettu uusia seuraajia ja museokävijöitä.

Museopedagoginen yhdistys Pedaali ry myönsi Nostalgiset Naiset -hankkeelle Vuoden museopedagoginen teko 2016 -tunnustus-palkinnon (Kuva 3). Tunnustuspalkinto nosti Lottamuseon arvostusta suomalaisella museokentällä.

Pedaali perusteli valintaa tiedotteessaan mm. seuraavasti: Palkintoraadin mielestä Lottamuseon Nostalgiset naiset -hanke edustaa uudenlaisten yleisöjen tavoittamista ja uudenlaista saavutettavuutta museotyössä. Oppilaitosyhteistyönä toteutetun projektin avulla on kyetty tavoittamaan haastavaksi koettua nuorta yleisöä ja löydetty toimivia yhteyksiä historiasta nykyaikaan. Samalla Lottamuseon sisältöjä on saatu tuotua tähän päivään sekä liitettyä laveampaan kontekstiin ja avattua laajemmalle yleisölle. Menestyksellisen projektin myötä sekä museo että estenomi- ja kosmetologiopiskelijoiden oma ammattiala ovat tulleet tunnetuksi.

LÄHTEET

Laurea. SoleOps. Kosmetiikkatuotteen ainesosat funktioittan. Viitattu 26.6.2016. https://soleops.laurea.fi/ops-net/dis/fi/ops_OpetTapTeks/edi/tab/fet?opettap_id=12083118&stack=push

Lottamuseo. 2016. Viitattu 26.9.2016. <http://www.lottamuseo.fi/>

Nostalgiset Naiset –blogi. Viitattu 26.9.2016. <http://www.nostalgisetnaiset.fi/>

V YLI ALOJEN

Anniina Honkonen & Ari Heikkinen

TEKNOLOGIALAINAAMO® - HANKKEESTA PYSYVÄKSI MONIPUOLISEKSI JA MONIALAISEKSI OPPIMISYMPÄRISTÖKSI

Teknologiaalainaanon synty hankkeessa

Vuoden 2013 loppupuolelta vuoden 2014 loppuun Laurea-ammattikorkeakoulussa toimi Euroopan Sosiaalirahaston ja Uudenmaan Elyn rahoittama tutkimus- ja kehittämishanke mHealth booster. Hankkeessa edistettiin teknologiatuotteiden ja -palvelujen jalkautumista tukemaan ihmisten hyvinvointia, kuntoutumista, kotona selviytymistä ja elämänhallintaa. Tässä artikkelissa kuvataan, kuinka hankkeessa kehitetty toimintatapa kasvoi osaksi ammattikorkeakoulun toimintaa ja miten se on saatu juurrutettua pysyväksi osaksi opintoja.

Tutkimus- ja kehittämishankkeen lähtökohtina olivat informaatioteknologian käytön kasvu terveydenhuollossa, omaehtoisen terveydenhallinnan korostuminen, ikääntyneille suunnattujen palvelujen kasvava kysyntä, tunnistetut kehittämistarpeet hyvinvointiteknologiayritysten liiketoiminta- ja asiakasosaamisessa sekä käyttäjälähtöisten kehitysympäristöjen puuttuminen.

Hankkeen tavoitteena oli muun muassa hyödyntää yritysten kehittämiä ratkaisuja sekä mahdollistaa niihin tutustuminen, niiden testaaminen ja kehittäminen ja tukea ikääntyvien hyvinvointia teknologiaratkaisujen avulla. Toiminnan kautta tavoiteltiin myös ICT-alan työllistymistä ja liiketoiminnan edistämistä.

Hankkeen toimintatutkimuksen tarkoituksena oli tutkia, kehittää, suunnitella ja tuottaa hyvinvointiteknologiaa hyödyntäviä kehitysympäristöjä sekä arvioida kehitysympäristöjen tuomat mahdollisuudet eri-ikäisten asiakasryhmien hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja kotona selviytymisen tukemiseksi.

Tavoitteena oli toteuttaa asiakaslähtöisiä kehitysympäristöjä, joissa hyvinvointialan yritykset voivat testata, tarjota ja myydä yrityksensä teknologiatuotteita ja -palveluita asiakkaille ja asiantuntijoille mahdollisimman matalan kynnyksen toimintaympäristössä. Tutkimukseen osallistui yhteensä 75 ikääntynyttä, 29 asiantuntijaa ja 15 nuorta. Yrityksiä osallistui hankkeen eri toimintoihin yhteensä yli 90.

Hankkeessa suunniteltiin ja pilotoitiin erilaisia käyttäjälähtöisiä kehitysympäristöjä, joissa yritysyhteistyökumppaneiden hyvinvointiteknologiaratkaisuja testattiin yhdessä loppukäyttäjien, yritysten ja asiantuntijoiden kanssa. Kaikki kehitysympäristöt olivat testauksen lisäksi koulutuksen ja ohjauksen paikkoja asiakasryhmien eli senioreiden ja nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille ja opiskelijoille.

Kehitysympäristöjä oli hankkeen aikana yhteensä neljä, kolme senioreille suunnattua hyvinvointiteknologian esittelypistettä: Tapiolan terveystaseman Hyvinvointitori ja Soukan palvelukeskuksen Hyvinvointikioski sekä Tikkurilan kirjaston Teknologiaalainamo. Yksi ympäristöistä oli Vantaan kaupungin Nuorisopalveluiden nuorten ja työntekijöiden kanssa toteutettu Nuorten kaupunki-hankkeen mobiilisovelluspilotointi.

Esittelypisteissä Espoossa ja Vantaalla kävi tammikuun ja marraskuun 2014 välillä yli 4200 kävijää tutustumassa hyvinvointiteknologiaan. Nuorten kaupunki-hankkeeseen osallistui 15 nuorta ja 8 työntekijää. Lisäksi opiskelijoita oli mukana hankkeessa syksyn 2013 ja syksyn 2014 välisenä aikana yhteensä yli 400 useammalta alalta.

Hankkeen päättyessä vuoden 2014 lopussa kehitysympäristöt olivat saavuttaneet tavoitteensa olla puolueeton maaperä erilaisten hyvinvointiteknologiaratkaisujen tutustumis- ja kokeilupisteinä. Kohderyhmä, eli seniorit, heidän omaisensa sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset olivat löytäneet kehitysympäristöt ja esittelytoiminta oli vilkasta. Yritykset olivat saaneet tarvitsemaansa näkyvyyttä sekä palautetta tuotekehityksensä tueksi.

Hankkeessa pilotoidut toimintatavat osoittivat hyötynsä ja tarpeellisuutensa sekä hankkeen tutkimuksen että tulosten siirrettävyyden kannalta. Erityisesti ikääntyneiden asiakkaiden näkökulmasta hankkeen tulokset ohjauksen ja neuvontatyön kehittämisessä ja prosessissa ovat osoittaneet tuotteiden merkityksen ja tarpeen sekä julkisen toimijoiden että yksityisten yrittäjien kannalta.

Opiskelijoille kehitysympäristöt toimivat loistavina oppimisympäristöinä, koska niissä opiskelijoiden osaaminen kehittyi niin hyvinvointiteknologian, asiakkaan

kohtaamisen ja vuorovaikutuksen sekä esiintymisosaamisen kuin markkinointi- ja liiketoimintaosaamisen näkökulmasta.

Kehitysympäristöjen yhteistyökumppanit eli kaupunkien toimijat (vanhuspalvelut ja kirjastotoimi) halusivat jatkaa yhteistyötä, ja siksi Espooseen jäi Kokeilupiste Tapiolan palvelukeskukseen ja Vantaalle Teknologialainaamo yhteistyössä Vantaan kirjastotoimen kanssa.

Teknologialainaamon toimintamallin muotoutuminen hankkeen jälkeen

Vuoden 2015 alusta Teknologialainaamo on toiminut ilman hankerahoitusta Laurea Tikkurilan opiskelijoiden oppimisympäristönä. Kevään 2015 ajan Teknologialainaamo toimi yhteistyössä Tikkurilan ja Myyrmäen kirjastojen kanssa siten, että molemmissa kirjastoissa oli pysyvä esittelypiste. Tikkurilan kirjaston piste oli kevään aikana avoinna 26 päivää ja kävijöitä oli 215. Myyrmäen kirjaston piste oli kevään aikana avoinna 19 päivää ja kävijämäärä oli 485.

Espoossa toiminta jatkui Tapiolan palvelutalossa, jossa kevään aikana oli Kokeilupiste avoinna 25 päivänä ja kävijöitä oli yhteensä 265. Kokonaiskävijämäärä oli siis 965 kävijää. Esittelypisteiden lisäksi toimintaan kuului demokäyntejä, joita toteutettiin yhteensä 35 muun muassa Espoossa, Vantaalla, Helsingissä, Kauniaisissa ja Lohjalla. Näillä demokäynneillä kohdattiin yli 800 senioria, omaista, ammattihenkilöstöä, opiskelijoita ja muuta väkeä.

Kevään aikana opiskelijoita oli mukana 84 ja he suorittivat yhteensä 219 opintopistettä. Opiskelijoiden saaminen mukaan toimintaan oli vuoden alusta entistä suuremmassa osassa, sillä hankkeen jälkeen myös työntekijäresurssit pienenevät huomattavasti, mutta toimintaa jatkettiin silti samalla volyymilla kuin hankkeen aikana.

Kevään haasteista viisastuneena laadittiin Teknologialainaamon toiminnasta opintojaksokuvaukset syksyä 2015 varten. Kuvauksista tehtiin kaksi opintojaksoa (kolmen ja viiden opintopisteen laajuiset), joita tarjottiin opiskelijoille kevätlukukauden aikana. Työryhmänä toimivat projektityöntekijä Anniina Honkonen ja lehtori Merja Iiskola. Opintojakso toteutettiin ensimmäisen kerran syksyllä 2015 sekä kolmen että viiden opintopisteen suuruisena, ja opintojaksolle ilmoittautui 12 opiskelijaa.

Opintojakson suoritti loppuun viisi opiskelijaa ja he suorittivat yhteensä 19 opintopistettä. Opintojakso oli jaettu pääosin kahteen osaan, käytännön työhön Teknologialainaamossa ja demokäynneillä sekä kirjallisuuden lukemiseen ja kirjallisen raportin kirjoittamiseen. Opintopistemäärästä sekä opiskelijan omasta tilanteesta ja kiinnostuksen kohteista riippuen sisältö vaihteli hieman.

Syksyllä 2015 Teknologialainaamon esittelypiste siirtyi toimimaan pelkästään Hakunilan kirjastoon Vantaalle. Espoon kokeilupiste jatkoi toimintaansa Tapiolan palvelukeskuksessa. Molemmat pisteet olivat syksyn aikana avoinna 14 päivää. Hakunilassa kävijöitä oli 164 ja Tapiolassa 148. Demokäyntejä toteutettiin syksyn aikana yhteensä 62, ja niissä kohdattiin lähes 1800 kävijää.

Opiskelijatilanne oli syksyn alussa jälleen haastava, mutta aktiivisella markkinoinnilla opiskelijoita saatiin kokoon 43, ja opintopisteitä suoritettiin lukukauden aikana yhteensä 199, joista 30 opintopistettä (2 x 15) opinnäytteinä.

Kevätlukukaudella 2016 toiminta muuttui jälleen, kun Espoon Tapiolan palvelukeskuksessa ollut Kokeilupiste loppui kokonaan ja toiminta keskittyi täysin Vantaalle yhden ihmisen ylläpidettäväksi. Teknologialainaamo jatkoi edelleen toimintaansa Hakunilan kirjastossa, jossa piste oli avoinna kaksi kertaa viikossa. Yhteensä piste oli kevään aikana avoinna 38 päivää ja kävijöitä oli 181. Demokäyntejä toteutettiin kevään aikana 30, ja niiden yhteenlaskettu osallistujamäärä oli lähes tuhat henkilöä.

KÄVIJÄMÄÄRÄ	KEVÄT 2015	SYKSY 2015	KEVÄT 2016
TIKKURILA	26 PÄIVÄÄ / 215 KÄVIJÄÄ	-	-
MYYRMÄKI	19 PÄIVÄÄ / 485 KÄVIJÄÄ	-	-
TAPIOLA	25 PÄIVÄÄ / 265 KÄVIJÄÄ	14 PÄIVÄÄ / 148 KÄVIJÄÄ	-
HAKUNILA	-	14 PÄIVÄÄ / 164 KÄVIJÄÄ	38 PÄIVÄÄ / 181 KÄVIJÄÄ
DEMOKÄYNNIT	35 KPL / YLI 800 OSALLISTUJAA	62 KPL / N. 1800 OSALLISTUJAA	30 KPL / N. 970 OSALLISTUJAA

Taulukko 1. Esittelypisteiden sekä demokäyntien ja osallistujien määrät kolmelta lukukaudelta

Hakunilan kirjaston kanssa yhteistyö on sujunut luontevasti ja toiminta on otettu työntekijöiden keskuudessa ilolla vastaan. Myös kirjastolaiset ovat olleet tyytyväisiä yhteistyöhön: ”Asiakkailta suoraa palautetta Teknologialainaamon toiminnasta ei ehkä niin paljon ole tullut, mutta sana on kiirinyt lainattavista tuotteista ja niitä osataan kysellä. Teknologialainaamo on toiminut kirjastossa hyvin, ja opiskelijat on perehdytetty toimintaan erinomaisesti.” (Puustinen 2016.)

Opiskelijoita oli kevään 2016 aikana eri aloilta ja eri yksiköistä mukana 66. Suoritettuja opintopisteitä oli hieman yli 240. Keväällä toteutui uusittuna myös Hyvinvointitekniikka Teknologialainaamossa -opintojakso, joka on suunniteltu sisällöltään juuri Teknologialainaamon toimintaa ja tarpeita ajatellen. Varsinaiset toteutusmuodot ovat vaihdelleet paljon, mutta jokainen opiskelija on oppinut uutta ainakin hyvinvointitekniikasta, ryhmätyöskentelystä, esiintymisestä, asiakkaiden kohtaamisesta ja monipuolisesta viestinnästä.

Jokaisella lukukaudella Teknologialainaamon toimintaan on sisällytetty muutakin kuin tuotteiden esittelytoimintaa esittelypisteissä ja demokäynneillä. Opiskelijat ovat suorittaneet erilaisia toimintaan liittyviä ja sitä kehittäviä projekteja, kuten esimerkiksi tuotekuvausten kääntämistä muille kielille, lyhyitä tuote-esittelyvideoita, uusien demokäyntien kohdepaikkojen kartoitusta, tuotepalautelomakkeiden ja opiskelijapalautelomakkeiden kehittämistä sekä ansaintalogiikan hahmotte-
lua. Seuraavassa on muutamia esimerkkejä tehdyistä projekteista ja suoritetuista opintojaksoista ja niiden sisällöistä.

Case 1. Monipuolisia harjoittelujaksoja

Oppimisympäristössä on suorittanut harjoittelujakson yhteensä seitsemän opiskelijaa. Näistä kaksi on ollut sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita ja loput tietojenkäsittelyopiskelijoita. Yhteensä opintopisteitä on suoritettu harjoitteluissa 153. Lukuvuonna 2016–2017 harjoittelun suorittaa yksi liiketalouden ja yksi tietojenkäsittelyn opiskelija.

Opiskelijat ovat päässeet harjoitteluidensa aikana tutustumaan perusteellisesti koko oppimisympäristön toimintaan. Usein opintojaksoilla mukana olevat opiskelijat näkevät vain pienen raapaisun toiminnasta, mutta pidemmän harjoittelun aikana opiskelija pääsee syventämään osaamistaan monesta näkökulmasta ja myös kehittämään toimintaa.

Harjoitteluidensa aikana opiskelijat ovat muun muassa suunnitelleet ja tuottaneet toiminnalle uuden logon sekä suomenkielisenä että englanninkielisenä. Tätä logoa (Kuva 1) käytetään kaikessa oppimisympäristön viestinnässä.

Lisäksi opiskelijat ovat olleet aktiivisesti mukana esittelytoiminnassa, tehneet yritysten kanssa yhteistyötä, osallistuneet markkinointiin ja viestintään mm.

Kuva 1. Teknologialainaamo-oppimisympäristön uudet, opiskelijan suunnittelemat logot

uudistamalla ja päivittämällä toiminnan nettisivuja sekä tekemällä päivityksiä Facebook-sivulle.

Lisäksi harjoittelijat ovat toteuttaneet useita videoita, joissa on kerrottu oppimisympäristön toiminnasta sekä esitelty esillä olevia hyvinvointiteknologiaratkaisuja. Opiskelijat hoitivat videoiden käsikirjoituksen, kuvaukset ja editoinnin kokonaan itse. Videot ovat julkisia ja siten kaikkien nähtävillä Teknologialainaamon nettisivuilla www.laurea.fi/teknologialainaamo.

Case 2. Hoitotyön opintojaksointegraatiot

Opintojaksointegraatioita on tehty oppimisympäristön historiassa suhteellisen paljon, mikä on todella hieno asia. Hoitotyön koulutusohjelman kautta integraatioita on tehty muun muassa Terveysteknologia itsehoidon, omahoidon ja kotona selviytymisen tukena -opintojaksolla, Ikääntyvä terveydenhoitotyön asiakkaana -opintojaksolla sekä Palveluinnovaatiot ja laadun kehittäminen -opintojaksolla.

Terveysteknologia itsehoidon, omahoidon ja kotona selviytymisen tukena -opintojakso toteutettiin pääosin työpajamuotoisena. Opintojaksolle valikoitui mukaan muutama oppimisympäristön yhteistyökumppaneista, jotka esittelivät teknologiaratkaisunsa opiskelijoille. Tämän jälkeen opiskelijat tutustuivat pienryhmittäin yhteen tuotteeseen ja esittelivät sen senioreille järjestetyssä työpajassa.

Esittelyn lisäksi ikääntyneet arvioivat teknologian soveltuvuutta omalle ikäryhmälleen. Opintojakson tavoitteet olivat, että opiskelija tuntisi terveysteknologian käyttöönottoon liittyviä ajankohtaisia haasteita ja mahdollisuuksia hoitotyön näkökulmasta ja osaisi arvioida teknologian käytettävyyttä ja käyttäjäkokemuksia asiakkaan terveyden, toimintakyvyn ja elämänlaadun näkökulmasta, toteutuivat opintojakson aikana hyvin. Opiskelijat saivat uutta näkökulmaa tuotteisiin ja tuotekehitykseen sekä ikääntyneiden kohtaamiseen. Opintojakso toteutetaan myös syksyllä 2016.

Ikääntyvä terveydenhoitotyön asiakkaana -opintojakso toteutettiin keväällä 2016 terveydenhoitajaopiskelijoille. Tällä opintojaksolla opiskelijat saivat valita kahden toteutustavan väliltä. Osa opiskelijoista toteutti ikääntyneen toimintakykyä edistävän toimintatuokion Tuulikontissa, ja noin puolet opiskelijoista valitsi Teknologialainaamo-oppimisympäristön projektikseen.

Koska opintojakson projektiosuus oli vain yksi opintopiste, ei projektikaan ollut suuri, mutta siitä huolimatta antoisa opiskelijoille. Opiskelijat toteuttivat projekteinaan blogikirjoituksen valitsemastaan Teknologialainaamon tuotteesta ja sen ympärillä olevasta aihepiiristä. Aiheita olivat muun muassa ikääntyneiden lääkitys, ravitsemus, turvallisuus kotona ja liikkuminen sekä yhteydenpito läheisiin. Kaikki blogit julkaistiin Teknologialainaamon blogissa: www.teknologialainaamo.blogspot.fi

Palveluinnovaatiot ja laadun kehittäminen -opintojaksolta on ollut mukana oppimisympäristössä yhteensä 16 opiskelijaa ja he ovat suorittaneet kaikkiaan yli

50 opintopistettä useammassa projektissa. Projekteissaan opiskelijat ovat kehittäneet toimintaa loppukäyttäjien, yhteistyökumppaneiden ja opiskelijoiden omasta näkökulmasta.

Projekteissa on tuotettu tuote-esittelyvideoita, perustettu toiminnalle omat Facebook-sivut, pidetty tuote-esittelyjä, koottu palautetta ja kehitetty tuotekuvauskansioita. Enemmän tästä opintojakointegraatiosta voi lukea tämän julkaisun artikkelista Opintotajointegraatiolla uudenlaista osaamista tulevaisuuden työelämän tarpeisiin.

Case 3. Kielten opintojen integrointi

Jokainen ammattikorkeakouluopiskelija opiskelee englantia ja ruotsia. Myös nämä opinnot on voitu yhdistää Teknologialainaan toimintaan. Syksyllä 2015 toteutettiin Teknologialainaan ja Vård på svenska -opintojakson yhteisprojekti, johon osallistui kaikki opintojakson 40 opiskelijaa.

Opintojaksoon sisältyivät perinteiset lähiopetustunnit, tehtävät ja tentti, mutta niiden lisäksi opiskelijat valitsivat pienryhmittäin yhden tuotteen, josta he tekivät ruotsinkielisen tuotekuvausten ja esittelivät tuotteet ruotsinkielisille ikääntyneille Folkhälsanhusetissa. Integraatiossa tärkeintä ei ollut, menikö kielioppi tismalleen oikein, vaan se, että opiskelijat käyttivät ruotsinkieltä kommunikoidessaan ikääntyneiden kanssa niin suullisesti kuin kirjallisesti.

Sekä esitteiden laatiminen että tuotteiden esittely nivoutuivat luontevaksi osaksi opintojaksoa sekä opiskelijoiden että kieltenopettajan mielestä. Samantyyppistä toteutusta on tehty myös englannin kielen opinnoissa. Syksyllä 2016 yhteistyö jatkuu sosiaalialan ja liiketalouden ruotsinopinnoissa. Sosiaalialan opinnoissa yhteistyökuvio on viety hieman pidemmälle, sillä tuolloin opiskelijat pitivät ruotsiksi viriketoimintatuokioita senioreille Sävelsirkku-äänipalvelun avulla. Liiketalousopiskelijoiden kurssi toteutetaan perinteisemmin tuote-esittelyinä.

Case 4. Liiketalousopiskelijoiden projektit

Teknologialainaan ei ole vain sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden oppimisympäristö, vaikka kohderyhmä ja tuotteet ovatkin enemmän näille aloille suunnattuja. Myös liiketalousopiskelijat voivat osallistua toimintaan, ja he antavat sille uudenlaista näkökulmaa. Kaksi liiketalousopiskelijaa toteutti syksyllä 2015 projektin, jossa he pohtivat oppimisympäristön ansaintalogiikkamahdollisuuksia ja niihin liittyviä toimenpiteitä.

Aihe on tärkeä, sillä oppimisympäristön toimintaa on vietävä ja kehitettävä koko ajan eteenpäin myös liiketalouden näkökulmasta. Syksyllä 2016 on työn alla kaksi liiketalousprojektia, joista toinen on Lohjan opiskelijoiden toteuttama edelleen ansaintalogiikkaan keskittyvä projekti, ja toinen Tikkurilan liiketalouden opiskelijoiden tekemä markkina-analyysi toiminnalle. Näitä opiskelijoiden tuotoksia hyödynnetään, kun toiminnan jatkoa suunnitellaan tuleville lukuvuosille.

Case 5. Yritysprojektit

Oppimisympäristössä suoritettavat opinnot voivat joskus olla projekteja myös suoraan yhteistyöyrityksille, sillä ne tukevat yritysten toimintaa, ja samalla opiskelija saa uutta, konkreettista näkökulmaa yrittäjyyteen. Tällaiset yritysprojektit ovat myös motivoivia, sillä työ on tilaajalle tarpeellinen, eikä jää valmistumisensa jälkeen pöytälaatikkoon. Yritysprojektipyyntöjä tulee tasaiseen tahtiin, joten opiskelijamme ovat toivottuja ja haluttuja projektien toteuttajia.

Yritysprojekteja on tehty muun muassa Mubik Entertainment Oy:lle ja Sentina Oy:lle. Mubik Entertainment Oy:n opiskelijaprojektissa suunniteltiin ja toteutettiin konseptin esittelyvideo sekä kiinankieliset nettisivut. Sentina Oy:lle on tehty useampikin projekti ja opinnäytetyö, joissa on kehitetty Äänipalvelu Sävelsirkkua sisällön ja markkinoinnin kannalta. Syksyllä 2016 alkoi kaksi projektia MenuMAT Oy:lle. Toinen on opinnäytetyö ja liittyy asiakastytyväisyyskyselyn tekemiseen, toinen projekti taas keskittyy uuden liiketoimintakonseptin kehittämiseen.

Case 6. Hyvinvointiteknologiaa Teknologialainaan -opintojakso

Oppimisympäristön toiminnan tarpeisiin vastaamaan suunniteltu Hyvinvointiteknologiaa Teknologialainaan -opintojakson voi nykytuodossaan suorittaa 3–5 opintopisteen suuruisena. Opintojaksoon kuuluu perehtyminen tuotteisiin, blogikirjoituksen ja esseen kirjoittaminen sekä konkreettinen työskentely oppimisympäristössä, joka suunnitellaan kunkin opiskelijan toiveiden ja kiinnostuksen mukaan.

Työskentely voi pitää sisällään esittelytoimintaa, mutta myös muuta toimintaa kehittelevää työtä. Tällaisia esimerkiksi ovat olleet tuotekuvausten kääntäminen suomesta venäjäksi, Lohjan kotihoitoon sekä Turun palvelutaloihin tehty tuote-esittelykierrokset. Kaikki kehittämissuunnitelmat ovat opiskelijoiden itsensä ideoimia, mutta yhdessä suunniteltuja ja sovitusti toteutettuja.

Opiskelijapalaute osana toiminnan kehittämistä

Opiskelijoilta kerätään aktiivisesti palautetta oppimisympäristön toiminnasta ja sen kehittämiseksi. Opiskelijoiden antamiin kehitysehdotuksiin pyritään reagoimaan mahdollisimman pian ja siten kehittämään toimintaa entistä opiskelijajstavällisemmäksi, sisältönsä toimivaksi sekä mielenkiintoiseksi. Kerätyn palautteen lisäksi opiskelijoiden kanssa keskustellaan projektien lomassa toiminnasta yleisesti, ja opiskelijat antavat palautetta myös toiminnan aikana. Tämä auttaa konkreettisen palautteen saamista toiminnasta kuin pelkästään lopussa tehtävä kysely.

Keväällä 2016 kerätyssä palautteessa moni opiskelija kertoi, että heidän osallistumisensa tavoitteena oli tiedon saaminen tuotteista ja palveluista sekä tutustuminen hyvinvointiteknologiaan ja ihmisten kohtaaminen. Positiivisiksi kokemuksiksi

mainittiin onnistunut itsenäinen projektityö sekä se, että sai käsitystä oman alan työtehtävistä ja mahdollisuuden kehittyä niissä kokemuksen kautta.

Tavoitteiden saavuttamisen tukemisessa opiskelijoita ovat kyselyn mukaan tukeneet hyvä ohjaus ja saatu tuki sekä lehtoreilta että muilta opiskelijoilta. Kyselyn mukaan osaamista oli saavutettu selkeästi eniten tuotteiden ja palveluiden tiedonsaannissa sekä varmuudessa kertoa niistä. Näiden lisäksi mainittiin ymmärrys vanhusten haasteista teknologian kanssa, tutustuminen erilaisiin ihmisiin ja käännytyöt.

Onnistumisen tunteita oli koettu erilaisten ihmisten tapaamisessa ja tuotteiden esittelyssä sekä ihmisten innostuksesta teknologiaa kohtaan. Opiskelijat mainitsivat myös verkostoitumisen toisten opiskelijoiden kanssa sekä yhdessä oppimisen. Asioihin tutustumista lähdemateriaalin kautta, projekti kokonaisuudessaan, töiden pysyminen aikataulussa sekä blogin ja esseen kirjoittaminen omien mielenkiinnon kohteiden mukaan olivat myös tuoneet onnistumisen tunteen. Kysyttäessä, mikä sai innostumaan Teknologialainaanon toiminnasta, eniten mainintoja sai mielenkiinto hyvinvointiteknologiaa kohtaan sekä tekniikan ja terveyden yhdistäminen.

Teknologialainaanon merkitys Laurean opetustarjonnassa

Teknologialainaanon tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia opetukseen ja oppimiseen. Opintojaksona se antaa opiskelijan valinnan mukaan vaihtelevia määriä opintopisteitä ja mahdollistaa erilaisia tapoja kytkeä siinä tehtyjä suorituksia opintoihin joustavasti opiskelijan oman aikataulun mukaisesti.

Teknologialainaanon toiminta mahdollistaa opintojen suorittamisen sille suunnitellussa omassa opintojaksossa. Tämän lisäksi Teknologialainaanon oppimisympäristössä opiskelija voi opiskella muihin opintojaksoihin integroituneissa projekteissa, täydentävissä opinnoissa sekä työharjoittelussa (ks. Taulukko 1). Myös oppinnäytetyön tekeminen on mahdollista. Toiminnassa yhdistyvät hyvällä tavalla teoria ja käytäntö.

Hyvinvointiteknologia Teknologialainaanossa -opintojakson tavoitteet ja sisältö vastaavat siihen yhteiskunnalliseen tarpeeseen, joka nousee mm. väestön ikääntymisestä. Itsenäiseen kotona selviytymiseen ja esteettömyyden vahvistamiseen hyvinvointiteknologiatietämyksen kasvu antaa opintojaksoon osallistuvilla uusia hyödyllisiä valmiuksia työelämään.

Hyvä teknologian tuntemus mahdollistaa ammatillisen kehittymisen ja mahdollisuuden rakentavaan kriittisyyteen teknologian mahdollisuuksista. Opintojakson aikana opiskelija oppii tuntemaan mm. hyvinvointiteknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Hyvinvointiteknologia Teknologialainaanossa -opintojakso sisältää käytännölliseen toimintaan osallistumisen ohella kirjallisia tehtäviä, joiden kautta pyritään reflektoimaan koettua ja opittua hyvinvointiteknologiasta sekä sen

Taulukko 2. Teknologialainaanossa vuosina 2015–2016 suoritettujen opintopisteet

Yksikkö ja koulutusala	Opintojakso	Opiskelijamäärä	Opintopisteet yhteensä
Tikkurila, hoitotyö	Geriatrinen hanketyö	5	5
Tikkurila, hoitotyö	Palveluinnovaatiot ja laadun kehittäminen	16	51
Tikkurila, hoitotyö	Vapaasti valittavat	2	3,5
Tikkurila, hoitotyö	Englannin opinnot	55	55
Tikkurila, hoitotyö	Vård på svenska	40	40
Tikkurila, hoitotyö	Terveysteknologia itsehoidon, omahoidon ja kotona selviytymisen tukena	24	36
Tikkurila, hoitotyö	Ikääntyvä terveydenhoitotyön asiakkaana	16	16
Tikkurila, hoitotyö	Harjoittelun korvaus	1	3
Tikkurila, sosiaaliala	3. vuoden hankeopinnot	5	27
Tikkurila, sosiaaliala	3. vuoden harjoittelu	1	15
Tikkurila, sosiaaliala	Hyvinvoinnin tuottaminen	7	35
Tikkurila, sosiaaliala	Palvelujärjestelmät ja sosiaalilainsäädäntö ja sosiaalialan vaikuttamistyö	7	18
Tikkurila, sosiaaliala	Polkuopinnot	1	2
Tikkurila, sosiaaliala & YAMK & hoitotyö + Otaniemi fysioterapia & hoitotyö + Leppävaara liiketalous & restonomi	Hyvinvointiteknologiaa Teknologialainaanossa	19	72
Tikkurila, liiketalous	Vapaaehtoistyö	2	6
Kerava, tietojenkäsittely	Harjoittelu	3	90
Kerava, YAMK	Oppinnäytetyö	1	30
Otaniemi, LBV	Projektiopinnot	4	40
Otaniemi, hoitotyö	Oppinnäytetyö	1	15
Otaniemi/Leppävaara monialainen	Palveluinnovaatiot	4	40
Leppävaara, tietojenkäsittely	Oppinnäytetyö	1	15
Leppävaara, tietojenkäsittely	Harjoittelu	2	45
	OPINTOPISTEET YHTEENSÄ	217	659,5

käyttömahdollisuuksista. Blogikirjoituksissa nostetaan argumentoidusti esille huomionarvoisia asioita ja keskustellaan vuorovaikutteisesti toisten opiskelijoiden kanssa. Blogikirjoitukset palvelevat myös Teknologialainaamon toiminnasta tiedottamista.

Teknologialainaamotoiminta antaa opiskelijalle lisävalmiuksia tunnistaa ja kehittää toimintaa projektityöskentelyn keinoin. Tämän perustalta saadaan myös arvokkaita lisävalmiuksia työmenetelmien kehittämiseen ja uusien työtapojen oppimiseen. Opintojakso vahvistaa vuorovaikutustaitoja asiakkaiden, ammattilaisten ja muiden toimijoiden kanssa.

Tuotteiden tuntemisessa ja niiden esittelyssä sekä toiminnan kehittämisessä keskeistä on asiakaslähtöisyys. Tuotteita esitellään vaihtelevissa olosuhteissa. Oli kyseessä sitten kirjastossa tapahtuva viikoittainen esittely tai demokäynti pienryhmässä tai osallistuminen tapahtumaan ständillä, jokainen kerta on erilainen ja sitä myöten opiskelija saa paljon esiintymiskokemusta sekä ymmärrystä siitä, miten kussakin tilanteessa kannattaa parhaiten lähestyä asiakkaita.

Opintojakso mahdollistaa eri koulutusohjelmissä olevien opiskelijoiden osallistumisen opintoihin kaikista Laurean yksiköistä. Positiivista tähän toiminnassa on ollut se, että osallistujien koulutustaustojen erojen lisäksi on ollut eroja myös ikä- ja kokemustaustoissa. Tästä ovat hyötynneet osaltaan niin opiskelijat itse kuin Teknologialainaamotoiminnan kehittämistyö.

Yli alakohtaisten rajojen toiminen on osaltaan mahdollistanut monipuolisen tiedon jakamisen ja uuden oppimisen. Toiminta kokonaisuudessaan on työelämää ja asiakastyötä kehittävää. Siinä yhdistyy positiivisella tavalla projektimainen työtapatietopuoliseen oppimiseen. Opintojakson kautta saadaan kuva työstä ikäihmisten parissa positiivisena, haastavana ja sektorirajat ylittävänä toimintana.

Teknologialainaamo tarjoaa toimintaympäristönä mahdollisuuksia oppia tuntemaan hyvinvointiteknologian ympärillä toimivaa yrittäjyyttä ja yritystoimintaa sekä antaa tietoutta ja osaamista markkinoinnissa. Samalla se tukee Laurean strategian painoaluetta yrittäjyyden tukemisesta.

Tulevaisuuden hoivatyössä kuin muissakin töissä robotit suorittavat aiemmin ihmiselle kuuluneita tehtäviä. Tekoäly ja kehittynyt analytiikka muuttavat työtehtäviä ja työorganisaatioita. (Ks. Andersson, Haavisto, Kangasniemi, Kauhanen, Tikka, Tähtinen, Törmänen 2016.) Toiminta Teknologialainaamossa tarjoaa tutkimus- ja kehittämisvalmiuksia ja luo perustan tulevaisuudessa toimia jatkuvasti kehittyvässä, hyvinvointiteknologiaa hyödyntävässä ja innovaatioita tuottavassa toimintaympäristössä.

Hyvinvointiteknologiaan perehtyminen auttaakin harppaamaan kohti uudenlaista yhteiskuntaa, jossa työtehtävät muuttuvat ja koneiden käyttö yleistyy. Teknologialainaamo-oppimisympäristö vahvistaa Laurea-ammattikorkeakoulun ja sen opiskelijoiden tulevaisuuden työelämän haasteiden hallittua kohtaamista.

LÄHTEET

Andersson C., Haavisto I., Kangasniemi M., Kauhanen A., Tikka T., Tähtinen L., Törmänen A. 2016. Robotit töihin. Koneet tulivat – mitä tapahtuu työpaikoilla? EVA Raportti 2/2016. Helsinki: Taloustieto.

Ryhänen, F. & Lehto, P. (toim.) Hyvinvointiteknologiat käyttöön – mHealth booster –hankkeen loppuraportti. 2014. Laurea-ammattikorkeakoulu.

Ryhänen, F., Honkonen, A., Tikkanen, K., Lehto, P., Järveläinen, E., Raji, K., Litmala-Virkkula, W., Laakkonen, T., Kiukas, J. & Savolainen, I. 2014. Se on mahdollista! Hanke loppuu – toiminta jatkuu! mHealth booster –hankkeen loppujulkaisu. Laurea-ammattikorkeakoulu.

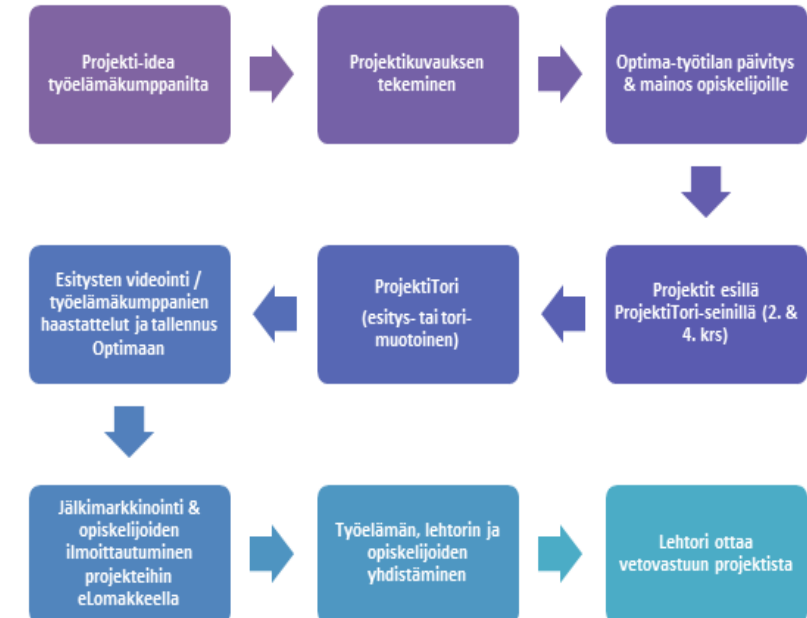
Puustinen, P. 2016. Sähköposti 17.6.2016. Hakunilan kirjasto.

ProjektiTorin toimintamalli

Ongelmaa ratkaisemaan kehitettiin syksyllä 2015 ProjektiTori-konsepti, jonka perusajatuksena oli saattaa yhteen projektien tarjoajat eli työelämäkumppanit ja niiden tekijät eli opiskelijat. Toiminnalle määriteltiin neljä tehtävää:

1. toimia yrityksille, yhdistyksille, julkiselle sektorille ym. toimijoille paikkana tuoda projekti-ideansa esille
2. toimia Laurean omien hankkeiden esittelypaikkana
3. tarjota opiskelijoille mahdollisuus suorittaa opintoja yhteistyössä työelämän kanssa autenttisisissa ympäristöissä ja siten saada opinnot joustavasti eteenpäin
4. yhdistää lehtorit ja heidän opintojaksonsa yhteistyökumppanien projektien kanssa yhteen ja siten taata uusia integrointeja opintoihin sekä laaja valikoima mielenkiintoisia projekteja opiskelijoille.

Toimintatapa on muokkaantunut toiminnan edetessä jäsennellyksi prosessiksi. Alla oleva kuvio esittelee toiminnan vaiheet. Projekti-ideat tulevat työelämäkumppaneilta tai Laurean sisältä esimerkiksi lehtoreilta tai hankkeiden vetäjiltä. Idean pohjalta täytetään projektikuvauslomake, jonka perusteella projektille sovitaan ohjaava lehtori. Kuvauksesta opiskelijat saavat selkeän käsityksen tarjolla olevasta toiminnasta, sen tavoitteista sekä ohjaajista niin Laurean kuin työelämänkin osalta.

Kuvio 1. ProjektiTori-toiminnan prosessi

Anniina Honkonen ja Anu Lindström

PROJEKTITORI TYÖELÄMÄTARPEIDEN JA OPISKELIJOIDEN OSAAMISEN YHDISTÄJÄNÄ

Laurea Tikkurilassa on pitkät perinteet sekä alueyhteistyöstä että TKI-toiminnasta. Hankkeita ja projekteja on tehty runsaasti kaikilla koulutusaloilla. Liiketalouden koulutus perustuu kokonaisuudessaan projekteissa hankittuun osaamiseen, ja opetukseen integroitavia TKI-hankkeita on tarjolla jopa enemmän kuin käytännössä opintojaksoille on saatu mahtumaan. Miksi toimeksiantojen tarjoajat ja opiskelijat eivät kohtaa?

Ammattikorkeakoulun näkökulmasta ongelmana on ollut läpi vuoden esitettyjen yhteistyöpyyntöjen yhdistäminen opetussuunnitelmaan, jonka toteutus ja opintojaksoilla tehtävät projektit sovitaan jo hyvissä ajoin ennen lukukausien alkamista. Kun vielä isot opintokokonaisuudet saattavat kestää koko lukuvuoden, pitkin vuotta tullessiin yhteydenottoopyyntöihin on jouduttu usein vastaamaan ”palataan asiaan ensi vuonna”. Tässä artikkelissa toiminnan kehittäjät kuvaavat toimintatapaa, joka luotiin ratkomaan tämän yhteistyön pulmapaikkoja.

Kuvaus laitetaan esille sekä verkko-oppimisyötilaan (Optima) että Tikkurilan toimipisteen ProjektiTori-seinille, jotta opiskelijat pääsevät tutustumaan toimintamahdollisuuksiin ennen varsinaista esittelypäivää. Ennakkoon esittely mahdollistaa myös sen, että kiinnostava kokonaisuus saatetaan napata etukäteen mukaan jollekin opintojaksolle, jossa on yhteensopivia tavoitteita ja toteutuksesta kiinnostuneita opiskelijoita. Tapahtumaa mainostetaan sekä sähköisesti että paperimainoksia kaikissa yksiköissä (Kuva 1), mutta tällä hetkellä vain suomeksi, sillä projektit toteutetaan tilaajien pyynnöstä pääsääntöisesti suomeksi.

Itse ProjektiTori on muutaman tunnin mittainen esittely- tai toritapahtuma, jossa yhteistyökumppanit esittelevät projekti-ideansa ja vastailevat opiskelijoiden mahdollisiin kysymyksiin. Esitykset videoidaan ja ne tallennetaan Optimaan, jotta jokainen ideasta kiinnostunut Laurean opiskelija saa samat tiedot kuin paikalla olleetkin. Torimuotoisessa tapahtumassa kaikki esittelijät haastatellaan ja haastattelut tallennetaan videoina.

Tapahtuman päätyttyä on jälkimarkkinoinnin sekä ilmoittautumisen aika. Opiskelijat ilmoittautuvat eLomakkeella. Prosessin viime vaiheissa jäljellä on vielä työelämäkumppanin, ohjaavan lehtorin sekä opiskelijoiden yhdistäminen, jonka jälkeen projektin vetovastuu siirtyy lehtorille.

ProjektiTorin vahvuudet

Tapahtuman tunnettavuuden saavuttamiseksi oli aluksi tärkeää järjestää tilaisuuksia riittävän usein. Lukuvuoden 2015–2016 aikana ProjektiTori järjestettiin kuudesti, ja projekteja niissä esiteltiin keskimäärin kahdeksan. Kevään viimeinen tapahtuma järjestettiin kahden tunnin mittaisena toritapahtumana, jolloin varsinaisia esityksiä ei ollut lainkaan.

Näytteilleasettajia mahtui kuitenkin mukaan enemmän kun esitysmuotoisissa tilaisuuksissa, joissa aikataulu on asettanut omat rajoituksensa. Toimeksiantajat toivat esittelypisteensä yhteiseen tilaan ja opiskelijat saivat vapaasti liikkua pisteiltä toisille. Tapahtuman yhteydessä oli mukana myös kesätyöpaikkojen tarjoajia sekä posteriseinä jo toteutetuista kokonaisuuksista. Näin saatiin kokemusta myös toisenlaisesta toteutustavasta.

Selkeä vahvuus ProjektiTorille oli säännöllisyys ja se, että tapahtumat ja niiden käytänteet oli suunniteltu koko lukuvuodeksi. Koska tapahtumia oli lähes kuukausittain, pystyttiin uusiin projekti-ideoihin reagoimaan nopeasti ja voitiin kertoa toimintatavasta.

Myös opiskelijoille ProjektiTori näyttäytyy järjestelmällisenä ja konseptoituneena toimintamallina. Heti ensimmäisen tapahtuman yhteydessä Optimaan rakennettiin ProjektiTorille oma työtila, jonne tallennetaan kuhunkin tapahtumaan liittyvät tiedot. Opiskelijat ovat hyvin löytäneet tiedot Optimasta ja osaavat hakea projekteja ja ilmoittautua eLomakkeella.

ProjektiTori

ke 6.4. klo 10-12.00 tila B303

ProjektiTori on tapahtuma,
jossa opiskelijoille esitellään erilaisia projekteja,
joissa he voivat hankkia
opintopisteitä.

Aikataulu ja esityksien aiheet:	
10.00-10.05	Anu Lindström, Mikä on ProjektiTori
10.05-10.15	Keravan museo Sinkka: Liiketyöpaja
10.15-10.25	Keravan kaupunki: InfoTV ja Palveluvaaka
10.25-10.35	Kohtaamistaitteen 10-vuotisseminaari
10.35-10.45	Vanhusten Kotiapusäätiö: Havurasti ja Myyrasti
10.45-11.00	VAU ry: Valtti-toiminta & Vantaan 2016-kisat
11.00-11.10	Laurean kulttuurikerhon perustaminen
11.10-11.20	Sentina Oy: Äänipalvelu Sävelsirku
11.20-11.30	Vantaan vastaanottokeskustoiminta
11.30-11.40	Oppifi Oy: Elämäntarinalpalvelu Epopq
11.40-11.50	Nuorisotyö raitteilla
11.50-12.00	"Ethän välitä tupakkaa tai alkoholia alaikäiselle" -katutempaus

UUSI KÄYTÄNNÖNLÄHEINEN JA LUOVA TAPA OPISKELLA

Projektiopintoihin voit koota yhteistyökumppaneiden kanssa tehtyjä projekteja. Projektit voivat olla ProjektiTorilta varattuja projekteja, Laurean hankkeissa tai opiskelija/ opiskelijaryhmän itsensä suunnittelemissa projekteissa.

Projektit ovat laajuudeltaan 5 op. Moduuli toteutetaan LbD -mallin mukaisesti kuhunkin projektiin nimetyn lehtorin ohjauksessa. Hankkeet ja projektit voivat olla kansainvälisiä, kansallisia, alueellisia tai paikallisia.

Kuva 1. 6.4.2016 pidetyn ProjektiTorin mainos

Esimerkiksi maaliskuun ProjektiTori ajoittui päällekkäin useamman Tikkurilan yksikössä olleen tapahtuman kanssa ja näin tilaisuudessa oli vain muutama opiskelija. Projektikontakteja syntyi kuitenkin yli kolmekymmentä. Tulevaisuudessa onkin suunniteltu, että toimeksiantoja viedään entistä enemmän verkkoon. Tämä nopeuttaa entisestään tarpeiden ja tekijöiden kohtaamista ja toiminnan alkamista.

Kokemus on myös osoittanut, että ProjektiTorin ”piilovahvuus” on siinä, että toimeksiannot ovat yleensä melko laveita. Toimeksiantaja ei aina tarkalleen tiedä, mitä projektilla tavoitellaan, jolloin opiskelijat ja lehtorit voivat muokata lopullista tavoitetta yhteistyössä tilaajan kanssa. Jos esimerkiksi lehtori löytää ProjektiTorin kautta yhteistyökumppanin, hän voi esittää opintojakson osaamistavoitteet tilaajalle ja näin projektin tavoitetta voidaan muokata opintojakson osaamistavoitteiden suuntaiseksi.

Toiminnan kautta on saanut alkunsa myös useita alojen rajat ylittäviä projekteja. Eri alojen opiskelijat ovat hakeutuneet samaan projektiin tai toimeksiantajalla on ollut useampia projekteja, joiden tekeminen on saattanut eri alojen opiskelijat yhteen. Laurea Tikkurilassa on loistava kombinaatio erilaisten yhteishankkeiden toteuttamiseen. Liiketalouden, sosiaali- ja terveysalan sekä tietotekniikan työelämäratkaisut ovat erittäin ajankohtaisia.

Lisäksi suurin osa hankkeista liittyy jollain tavalla kehittämistyöhön, jossa erilaiset virtuaaliratkaisut näyttelevät merkittävää roolia. Toisaalta erilaiset toiminnalliset toimeksiannot ovat yhdistäneet eri alojen opiskelijoita sekä lehtoreita. Näistä esimerkkeinä toimivat Vantaan sosiaalisen median projekti sekä Vantaan vastaanotto-keskusten projekti, joista tarkemmat case-kuvaukset alla.

ProjektiTorin tärkein vahvuus on ehkä kuitenkin on siinä, että vaikka toimintamalli on tarkasti harkittu ja strukturoitu, rajoitteita yhteistyökumppaneista tai esiteltävistä projekteista ei ole. Projektin laajuus on määritelty sen jälkeen, kun on sovittu ohjaavasta lehtorista ja selvitetty opiskelijoiden työnjako ja projektin tavoitteet.

Case-esimerkkejä toteutetuista projekteista

Seuraavaksi esitellään lyhyesti muutamia esimerkkiprojekteja, jotka toteutuivat lukuvuoden 2015–2016 aikana. Tapaukset ovat hyviä esimerkkejä siitä, mitä kaikkea opiskelijat projekteissa pääsevät oppimaan ja tekemään, mutta myös siitä, että tämän tyyppinen toiminta on ollut haluttua monenlaisten toimijoiden joukossa ja herättänyt myös opiskelijoiden kiinnostuksen toteuttaa opintoja työelämäalähtöisesti autenttisissa toimintaympäristöissä.

Case 1. Vastaanottokeskustoiminta Vantaalla

ProjektiTorin ensimmäinen iso ja pitkäkestoinen projekti on ollut Suomen Punaisen Ristin, Luona Oy:n ja Vantaan seurakuntien yhteistyö vastaanottokeskustoiminnassa Vantaalla. Projektipyyntö tuli Laurealle alkusyksystä 2015, kun Suomeen

pyrkivien turvapaikanhakijoiden virta oli kiihtynyt. Vastaanottokeskuksissa ei ollut riittävästi väkeä tarjoamaan keskuksissa asuville virikkeitä ja tekemistä, jonka vuoksi toimijat kääntyivät Laurean puoleen.

Projekti on ollut esillä jokaisessa lukuvuonna 2015–2016 pidetyssä ProjektiTorissa, ja siihen on ilmoittautunut mukaan joka kerta iso joukko opiskelijoita. Yhteensä Vastaanottokeskustoiminta-projektissa on ollut mukana 79 opiskelijaa, jotka ovat toteuttaneet 13 erilaista projektia pääasiassa Vantaan vastaanottokeskuksiin. Opiskelijoiden näkökulmaa VOK-toimintaan esitellään tämän julkaisun artikkelissa ”Kesä VOKissa”.

Projektit ovat sisällöltään vaihdelleet suomen kielen opetuksesta jalkapallo-turnauksen järjestämiseen ja sponsoreiden hankintaan, vastaanottokeskusten rekrytointiprosessin kuvauksesta lasten puuhakerhon suunnitteluun ja toteutukseen. Opintopisteitä on suoritettu tässä projektissa yhteensä 307. Vastaanottokeskusprojekti on hyvä esimerkki siitä, miten ProjektiTorin kautta voidaan nopeasti reagoida muuttuviin tilanteisiin ja toteuttaa onnistuneita projekteja uudenaikaisissa ympäristöissä - jopa ilman yhteistä kieltä.

Case 2. Tarinateatteri

Tarinateatteri oli Laurea Tikkurilan projekti, jossa oli mukana opiskelijoita Tikkurilan lisäksi Hyvinkäältä ja Otaniemestä. Tarinateatteri on osallistavan ja soveltavan draaman tai teatterin muoto, joka on kehitetty psykodraaman pohjalta omaksi esittäväksi spontaanin teatterin lajikseen. Projektissa tutustuttiin erilaisiin tarinateatteritekniikoihin, harjoiteltiin itseilmaisua, läsnäoloa, vuorovaikutusta sekä ihmisten tarinoiden näkyväksi tekemistä liikkeen, äänen, puheen ja mimiikan kautta.

Päätavoitteena projektissa oli oppia tarinateatterin perustekniikoita siten, että niiden kautta voi tehdä myös toisten ihmisten kokemuksia näkyväksi ja tarjota mahdollisuuden kuulluksi ja nähdäksi tulemiseen. Oppimiansa tekniikoita opiskelijat voivat hyödyntää tulevaisuudessa esimerkiksi sosiaalialan asiakastyössä.

Tarinateatteri esiintyi kahdesti loppukeväästä 2016. Ryhmä esiintyi ProjektiTorilla myös esillä olleen Ilmastokatu-hankkeen Sun Festival -tapahtumassa toukokuussa Tikkurilassa ja toi esityksellään näkyväksi katsojien ilmastomuutokseen liittyviä kysymyksiä, tunteita ja ajatuksia. (Kuva 2.) Ilmastokatu-hankkeen tarkoituksena on ideoida ja kokeilla tapoja leikata valikoitujen Ilmastokatu-energiankulutusta ja kasvihuonepäästöjä yhdessä kadun asukkaiden, yritysten, kiinteistöjen ja kadun muiden toimijoiden kanssa niin, että kaikki osalliset hyötyvät. Opiskelijat voivat osallistua myös hankkeen muihin toimintoihin.

Toinen esiintyminen tapahtui Senioriosaaja-koulutuksen päätöstilaisuudessa, jossa ryhmä teki koulutukseen osallistuneiden ihmisten oppimiskokemuksia näkyväksi tarinateatterin keinoin. Molemmilta yhteistyökumppaneilta saadun palautteen mukaan projektia voidaan pitää erittäin onnistuneena.

Kuva 2. Kuva on Tarinateatterin esityksestä Ilmastokatu-hankkeen tapahtumasta toukokuulta 2016. Tarinateatterin esitys kuvaa ajatusta siitä, että ”tässä voisi olla aika ja paikka ihmiskunnalle puhalttaa yhteiseen aurinkopaneeliin, ei siis enää hiileen”.

Opiskelijoille projekti antoi palautteen mukaan rohkeutta ja vahvuutta itseilmaisuun, itsetuntemusta ja luottamusta omaan ja toisten osaamiseen. ”Olen oppinut itsestäni, suhteuttamaan asioita, avaamaan niitä ja liittymään toisiin”. Oppimiskokemuksena siis erinomaista rajojen rikkomista, jännittämisen ylittämistä ja mahtavaa flowta!

Case 3. Vantaan kaupungin some-projekti

Vantaan kaupungin some-projekti oli esillä maaliskuussa 2016 Projektitorilla, ja se herätti opiskelijoissa suuren kiinnostuksen. Projektissa haettiin tapahtuma-sometajia, joiden tehtävänä oli kevään ja kesän 2016 aikana lisätä kaupunkilaisten tietoisuutta Vantaan kaupungin tapahtumista sekä houkutelua tapahtumiin uusia asiakkaita sosiaalisen median julkaisuillaan.

Projektin kautta Vantaan kaupunki sai lisää näkyvyyttä sosiaalisen median eri kanavilla, kuten Instagramissa, Twitterissä, Snapchatissa, Facebookissa ja Periscopessa. Opiskelijat oppivat projektin aikana suunnittelemaan ja tuottamaan mielenkiintoista sisältöä sosiaalisen median eri kanaviin, poimimaan kulttuurin ja urheilun sisällöistä muuta mediaa sekä suurta yleisöä kiinnostavia nostoja sekä valmistautumaan urheilu- ja kulttuuritapahtuman markkinointiin ja viestintään sosiaalisessa mediassa.

Projektiin lähti mukaan kolme opiskelijaa, jotka kesän aikana kävivät noin parissakymmenessä eri urheilu- ja kulttuuritapahtumassa ja julkaisivat niistä postauksia eri kanavissa. Opiskelijat postasivat esimerkiksi Tanssin päivän gaalasta huhtikuussa, Extreme Run –tapahtumasta toukokuussa, Elinsiirron saaneiden EM-kilpailuista heinäkuussa ja Kansallisopperan konsertista elokuussa. Some-projekti on hyvä

esimerkki sosiaalisen median hyödyntämisestä monenlaisessa markkinoinnissa ja viestinnässä. Projekti toteutetaan uudestaan keväällä 2017.

Vantaan kesä on täynnä tapahtumia ja halusimme levittää tietoa somen kautta. Ehdotimme Laurealle yhteistyötä ja se onnistui! Saimme kokoon kolmen opiskelijan porukan, joka oli kiinnostunut osallistumaan Vantaan kesän 2016 tapahtumiin sekä somettamaan niistä omilla kanavissaan ja Visit Vantaa Instagram tilillä. Opiskelijoiden tuli tehdä postaus ennen tapahtumaa ja ainakin yksi tapahtuman aikana sekä käyttää relevantteja # [aihetunnisteita] postauksissaan.

Tapatumista, joihin opiskelijat osallistuivat, saimme paljon materiaalia. Toivoimme myös, että projektin aikana opiskelijat olisivat innostuneet ottamaan uusia kanaviakin käyttöönsä, esim. Snapchat ja Periscope. Kommunikointi tapahtui Optimassa. Kesä on haasteellista aikaa, kun on töitä ja lomaa, mutta päällimmäinen mielikuva on, että projekti oli onnistunut.

- Hanna Muoniovaara, matkailusuunnittelija, Vantaan kaupunki

Case 4. Oppifi Oy, Epoq muistelu- ja elämäntarinapalvelu

Oppifi Oy:n Epoq on muistelu- ja elämäntarinapalvelu, joka on suunnattu erityisesti isovanhempien sukupolvelle. Palvelu innostaa muistelemaan ja mahdollistaa henkilökohtaisten muistojen taltioimisen omaäänisesti sekä niiden jakamisen itselle tärkeille henkilöille. Palvelua myydään ja käytetään palvelutaloissa, mutta yritys tarvitsi lisää referenssejä myynnin onnistumisesta. Lähtökohtana projektille oli siis tarve saada palvelu laajemmin saavutettavaksi.

Projektin toteutti kolme opiskelijaa liiketalous- ja tietojenkäsittelyn koulutusaloilta kesällä 2016. Opiskelijat haastattelivat alan ammattilaisia saadakseen käsityksen palvelutalojen arjesta ja siitä, miten palvelua käytetään ja voitaisiin käyttää. Tarkoituksena oli saada käsitys, miten palvelutaloille saadaan tieto palvelusta ja miten palvelun myynti kannattaa kohdentaa palvelutaloissa. Projektin tuotoksena syntyi yrityksen käyttöön ja hyödynnettäväksi jäävä myyntimateriaali palvelutaloille.

Projektiin saatiin hyvä opiskelijatiimi, jossa oli aiempaa kokemusta ja ymmärrystä hyvinvointitekniologiasta, tietotekniikasta sekä liiketaloudesta. Projektin lopputuloksena toteutunut myyntimateriaali on hyvä ellei jopa erinomainen. Yhteistyö opiskelijoiden kanssa oli todella sujuvaa. Selkeästi Laureassa on osattu virittää opiskelijat tällaiseen projektityöhön. ProjektiTori on kokonaisuudessaan hyvä konsepti ja hyvä tapa tehdä yhteistyötä oppilaitoksen kanssa.

Kun opiskelijoista löytyy ne hyvät tyypit, joilla on sopivasti hallussa oikeaa substanssia ja lopputulos on onnistunut, on yrityksen projektiin käyttämät resurssit saatu moninkertaisena takaisin. ProjektiTori tarjoaa myös mahdollisuuden onnistuneeseen rekrytointiin, kun projektien tekemisen kautta opiskelijat ja heidän osaamisensa tulevat yrittäjälle tutuiksi.

- Ilkka Tiainen, toimitusjohtaja, Oppifi Oy

Case 5. Ethän välitä -katutempaus

Ethän välitä -katutempausprojekti on oiva esimerkki ProjektiTorin toiminnan halutusta kehittämissuunnasta. Tarkoituksena on, että jatkossa lehtorit saisivat entistä helpommin yhteistyökumppaneita ja projekteja omille opintojaksoilleen ProjektiTorin kautta. Näin kävi ”Ethän välitä tupakkaa tai alkoholia alaikäisille” -kampanjaprojektissa, kun neljä sosiaalialan opiskelijaa kiinnostui projektista ja toteutti sen osana Palvelujärjestelmät ja sosiaalilainsäädäntö- sekä sosiaalialan vaikuttamistyö -opintokokonaisuuttaan. Projektissaan opiskelijat toteuttivat Ethän välitä -videoklipin, kirjoittivat aihepiiristä blogia (<https://kannattaakoalittaa.wordpress.com/>) ja aktivoituivat muutoinkin sosiaalisessa mediassa sekä osallistuivat katugallupin tekoon.

Toimintamallin saavutukset, haasteet ja kehittämiskohteet

Torin kautta tulleissa projekteissa on vuoden aikana suoritettu yli 520 opintopistettä, ja ohjauksiin on osallistunut parikymmentä lehtoria useammasta Laurean yksiköstä. Yhteistyökumppaneiden kirjo kertoo sidosryhmätyön kehittymisestä – erityisesti on pystytty palvelemaan alueella toimivia yhteistyökumppaneita.

Myös opinnäytetyöaiheita on löytynyt useampia joko siten, että projekti on päätetty toteuttaa opinnäytetyönä tai että varsinaisen toimeksiannon tekemisen jälkeen opiskelija on jatkanut saman aiheen parissa laajentaen aihetta opinnäytetyöksi. Yksikö E:ssä on useamman vuoden ajan toiminut ns. Opinnäytetyötori, jonka kautta opiskelijat ovat löytäneet itselleen opinnäytetyöaiheita.

Vuoden 2017 alusta nämä kaksi toteutustapahtumaa, ProjektiTori ja Opinnäytetyötori yhdistetään. Näin entisestään jätetään sidosryhmäyhteistyötä, kun voidaan ilmoittaa tietty paikka, mistä apua saa yhteistyön käynnistämiseen. Tämä selventää kuviota myös opiskelijoille. Lisäksi Tikkurilan liiketalouden toimeksiantoja aletaan lehtoreiden toimesta tuomaan esille yhä vahvemmin myös ProjektiTorilla, kun ne on tähän asti esitelty vain koulutusalan omissa, erillisissä projektien jakotilaisuuksissa.

Tämän hetkinen opetussuunnitelma mahdollistaa ProjektiTorin toimintamallin toteuttamisen. Opetussuunnitelmassa jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa täydentäviä opintoja vähintään 30 opintopisteen verran. Näihin opintoihin opiskelija voi joustavasti sijoittaa hyvinkin erilaisia projekteissa tai hankkeissa syntyneitä osaamisia ja osaamisen kautta opintopisteitä.

Suurin haaste ProjektiTorin toteuttamisessa on ollut opiskelijoiden aktivointi. Tärkeää tulevaisuudessa on huolehtia siitä, että heti opintojen aloituksen yhteydessä uusille tulokkaille esitellään ProjektiTorin toimintaperiaatteet ja samalla tutustutetaan laurealaiseen tapaan suorittaa opintopisteitä hankkeissa ja projekteissa. Opiskelijoille on ollut osittain vieras ajatus suorittaa täydentäviin opintoihin opintoja projektien kautta. Projekteja on totuttu tekemään opintojaksojen sisällä

Taulukko 1. Koonti ProjektiTorilla toteutuneista projekteista ja suoritetuista opintopisteistä, lv. 2015–2016

PROJEKTIT	OPISKELIJAMÄÄRÄ YHT.	OPINTOPISTEET YHT.
VASTAANOTTOKESKUSTOIMINTA VANTAALLA	79	307
RENESSANSI-JUHLA (VANTAAN KAUPUNGIN HOIVA-ASUMISEN PALVELUT)	2	2
OHJAAMO VANTAA	9	31
HYVÄN OLON PALVELU (LUMI INTERACTIVE OY)	9	45
NAAPURIÄITI-HANKE (NICEHEARTS)	1	5
SENTINA OY	1	5
SNELLU SAAPASTOIMINTA	1	5
TARINATEATTERI	7	21
LÄHISUHDEVÄKIVALTA-SEMINAARI	1	2
VANTAAN KAUPUNGIN SOME-PROJEKTI	3	15
HELSINGIN POHJOINEN OMAISHOIDON TOIMINTAKESKUS	3	4
KYTKE-FESTARIT	1	4
ETHÄN VÄLITÄ -KATUTEMPAUS	4	12
KERAVAN TAIDE- JA MUSEOKESKUS SINKKA	3	4
INFOTV-PROJEKTI (KERAVAN KAUPUNKI)	1	5
LAUREAN KULTTUURIKERHO	5	PROJEKTI VIELÄ KESKEN
NUORISOTYÖ RAITEILLA	1	5
MYYNTIMANUAALI-PROJEKTI (OPPIFI OY)	3	16
VANTAA2016 –KISAT (VAU RY)	5	11
ILMASTOKATU-HANKE	2	10
ISON OMENAN PALVELUTORI	3	20
	143	524

siten, että ohjaava lehtori on tuonut yhteistyökumppanit, joista opiskelijaryhmä on voinut valita itseään eniten kiinnostavan vaihtoehdon.

Vähitellen tietoisuus ProjektiTorin olemassaolosta on lisääntynyt, ja ennen muuta opiskelijat ovat oppineet hakeutumaan projektien tekijöiksi. Myös lehtorit ovat aktiivisesti ohjanneet opiskelijoita osallistumaan tilaisuuksiin sekä ottaneet yhteistyökumppaneiden projekteja omille opintojaksoilleen ProjektiTorin kautta. Jatkossa ProjektiTorin voisi myös järjestää esimerkiksi englanninkielisenä, mikä laajentaisi entisestään mahdollisuuksia uusien toimeksiantajien ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden yhteistyöhön.

Anniina Honkonen, Eija Okker-Tikkunen,
Juha Latvala, Ville Laitinen, Perttu Tarvainen,
Janet Laakkonen & Jaana-Kaisa Näsänen

SAIRAAHOITAJA TEKNOLOGIAOSAAJANA

Sairaanhoitajakoulutuksessa on opintojen loppuvaiheessa opintojakso, jossa opiskelijat perehtyvät terveydenhuollon toimintaympäristön muutoksiin sekä asiakkaiden ja potilaiden palvelutarpeisiin ja niiden kehittämiseen. Teknologialainaamo[®] ja Palveluinnovaatiot ja laadun kehittäminen -opintojakso (5 op) ovat tehneet tiivistä yhteistyötä jo monen lukukauden ajan. Tässä artikkelissa kerrotaan kahden case-esimerkin kautta, miten opintojaksointegraation voi toteuttaa hyvinkin moninaisilla tavoilla ja opiskelijat saada sitä kautta uutta ja tärkeitä taitoja tulevaisuuden työelämän varalle.

Palveluinnovaatiot ja laadun kehittäminen -opintojakson (Vo112) tavoitteena on, että opiskelija oppii määrittämään hoitotyön kehittämiskohteita sekä perustelemaan laadun kehittämisen osana terveydenhuoltoa. Näkökulma laadun kehittämisessä on potilas-, asiakas- ja käyttäjälähtöisyys. Opiskelija edistää kehittämissuunnitelman etene- mistä työskentelemällä sidosryhmäverkostossa osana asiantuntijayhteisöä.

Opiskelija oppii kehittämissuunnitelmissa kehittämistoiminnan menetelmiä, kuten palvelumuotoilun perusteita, näyttöön perustuvan tiedon hakua (kirjallisuustau- lukko) ja ajankäyttöään Excel-taulukon avulla (135h=50p). Keskeistä on myös ar- viointi- ja reflektointitaitojen kehittäminen. Opiskelija oppii arvioimaan omaa ja muiden osaamista ja projektissa työskentelyä sekä syntyneitä tuloksia kehittämisen tavoitteiden ja käytettyjen menetelmien suhteen. Hän esittää, julkaisee ja levittää kehittämissuunnitelman tuloksen tai tuotoksen. (Laurea 2016.)

Laurea Tikkurilassa toimii Teknologialainaamo, jonka tavoitteena on lisätä kan- salaisten tietoisuutta erilaisista hyvinvointitekniikkaratkaisuista ja tukea esi- merkiksi senioreiden ja heidän läheistensä hyvinvointia ja itsenäistä kotona selviytymistä.

Tavoitteena on myös lisätä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten sekä alan opiske- lijoiden tietoisuutta hyvinvointitekniikasta ja sen käytöstä sekä lisätä yritysten näkyvyyttä ja tukea niiden tuotekehitystä. Hyvinvointitekniikan myyminen ei kuulu Teknologialainaamon toimintaan.

Teknologiaan tutustuminen, laitteiden testaaminen ja lainaaminen mahdollistetaan toimimalla yhteistyössä Helmet-kirjaston kanssa. Pysyvä Teknologialainaamon esittelypiste sijaitsee Hakunilan kirjastossa Vantaalla, josta osan tuotteista voi lainata kotiin kokeiltavaksi kirjastokortilla. Toinen pysyvä esittelypiste avataan 2.11.2016 Tikkurilan kampukselle. Lisäksi toimintaan kuuluvat olennaisena osana demokäynnit ja erilaisiin tapahtumiin osallistuminen eri puolilla Uuttamaata. Demokäynneillä tarkoitetaan tässä yhteydessä jalkautumista kohderyhmien luokse ja tuotteiden esittelyä heille.

Syyskuussa 2016 mukana on 25 yritystä ja erilaisia hyvinvointitekniikallaitteita, -sovelluksia ja -palveluita on esillä noin 35. Lainaamosta löytyvät erilaiset tekno- logiset ratkaisut asumiseen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen, terveydentilan seu- rantaan ja omahoitoon, toimintakykyyn, liikuntaan ja ravitsemukseen sekä sosiaa- liseen hyvinvointiin ja vertaistukeen.

Terveydenhuollon toimintaympäristö

Väestön ikääntyminen vaikuttaa terveyspalveluiden kysynnän kasvamiseen tulevina vuosikymmeninä. Eliniänodote kasvaa ja 80–85 vuotta täyttäneiden määrä lisääntyy. Eliniänodotteen kasvuun vaikuttavat niin teknologian kuin lääkkeidenkin kehitty- minen ja lääketieteellisen osaamisen kehittyminen. Myös hoitotyön kehittämällä ja kehittämisellä on suuri merkitys. Iäkkäiden määrän kasvu vaikuttaa merkittävästi sosiaali- ja terveyspalveluiden kysyntään. Digitalisaatio luo uusia mahdollisuuksia vastata kasvavaan terveyspalvelujen kysyntään. (Haapa-aho 2014.)

Digitalisaatio mahdollistaa muun muassa uusien asiakkaiden ja potilaiden tavoitta- misen, laadukkaamman palvelun sekä nopeamman, tehokkaamman ja laadukkaam- man toiminnan. Digitalisaatio on mahdollisuuden lisäksi myös välttämättömyys. Se näyttäytyy verkkosivustoina, verkkokauppoina, asiointipalveluina, mobiilisivus- toina ja erilaisina teknologisina ratkaisuin. (Ilmarinen & Koskela 2015, 14–15, 31.)

Automatisaatio kuuluu teknologiseen toimintaympäristöön ja siinä ihmisen teke- män työn siirtämistä koneen tai muun vastaavan tekemäksi. Nyt se näkyy tervey- denhuollossa esimerkiksi robottivälineissä leikkauksissa, sähköisessä ilmoittau- tumisessa sekä mobiilikirjaamisena. (Ilmarinen & Koskela 2015, 44–46, 125.)

Hoitoon pääsyn kriteerit saattavat tulevaisuudessa tiukentua. Toisaalta kansalliset haluavat enemmän yksilöllisiä palveluja, jotka soveltuvat omaan elämäntilanteeseen. Etäpalveluiden kysyntä kasvaa ja lisäksi itsehoito- ja diagnoosipalveluita tullaan tarvitsemaan enemmän. Asiakkaat ja potilaat tulevat vaatimaan uudenlaisia palveluja sekä niiden tuottamis- ja toteuttamistapoja. (Risikko 2016.)

Opiskelijayrittäjyys

Tulevaisuudessa terveydenhuollon ammattilaiset voivat toimia erilaisten laadukkaiden terveys- ja hyvinvointipalveluiden tuottajina. Yrittäjyyteen opiskelijoita kannustetaan myös Laureassa. Laurean strategiassa 2020 on yhtenä keskeisenä teemana yrittäjyys ja sen tukeminen. Laurean toimintatapaa kuvastaa yrittäjyysasenne, jonka kautta murretaan perinteisiä käsityksiä yrittäjyydestä ja ammasteista. Samalla kehitetään tulevaisuuden tarpeisiin vastaavaa monialaista osaamista, joka synnyttää työtä ja yrittäjyyttä ja arvoa koko yhteiskunnalle. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2015.)

Asiakasymmärrys ja asiakas-, potilas- ja käyttäjälähtöisyys

Asiakasymmärrys on kehittämistyön lähtökohta ja se on mahdollista saavuttaa asiakasta osallistamalla ja kuuntelemalla. Se on tuotteen, palvelun tai ratkaisun käyttäjän todellisten tarpeiden tunnistamista, yhteiskehittämistä ja käyttäjän osallistamisen mahdollistavia menetelmiä. (Hyysalo 2010). Miittisen (2009) mukaan asiakaslähtöiset tuotteet ja palvelut vastaavat tarpeisiin, ne ovat helppokäyttöisiä ja asiakas ”saa mitä tilaa”. Palveluntuottajan näkökulmasta asiakaslähtöinen kehittäminen mahdollistaa resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen.

Sosiaalinen media hoitotyössä

Sosiaalisen median suosio kasvaa jatkuvasti ja käyttäjämäärät lisääntyvät. Se ei ole vain vapaa-ajan viihdettä ja yksityisten henkilöiden kohtaamispaikka, vaan sitä käytetään aktiivisesti esimerkiksi liiketoiminnassa markkinointikanavana, helpottamaan työntekijöiden ja asiantuntijoiden saavuttamista ja lisäämään avoimuutta kaikkien osapuolten välillä myös työelämässä.

Esimerkiksi monet vanhustyön säätiöt, vammaisalan järjestöt ja kaupunkien nuorisotyöntekijät ovat näkyvästi esillä sosiaalisessa mediassa kertomassa toimintaansa, lisäämässä tietoutta sekä olemaan helposti kohderyhmänsä saavutettavissa.

Myös Sairaanhoidajaliitto kannustaa sairaanhoitajia käyttämään sosiaalista mediaa aktiivisesti osana omaa työtään: ”*Hoitajien pitäisi aktiivisesti kehittää kaikkia keinoja, jotka helpottavat potilaan ja hoitajan välistä vuorovaikutusta. Joillekin potilasryhmille sosiaalinen media voi olla paljon luontevampi paikka kommunikoida kuin tapaaminen vastaanotolla*”, sanoo sairaanhoitaja Dinah Airfulla. (Sairaanhoidajaliitto 2014a.)

Sairaanhoidajien sosiaalisen median ohjeet kannustavat sairaanhoitajia käyttämään sosiaalista mediaa hoitotyön välineenä, ammatillisessa tiedonjakamisessa tai tiedon hankkimisessa sekä vapaa-ajalla (Sairaanhoidajaliitto 2014a). Ammattitaidon kehittämisen lisäksi sosiaalinen media on hyvä väline myös verkostoitumisessa. Sosiaalista mediaa voidaan hyödyntää monin tavoin myös hoitotyön opetuksen tukena.

Potilastyössä sosiaalista mediaa hyödynnetään vielä vähän, mutta se tarjoaa useita uusia mahdollisuuksia esimerkiksi yhteydenpitoon, ohjaustyöhön, neuvontaan ja etsivään hoitotyöhön. Jokainen sairaanhoitaja voi pohtia, miten itse voi käyttää sosiaalista mediaa oman ammattitaitonsa, ammattikuntansa, työyhteisönsä, potilaiden ja yhteiskunnan parhaaksi. (Sairaanhoidajaliitto 2014b.)

Case 1. Käyttäjälähtöisyys ja hyvinvointiyrittäjyys

Opiskelijat tutustuivat Teknologialainaamon hyvinvointiteknologiaratkaisuihin, jotka on tarkoitettu ikäntyneiden kotona asumisen tukemiseen. Kävi ilmi, että apuvälineiden käyttöohjeissa oli pahoja puutteita tai ohjeet jopa puuttuivat kokonaan. Ohjeet olivat opiskelijoiden mukaan lähtökohtaisesti vaikeaselkoisia, monimutkaisia ja muille kuin loppukäyttäjille suunnattuja.

Käyttöohjeiden puutteellisuus oli lähtökohta projektille, jossa kehitettiin asiakas- ja käyttäjälähtöistä toimintaa. Projektin tavoitteena oli, että asiakkaiden kokemukset ja tarpeet integroidaan teoriaan ja suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan käytettävyydeltään ja ymmärrettävyydeltään selkeät käyttöohjeet asiakkaille.

Projekti toteutettiin kokonaisuudessaan syyslukukaudella 2015–2016. Projekti eteni kolmessa vaiheessa: haastatteluista ja teorian tiedon keräämisestä käyttöohjeiden ja videoiden tekemiseen sekä niiden arviointiin.

Opiskelijat haastattelivat Teknologialainaamon esittelypisteillä käyneitä senioreita teknologian käytöstä, haasteista sekä mahdollisista ratkaisuideoista. He perehtyivät kirjallisuuden avulla hyvän käyttöohjeen kriteereihin sekä yleisesti kohderyhmään liittyvään teoriaan. Haastattelujen analyysin ja teorian integraation avulla opiskelijat saivat käsityksen siitä, millaisia käyttöohjeiden tulisi olla: selkeitä, suomenkielisiä, kuvilla tuettuja, pirteitä ja yksinkertaisia.

Näiden kriteerien perusteella opiskelijat toteuttivat uudet käyttöohjeet Apu ja Turva AT:n neljään tuotteeseen, jotka olivat Teknologialainaamon saaman asiakaspalautteen ja oppimisympäristössä työskentelevien palautteen mukaan ohjeiltaan heikoimmat ja vaikeaselkoisimmat. Tuotteet olivat GPS-paikannuksella ja GSM-toiminnolla varustettu turvahälytint, kaksi ovisilmäkameraa sekä GSM-turvapuhelin.

Opiskelijat tekivät kaksi eri testausta kohderyhmään kuuluvilla senioreilla. Ensimmäisellä kerralla tavoitteena oli saada tietoa, onko ohjeiden muutoksien suunta oikea ja mitä muutoksia lopullisiin ohjeisiin olisi vielä hyvä saada. Kirjallisten

ohjeiden lisäksi opiskelijat toteuttivat jokaisesta tuotteesta lyhyet videot, joissa kerrotaan samat asiat kuin kirjallisissa ohjeissa.

Valmiiden kirjallisten ohjeiden sekä tuotevideoiden loppuarviointi toteutettiin haastatteleamalla kohderyhmään kuuluvia. Saadun palautteen perusteella ohjeet olivat järkevät, käytännölliset ja ymmärrettävät. Kirjallisten ohjeiden lisäksi erityisesti videoiden yksinkertaista ja karsittua tyyliä arvostettiin suuresti. Tuotoksia arvioineiden senioreiden mukaan videot antavat konkreettisen esimerkin laitteen käyttämisestä.

Projektin tavoitteena oli kehittää opiskelijoiden kykyä työskennellä asiakaslähtöisestä näkökulmasta sekä oppia ymmärtämään asiakkaiden tarpeita ja sitä, kuinka näiden tarpeiden kartoitus toteutetaan. Yhtenä opiskelijoiden tavoitteena oli myös oppia konkreettisesti toteuttamaan asiakas- ja käyttäjälähtöinen ohje tuotteen käyttöönotosta ja käytöstä.

Yrityksen kommentti projektista:

”Varsinkin pienyrittäjille, kuten yritykseni on, tällaiset projektit ovat hyödyllisiä. Videoidut tuote-esittelyt tuovat tuotteelle uskottavuuden ja antavat asiakkaalle paremman käsityksen, mitä ovat hankkimassa. Myynnin kannalta näen nämä tarpeelliseksi, jos takana ei ole ison yrityksen taustatukea. Ovat myös tuote-esittelyissä hyvä tapa esitellä tuotteita.” (Hämäläinen 2015.)

Case 2. Sosiaalinen media

Teknologialainamolla ei ollut näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa ja toiminnan markkinointi toteutui lähinnä nettisivujen kautta sekä esittelypisteillä ja demokäynneillä. Projektin tavoitteena oli kehittää Teknologialainamon markkinointia ja näkyvyyttä sekä kasvattaa verkostoa sosiaalisen median avulla. Tavoitteena oli lisätä tietoa tuotteista loppukäyttäjille ja lisätä avoimuutta yhteistyöyritysten kanssa tuomalla esille asiakkaiden ja omaisten mielipiteitä tuotteista.

Kehittämisen kohteiksi valikoitui Facebook-sivun luominen sekä Teknologialainamo-blogin perustaminen. Projektin tarkoituksena oli saada seniorit ja heidän omaisensa kiinnostumaan Teknologialainamosta sekä sitä kautta tukemaan uusien, arkea helpottavien laitteiden kokeilua ja käyttöä.

Teknologialainamolle perustettiin oma Facebook-sivu ja aloitettiin tykkääjämäärän kasvattaminen sekä julkaisujen teko. Facebook-sivun tehtävänä oli lisätä Teknologialainamon näkyvyyttä laajemmalle yleisölle ja sitä myöten laajentaa asiakaskuntaa, parantaa ihmisten tietoisuutta hyvinvointiteknologiasta ja kokeiltavana olevista tuotteista sekä tuoda yritykset ja loppukäyttäjät lähemmäksi toisiaan.

Facebook-osuuden huipentuma projektissa oli joulukalenterin suunnittelu ja toteutus joulukuussa 2015. Teknologialainamon joulukalenterissa julkaistiin jokaisena

päivänä kalenterin luukku, joiden takaa paljastui yhteistyöyritysten tuotteita tai muuta tietoa. Luukkujen sisällön toteutuksesta vastasivat opiskelijat, ja myös yritykset lähtivät tähän projektiin innolla mukaan ja lähettivät omaa sisältöään käytettäväksi.

Toinen osuus projektissa oli blogin perustaminen. Blogin tarkoitus oli lisätä edelleen Teknologialainamon näkyvyyttä, mutta samalla sen avulla pyrittiin antamaan opiskelijoille uusi opintojen toteuttamistapa. Opiskelijat tutustuivat erilaisiin blogien julkaisualustoihin ja valitsivat toiminnalle parhaiten sopivan blogipohjan (Google Blogger).

Ensimmäinen kirjoitus julkaistiin joulukuussa 2015. Blogin perustamisen lisäksi opiskelijat toteuttivat lyhyet kirjalliset ohjeet blogin tekemisestä muiden opiskelijoiden käytettäväksi. Näitä ohjeita kehitettiin myöhemmin lisää ja niistä tehtiin myös englanninkielinen versio toisen projektin yhteydessä.

Projektin edetessä opiskelijat ideoivat vielä yhden sosiaaliseen mediaan liittyvän toteutuksen järjestämällä sosiaalisen media -aiheisen tietoisuuden ikääntyneille Hakunilan kirjastossa. Tapahtuma toteutettiin helmikuussa 2016 ja sen tarkoituksena oli kartoittaa ikääntyneiden kiinnostusta sosiaalista mediaa kohtaan sekä heidän taitojaan sen käytössä. Tavoitteeksi asetettiin myös jakaa tietoa sosiaalisesta mediasta ja sen eri muodoista.

Tapahtumassa kävi yli kymmenen ikääntynyttä. Yleisimmin heidän kysymyksensä koskivat sosiaalisen median sivustoja, kuten Facebookia, Instagramia ja Skypeä. Kiinnostus sosiaalista mediaa kohtaan oli suurta, mutta ongelmana heillä olivat hankalaksi koetut ohjelmistot sekä tietotekniikan puutteelliset taidot. Tapahtuma oli onnistunut, ja kävijät jäivät kaipaamaan lisää tietoa sosiaalisesta mediasta esimerkiksi luennon tai uuden tapahtuman muodossa.

Kirjaston kommentti some-päivästä:

”Some-päivä onnistui hienosti, kävijöitä oli runsaasti ja tapahtuma herätti kiinnostusta. Facebookin kautta saimme mm. tällaisen asiakaspalautteen: ”Kiitos nuoret opastajat. Sain avun Skypeen käytön saloihin ja kaupan päälle hyvän mielen.”

Yhteistyö opiskelijoiden kanssa on sujunut hyvin. Kirjaston puolesta tällaiset tapahtumat ovat enemmän kuin tervetulleita, ja olemmekin iloisia, että vastaava tapahtuma tälle syksyille on jo saatu sovittua. Kirjastolle on hyödyllistä saada uusia yhteistyökumppaneita ja olemme olleet tyytyväisiä Laurean kanssa toimivaan yhteistyöhön.” (Puustinen 2016.)

Opiskelijoiden arvioinnin mukaan projektin vahvuuksia olivat hyvä motivaatio ja kiinnostus aiheeseen ja kohderyhmään sekä hyvä tiimityöskentely. Projektin heikkouksina opiskelijat nostivat esille ajanhallinnan vaikeudet sekä projektin laajuuden rajaamisen haasteet. Projektin mahdollisuuksina opiskelijoiden mukaan olivat

uusien työelämäkontaktien luominen, yhteistyötaitojen ja ajanhallinnan kehittyminen sekä sosiaalisen median vaikutuksen ymmärtäminen markkinoinnissa.

Projektia uhkaaviksi tekijöiksi opiskelijat nimesivät sosiaalisen median kautta tapahtuvan markkinoinnin epäonnistumisen ja sitä kautta näkyvyyden vähäisyyden. Aiemmin esille tullut projektin hallinta ja aihealueen rajausta koettiin myös haasteiksi.

Tavoite Teknologialainaan näkyvyyden lisääminen sosiaalisessa mediassa toteutui hyvin. Tällä hetkellä (16.9.2016) Teknologialainaan Facebook-sivulla on 172 tykkääjää ja päivittyksiä tehdään lähes päivittäin pääasiassa tuotteista sekä toiminnasta yleisesti.

Oppimisympäristössä mukana olevat opiskelijat saavat halutessaan toimia sisällöntuottajina eli suunnitella ja toteuttaa sivuille uutta sisältöä. Facebook-sivut löytyvät osoitteesta: www.facebook.com/teknologialainamo/. Teknologialainaan blogi jatkaa myös edelleen toimintaansa ja kevään 2016 aikana blogissa julkaistiin liki neljäkymmentä kirjoitusta lähes kahdenkymmenen opiskelijan voimin. Blogiin pääsee tutustumaan tämän linkin kautta: www.teknologialainamo.blogspot.fi.

Onnistuneiden kokemusten myötä Teknologialainamo on laajentanut sosiaalisen median hyödyntämistä myös Twitteriin, jonne luotiin Teknologialainaan tili loppukeväästä 2016. Sosiaalinen media -tapahtumapäivän perinnettä jatketaan syksyllä 2016, kun Tikkurilan tietojenkäsittelyn koulutusohjelman opiskelijaryhmä toteuttaa syksyn ajan tietotekniikkaopastusta senioreille Hakunilan kirjastossa. Kolme näistä opastuskerroista on teemapäiviä, joissa paneudutaan älypuhelimien ja tabletteihin, Facebookiin ja Skypen sekä tietoturva-asioihin.

Pohdinta

Teknologialainamo-oppimisympäristön ja Palveluinnovaatiot ja laadun kehittäminen -opintojakson integrointi on tuottanut erilaisia opiskelijaprojekteja. Yhteistyö on ollut antoisaa kaikille osapuolille. Opiskelijat ovat perehtyneet hyvinvointitekнологiaan ja saaneet kokemusta asiakaslähtöisestä kehittämisestä sekä monialaisesta yhteistyöstä.

Palveluinnovaatiot ja laadun kehittäminen -opintojakson sisältöön on saatu Teknologialainaan myötä uudenlaisia toteuttamistapoja, jotka ovat haastaneet opiskelijoita murtamaan hoitotyön traditioita. Teknologialainaan toiminta taas on kehittynyt opiskelijoiden toteuttamien projektien ansioista.

Laurean Living Lab -oppimisympäristöissä on mahdollisuus integroida eri alojen opiskelijat työskentelemään yhdessä erilaisissa kehittämisprojekteissa. Teknologialainaan opiskelijat pääsevät kehittämään oman alansa toimintaa ja

omaa ammattitaitoaan ja samalla he tutustuvat myös muiden alojen opiskelijoihin ja heidän näkökulmiinsa.

Teknologialainaan tutuksi tekeminen on tärkeää Laurea-ammattikorkeakoululle useastakin näkökulmasta. Sen lisäksi, että opiskelijat oppivat uutta, on toiminta tärkeä osa Laurean aluekehitystä sekä käytännön esimerkki siitä, että Laurea on mukana kasvavalla hyvinvointitekнологia-alalla.

Opintojaksointegraatiossa on myös omat haasteensa. Opiskelijoiden ohjaus projekteissa vaatii enemmän aikaa kuin tavallinen luento-tentti -yhdistelmä. Jokainen opiskelija tai projektiryhmä toteuttaa oman projektinsa, johon paneutuminen vaatii ohjaajalta aikaa. Ohjaaminen on toisaalta samalla antoisaa, kun ohjaajana pääsee itsekin tutustumaan hyvinvointitekнологiaan ja oppimaan uutta.

Lisäksi jokaisessa projektissa saattaa tulla hidasteita, muuttuvia tekijöitä tai muita haasteita, jotka vaativat paneutumista eri tavalla. Tämän vuoksi voi olla hyvä, että joskus opintojakson toteutustavan, joko perinteisemmän luentototeutuksen tai projektin, voi valita opiskelija itse oman osaamisensa mukaan. Tosin oman mukavuusalueensa ulkopuolelle menemiseen kannattaa kannustaa, koska siitä on hyötyä myös työelämässä.

Laurean sairaanhoitajaopinnoissa tulisi hyödyntää sosiaalista mediaa entistä vahvemmin. Sairaanhoitajaliiton ohjeistukset sosiaalisen median käytöstä ovat hyvä esimerkki hoitotyön toimintaympäristön muuttumisesta. Erilaisten viestintävälineiden ja sitä myöten ohjelmistojen käyttöön tulee kannustaa koko opintojen ajan.

Tietoteknisesti taitavat opiskelijat ovat työmarkkinoilla vahvassa asemassa. Mitä paremmat ja monipuolisemmat taidot ja tiedot opiskelija saa jo koulutuksensa aikana, sitä paremmat ovat työllistymismahdollisuudet tulevaisuudessa. Jatkossa kriittisen lukutaidon lisäksi tarvitaan osaamista myös tiedon jakamiseen ja etsimiseen erilaisista kanavista. Teknologian ja ohjelmistojen edellytetään olevan joustavia ja notkeita ja niiden käyttöönoton helppoa. Myös osajilta, siis niin opiskelijoilta kuin kehitysprojektien ohjaajilta vaaditaan samantyyppistä osaamista ja valmiuksia.

Opintojaksojen integrointi olemassa oleviin Living Lab -oppimisympäristöihin on osoittautunut hedelmälliseksi, ja opiskelijat ovat saaneet uusia teknologisia valmiuksia sekä erilaisia näkökulmia eri alojen opiskelijoiden kanssa työskennellessään. Autenttisessa ympäristössä suorassa asiakaskontaktissa työskentely saattaa antaa opiskelijoille kipinän yhdistää esimerkiksi sairaanhoitajan työ ja ulkoinen yrittäjyys. Näin Laurean strategia näkyy käytännössä.

LÄHTEET

Haapa-aho, M. 2014. Hyvinvointialan yrittäjyys. Näkemyksiä hyvinvointialan yrittäjyyden tulevaisuudesta. Metropolia ammattikorkeakoulu. Kulttuuri ja hyvinvointi 2014.

Hyysalo, S. 2010. Käyttäjä tuotekehityksessä. Tieto, tutkimus, menetelmät. Taideteollinen korkeakoulu.

Hämäläinen, J. Apu ja Turva AT. Henkilökohtainen sähköposti 17.12.2015.

Ilmarinen, V. & Koskela, K. 2015. Digitalisaatio. Yritysjohdon käsikirja. Talentum. Helsinki.

Laurea. 2016. Soleops. Viitattu 29.8.2016. https://soleops.laurea.fi/opsnet/dispatch/ops_OpetTapTeks/edi/tab/fet?opettap_id=13283709&stack=push

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2015. Strategia 2020. Viitattu 16.9.2016. <https://www.laurea.fi/dokumentit/Documents/Laurea%20Strategia%202020%20suomi.pdf#search=strategia%20yritt%C3%A4jyys>

Miettinen, S. 2009. Johdatus palvelumuotoiluun. http://www.slideshare.net/samietti/johdatus-palvelumuotoiluun?next_slideshow=1

Puustinen, P. Hakunilan kirjasto. Henkilökohtainen sähköposti 17.6.2016.

Risikko, P. 2016. Tulevaisuuden SOTE ja johtaminen. Seminaari 7.6.2016. Uudenmaan sairaanhoitajat ry.

Sairaanhoitajaliitto 21.10.2014a. Viitattu 2.8.2016. <https://sairaanhoitajat.fi/jasenpalvelut/ammattillinen-kehittyminen/sairaanhoitajien-sosiaalisen-median-ohjeet/>

Sairaanhoitajaliitto 30.10.2014b. Viitattu 2.8.2016. <https://sairaanhoitajat.fi/2014/sairaanhoitajien-ohjeet-julkaistiin/>

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Janika Lindström & Kristiina Kuparinen (toim.)

ENEMMÄN YHDESSÄ - ARTIKKELEITA LAUREA-AMMATTIKORKEAKOULUN JA TYÖELÄMÄN YHTEISTYÖSTÄ

Enemmän yhdessä – Artikkeleita Laurea-ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyöstä kuvaa ajankohtaista yhdessä tekemistä ja kehittämistä. Teoksessa äänen saavat opetustyön ammattilaiset, opiskelijat sekä työelämän asiantuntijat, jotka reflektivat yhteistyössä syntyneitä kokemuksiaan sekä ajatuksiaan kehittämistyöstä.

Teos poikkileikkaa rikosseuraamusalan, terveydenhuollon, sosiaalialan, liiketalouden sekä kauneusalan kenttää sekä niihin liittyvää työelämäyhteistyötä. Artikkelikokoelmassa annetaan myös ideoita monialaiselle yhteistyölle.

Enemmän yhdessä tarjoaa näköaloja Laurean Kehittämispohjaisen oppimisen mallin eli LbD:n (Learning by Developing) soveltamiseen opetuksessa sekä erilaisissa työelämän kanssa toteutuvisissa yhteistyöhankkeissa.